

No. 6—Vol.—LIII

FRIDAY,
11TH FEBRUARY, 1955

Registered at the G.P.O. as a Newspaper

Price 6d.

INDIAN OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

INDIAN OPINION

FRIDAY, 11TH FEBRUARY, 1955

Mr. Gell's Statement

THE Indian community not only of Rustenburg but the whole of the Union is deeply indebted to Mr. C. W. M. Gell for the very lucid manner in which he has stated the case of the Indians against the Group Areas Act. We have deemed it advisable in the general interest to give it full publicity in this issue. The Land Tenure Advisory Board has had so many statements on the Act but we doubt if it has had one stating the case so convincingly both from the point of the Europeans and the non-Europeans.

Of course it has been made clear beyond a shadow of doubt that the Act has been totally rejected by the Indians in particular and the non-Europeans in general in principle. And anything that is bad in principle cannot be good in its practical application. It can only be rendered less evil which is what Mr. Gell has tried to do dealing with it in its minutest detail. He has pointed out to the Board that the Act cannot

be administered with any semblance of justice. The injustice can be lessened to the extent to which the injured party has been compensated. Mr. Gell's plea is for a *status quo*, and closing the door for any future so-called penetration, by opening new areas for the expansion of the increasing population of the Indian community, thus relieving the insanitary and congested conditions in which they are compelled to live owing to force of circumstances caused by the various restrictive measures passed against them. This can of course be achieved without the obnoxious Group Areas Act. From a practical point of view the suggestions made by Mr. Gell cannot be improved upon and cannot only be applied in the case of Rustenburg but can set a pattern for all parts of the Union where Group Areas are proposed to be established. His suggestions are indeed a guide to the Land Tenure Board to be followed so as to cause the least possible injury to the

parties concerned from a material point of view. If it is the sincere desire of the Government to be just and fair to all sections of the community it would certainly unhesitatingly accept with grateful appreciation the proposals of Mr Gell and those who have associated with him. But is the Government actuated by pure motives? That is the question. With the Western Areas Removal scheme, under which, Africans who have settled down for years on properties they were allowed to own and occupy, are being driven out like dumb animals and dumped ten miles away from the city in an unstable condition—for what guarantee is there that they will not be shifted from there at the whim of the rulers, when even their rights of ownership have been taken away? and with the Bantu Education Act—an Act deliberately designed to lower the standard of education of the Africans—to quote only two of the major measures taken by the Government,—the whole motive is to reduce the non-White people to a permanent status of "hewers of wood and drawers of water" for the White ruling race. And in so far as Indians in particular are concerned it is the declared policy of the present Government, we are unhappy to have to say, to hound them out of this country. All

measures taken against them are a proof of that fact. The Smuts-Gandhi Agreement of 1914, the Capetown Agreement of 1927, both of which gave hope to the Indians, who were born in this country and who had adopted it as their home by virtue of having spent practically their life time here, of being able to stay in this country with a sense of security as self-respecting human beings, have been rendered as scraps of paper. We are therefore doubtful if the great trouble Mr. Gell has put himself to will at all weigh with the Land Tenure Advisory Board or the Minister of the Interior who is directly concerned.

No man loses his freedom except through his own weakness.

—o—

No tyrant has ever yet succeeded in his purpose without carrying the victim with him, it may be as it often is, by force. Most people choose rather to yield to the will of the tyrant, than to suffer for the consequences of resistance. Hence does terrorism form part of the stock-in-trade of the tyrant. But we have instances in history where terrorism has failed to impose the terrorists' will upon his victim.

—Mahatma Gandhi.

FOR ...
RUBBER STAMPS

AND

PRINTING

CONTACT ...

**STANDARD
PRINTING PRESS**

GENERAL PRINTERS
AND
RUBBER STAMP MAKERS

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 161006

P.O. BOX 2782

TELEGRAPHIC ADDRESS

"QUICKPRINT"

ESTABLISHED 1927.

Phone 53.

Telegrams 'SOLANKI.'

P.O. Box 208.

Solanki & Co. Ltd.

Merchant & Direct Importers

Extensive range always carried in
the following:

Silks, Drapery, Toilets, Per-
fumes, Curios, Fashion Goods
and Jewellery, Wide Range of
Indian, Persian and Chinese
Carpets.

Stockists of well-known branded
Watches.

COPPERBELT PIONEER STORE

Where Quality and Service
are Paramount.

Luanshya,

Northern Rhodesia.

Telephone 2335.

Telegrams 'BRADFORD'

P.O. Box 110

LUSAKA, NORTHERN RHODESIA

**BRADFORD CLOTHING
FACTORY**

Direct Importers and
Wholesale Merchants

Clothing Manufacturers

Proprietor RAMBHAI D. PATEL

Branch:

CITY STORE

Cairo Road, Lusaka

Always in Stock:

Piece Goods, Hosiery, Cutlery,
Enamelware, Stationery, Drapery,
Crockery, & Wool.

B. I. S. N. Co. Ltd.

No sailing in the month of March.

S.S. Kampala due 29th March. Sailing 3rd April.

Passengers must conform with the Cholera Vaccination and Yellow
Fever inoculation requirements and obtain certificates from their
nearest District Surgeon. Inoculation by and certificates from
private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES: DURBAN TO BOMBAY

First Class single without food £83-10-0

Second " " " 55-0-0

Third Class Bunk 28-10-0

Muslim Special Food £11-10-0 Ordinary Food £4-17-6

Hindu Special Food £10-3-0 Ordinary Food £4-5-6

Bookings for 1st, 2nd, 3rd can be effected by com-
munication with us by telegram or letters.

For further particulars apply to—

SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.

390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.

Tel. Add. "KARAMAT."

NOTES AND NEWS

All Public Gatherings

Banned

THE Minister of Justice, Mr. C. R. Swart, has banned all public gatherings in the magisterial districts of Johannesburg and Roodepoort for a period of 20 days as from Tuesday, February 8.

The prohibition is a precautionary measure taken in connection with the removal of Native families from the Western Areas of Johannesburg to Meadowlands. The move was to have started on Saturday but according to the Johannesburg correspondent of 'the Natal Mercury,' in close secrecy on Tuesday afternoon the Native Resettlement Board warned 150 Native families in Sophiatown to quit their home for Meadowlands by six o'clock on Wednesday morning.

An official statement issued in Pretoria says: "There is reason to apprehend that feelings of hostility would be engendered between the European inhabitants of the Union on the one hand, and any other section of the inhabitants of the Union, to wit the non-European section on the other hand, by the assembly of any public gathering for a period of 20 days, from and including February 8, in any public place, or place to which the public has access anywhere in the magisterial districts of Johannesburg and Roodepoort.

"By virtue of the powers vested in me by the provisions of Sub-section 4 of Section 1 of the Riotous Assemblies and Criminal Law Amendment Act (Act No. 27 of 1914) as amended, the assembly of any public gathering in any public place or places to which the public has access within the magisterial districts of Johannesburg and Roodepoort, and during a period of 20 days as from and including February 8 has, therefore, been prohibited."

The statement was issued by Police Headquarters in Pretoria and was signed by the Minister Justice.—Sapa.

Lenasia School Gets Poor

Support

Mr. Ahmed E. Patel, acting secretary of the Transvaal Indian Congress, has issued the following Press statement:

"As a result of agitation carried on by the Nationalist Party, the Education Department without consultation closed the Indian High School at Booyens and Congress was informed by the Central School Board that the building at Booyens is going to be used as a storeroom.

"The Education Department built a prefabricated school at Lenasia without the knowledge of the Indian community, who has opposed and rejected Lenasia as a Group Area for the Indians living in Johannesburg.

"When the information reached Congress, it got in touch with the Central School Board and Transvaal Education Department and pointed out that facts surrounding Lenasia and warned of the opposition of the Indian community.

The Congress requested that the Booysens School be retained as a temporary measure until a satisfactory solution is found between the Indian community and the Department. This suggestion was rejected.

A parents Association was then formed and it offered alternative accommodation to all the pupils affected in the centre of the city. This was however not accepted by the Department for the opening of the new term.

A new private school is now being run by the members of the Indian community. Already over 300 pupils have enrolled at this school. There were only 52 children at the Lenasia school and I am sure when they know that alternative accommodation is

YET ANOTHER BILL TO COMPLETE THE POLICE STATE

THE Criminal Procedure and Evidence Amendment Bill, which has been introduced in the Assembly extends the powers of the Police to enter premises.

The Bill empowers a judge, magistrate or a Justice of the Peace to issue a warrant for the Police to enter premises in certain circumstances.

It provides that this may be done on a complaint being made that there are reasonable grounds for believing that the internal security of the Union or the maintenance of law and order is likely to be endangered by or in consequence of any meeting which is being or is about to be held on any premises.

Such a warrant may also be issued if there are reasonable grounds for believing that an offence has been or is being or is likely to be committed, or that preparations or arrangements for the commission of an offence are being or are likely to be made in or upon any premises.

The warrant will authorise the police to enter such premises at

is available in the city this number will still dwindle.

Springfield Hindu Government-Aided Indian School

At the official opening by the Director of Education, Dr. W. G. McConkey, of the new block of classrooms of the Springfield Hindu Government-Aided Indian School, Mr. S. R. Maharaj, Principal of the School and the hon. treasurer of the Springfield Hindu Sabha, under whose aegis the school has been established, said that the new block had cost the sum of £8384-5-0. The school has accommodation for 696 pupils and is one of the largest Indian primary schools in Natal. The Sabha's assets, he said, were £24,000 in 1954 where as they were nil when it was established in 1947.

The Director of Education, Dr. McConkey paid a compliment to the headmaster who had devoted his energy towards the development of the school in particular and to the upliftment of the community in general.

After Mr. T. R. Durga, the hon. secretary had moved a vote of thanks Dr. McConkey and Mr. M. Meiring the Chief Inspector of Indian Education had the honour of planting trees in front of the new building.

Mr. D. Jadhunandhan, the president of the Sabha welcomed the guests.

If any policeman believes, on reasonable grounds, that the delay in obtaining a warrant would defeat the objects of such a warrant, he may himself, at all reasonable times, enter the premises concerned without warrant and carry out such investigations and take such reasonable steps as he may consider necessary for the preservation of the internal security of the Union and act, generally, as though he had a warrant.

If a policeman investigating an offence or an alleged offence has reasonable grounds for believing that there is a person on any premises who is able to give evidence about the commission of the offence, he may, without warrant, enter the premises for the purpose of interrogating the person and for taking a statement from him.

A policeman may use such force as may be necessary to gain entry to any premises which he is authorised to enter, or to overcome resistance offered against his entry. If necessary he may, for that purpose, break open a door or window of the premises.

He may do so, provided he has previously failed to obtain admission after having audibly demanded to be admitted, and notified the purpose for which he seeks to enter.

There is a proviso that these provisions will not authorise a policeman to enter a private dwelling for the purposes of the Bill, without the consent of the occupier.

Any person who wilfully obstructs, resists or hinders a policeman in the execution of his duty under these provisions will be guilty of an offence and liable, on conviction, to a fine not exceeding £100, or imprisonment for a period not exceeding six months, or both.

The general provision in the existing law enabling a police officer of or above the rank of a sergeant without a search warrant to enter premises to search for anything that may be used as an exhibit in a court of law in connection with an offence, has been amended so as to accord the same right to any policeman.—Sapa.

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No 213 Macosha House, Second Floor, 17 Commissioner Street, Ferreirastown, Johannesburg. Phone 33-1654.

GROUP AREAS ACT

A PLEA ON BEHALF OF RUSTENBURG INDIANS

By C. W. M. GELL AND 36 OTHER EUROPEANS

[The following letter has been sent by Mr. C. W. M. Gell to the Secretary to The Land Tenure Advisory Board, Pretoria. While some of the details of this document are necessarily of local significance only, much of it applies generally to all schemes under the Group Areas Act by which non-Whites (Africans, Indians or Coloureds) are being moved to suit White convenience. This particular "case history" involves only a few hundred people and a few hundred thousand pounds. In some of the cities hundreds of thousands of people and many million pounds are involved.]

The Durban City Council, for instance, proposes to exchange 63,000 Indians, 80,000 Africans and 8,000 Coloureds for 3,000 Europeans. £9 million of Indian owned property will be expropriated but only £850,000 of European-owned property. To re-house the displaced Indians alone will cost at least £15 million at minimum standards of comfort and hygiene. Even so, the Government and its agencies consider the Council's plan insufficiently drastic and one pressing for "improvements."]

46 Boshoff Street,
RUSTENBURG,
Transvaal,
South Africa.
Friday,
4th Feb., 1955.

To:
The Secretary,
Land Tenure Advisory Board,
Private Bag 190,
PRETORIA.

Investigation in terms of the
Group Areas Act, 1950, as
amended: Rustenburg and
Environ.

Sir,

With reference to your advertisement, dated January 4th, 1955, and published in *THE STAR* of January 7th, 1955, I submit this representation in quadruplicate with special regard to the Group Area proposed for the Indian community of Rustenburg.

I should explain that, in response to Mr. Olckers' original advertisement, dated August 31st, and published in *The Star* of September 4th, 1953, I and 36 other European inhabitants of Rustenburg submitted a proposal, dated October 26th, 1953, in which, after objecting on certain grounds (which I shall hereafter expand) to the Indian Group Area proposed by the Rustenburg Town Council, we suggested that, if an Indian Group Area be deemed essential in Rustenburg, it be established substantially in the area at

present occupied by our Indian community, as illustrated by a sketch plan then attached and as now indicated on the map available for inspection in the office of the Town Clerk of Rustenburg.

The number of 37 signatories had no special significance. It was not the maximum number of people who were prepared to sign that proposal. When I originated the proposal, I merely looked around for enough support to prove that I was not a lone idiosyncratic. There happened to be convenient space on the second page of our original document for 36 signatures. The wife of one signatory insisted on adding her name as well, and that made 37. *Our case, therefore, does not rest on numbers or lack of them, but simply and solely on its merits or defects. We hope that all proposals will be considered by these standards alone.*

A Councillors' Threat

It has been reported to me—I hope incorrectly—that one Town Councillor threatens to show at the public hearing you will later call that each of our signatories had some personal motive for signing. We have nothing to fear from such an attempt, which would certainly be abortive. Indeed, those who propose to expropriate the Indians are far more vulnerable than we are to this kind of accusation. But we do not wish to see personal allegations introduced by either side. We, each of us in our individual capacities, signed that proposal because we thought it better than the proposals being put forward by the Town Council. We ask you, therefore, to consider the pro's and con's of each proposal purely on merit without personal acrimony.

I should make it clear that, in putting forward our proposal, we in no way prejudice the issue of whether or not Group Areas are essential in this small town where relations between the various race groups have been conspicuously harmonious. As regards the Indians, we know of no cases of friction between them and either our Africans or Coloureds which could be attributed to difference of race or culture. Between Indians and Europeans we know only of two incidents which necessitated court cases—one in 1938, when some Indian youths assaulted some European youths who had been throwing stones on the roofs of Indian houses, and another in 1953, when four European youths assaulted an Indian. It is, therefore, our opinion that a very heavy onus of proof rests upon those who insist that racial considerations necessitate the proclamation of Group Areas in Rustenburg.

Secondly, I must explain that we 37 signatories did not represent a unanimous attitude to the Group Areas Act. Some of us consider it to be so fundamentally unjust as to be beyond the possibility of reasonable amendment. Others agree with it in principle, but reserve opinion on some of its clauses or on the manner in which some local authorities seem to want to apply them.

However, for the purpose of our proposal, we were united in accepting the Act as the existing law of the land. What we wished to ensure was and is that its application in Rustenburg will be "fair and just" to all race groups, as the Minister of the Interior promised it would be, when moving the third reading in Parliament. His actual words were: "This (Act) is one measure, and one of the major measures, designed to preserve White South Africa, while at the same time giving justice and fair play to the non-Europeans in this country." (Hansard: House of Assembly: July 13, 1950: column 8834.)

HISTORY OF THE ARRIVAL OF INDIANS

Now, Sir, a good deal has been said in hearings before your Board or its committees at other towns about the history of the arrival of the Indians in the Transvaal. And there has been some discussion of this matter in our local press here. Much heat has been generated, and much confusion sown in the minds of men, by the partial or partisan presentation of some historical facts, quoted out of their context or without the other side of the picture being shown. But it should be possible to agree on the general historical outline, fairly presenting both sides and the extent to which it does or does not give our Indian community a right to be where they are.

I think it will be generally conceded that the Indians first came to this country in 1860 at the very definite invitation of the overwhelming majority of the White population of Natal, as expressed through that colony's elected Legislative Council. Natal Law 14 of 1859, passed without a division on its second reading, subjected immigrant Indian labour to a period of 5 years under indenture, after which each immigrant might reindenture himself or seek for work as a free citizen in the open labour market. The law also provided for free return passages for any Indians who had worked ten years in Natal (five of them under indenture) and offered them free grants of Crown land in lieu of return passages, if they preferred this. It is true that these terms were imposed at the insistence of the Government of India as the only terms on which it would permit Natal to import Indian indentured labour. But Natal accepted the conditions and the coolies; and continued to accept both from

1860 to 1911, when indentured emigration from India to South Africa was stopped by the Indian Government, despite the energetic protests of the Natal Provincial Council and the Union Government. Before leaving these coolies (an Indian word meaning "manual labourer"), I would just emphasise that the terms on which they came, and which I have summarised above, encouraged them to settle as free citizens after the expiry of their indentures. There is no historical evidence to support the myth that they were imported on condition they returned to India as soon as they had completed their indenture. Secondly, the 142,000 coolies imported under indenture between 1860 and 1911 accounted for 81 per cent (i.e. over four-fifths) of the total Indian immigration into this country.

Between 1866-74 there was a lull in the importation of coolies owing to an economic depression and the non-fulfilment by Natal of some of its obligations under Law 14 of 1859. When things were put right by Natal Laws 12 of 1872 and 19 of 1874 the immigration of indentured Indian labour was resumed. At the same time, and more particularly after 1880, a few Indian traders immigrated to Natal to minister to the special tastes in food and dress of the growing Indian population. Some of these free immigrants became aware of commercial opportunities in the other provinces and moved into them, as did also some of the indentured labourers after expiry of their indentures. By 1913, when the Union finally closed immigration into South Africa to all Indians except the trickle of wives and children which we are now stopping, free Indian immigrants accounted for 19 per cent (i.e. less than one-fifth) of the total Indian immigration.

EXTRAVAGANT OPINIONS

It is these free Indian immigrants with whom we are primarily concerned in the Transvaal. Indeed, in Rustenburg there is not one family descended from the original coolies. In his much publicised speech at Nylstroom before your Board in October, 1953, Mr. V. G. Hiemstra said that he had never discovered any animosity against Chinese shopkeepers because the Chinese "does not obtrude himself on the White population by his numbers and by his omnipresence in the sphere of trade. But with contempt for the White man's efforts to stop them the Indian has swarmed in until the danger point has been crossed." Since these sort of extravagant opinions are widely prevalent among White South Africans today, I think it necessary to examine this "swarming" process in the perspective of history and the statistical facts; and also to consider the extent to which the Indians arrived where they did against the wishes of the Europeans.

First, as to numbers. I have already explained that over four-fifths of our Indian immigrants came to South Africa at the express invitation of the Europeans. Nor can we in other parts of the country write this off as merely Natal's concern, since for two years after Union the Union Government supported the policy of indentured immigration and joined with Natal in protesting vigorously against the stoppage of this immigration in 1911 by the Indian Government. The remaining one-fifth of our Indian immigrants were attracted here first by the need to supply the special wants of the coolies, and their continued immigration, even after some Europeans had begun to protest, was permitted because its stoppage would have endangered the Government of India's acquiescence in continued indentured importation. Within two years of India's stopping the latter, South Africa finally closed down free Indian immigration and at the same time (1913) prohibited all further inter-provincial movement of Indians.

In 1911

At the census of 1911 there were 1,276,242 Europeans in the Union and 152,203 Asiatics. The former comprised 21.4 per cent. of the total population and the latter 2.5 per cent. 99.5 per cent. of the Asiatics are Indians and I shall in future quote the Asiatic figure as for Indians. There are only a few thousand Chinese in the Union today, descendants of Chinese coolie labour which was imported early this century for the mines under quite different conditions to those governing Indian coolies. Most of the Chinese were repatriated. It is hardly remarkable that the small residue "do not obtrude themselves" and are not "omnipresent" in commerce. At the census of 1951 the Union's European population was 2,643,147 (or 20.8 per cent. of the total population) and the Indian population was 365,524 (or 2.9 per cent. of the total population) — a remarkably small change in the relative numerical ratios over a period of 40 years, despite all the talk of "explosive fertility", etc. As regards the Transvaal, Indians counted 11,012 in 1911 (or 0.7 per cent. of the provincial population). In 1951 they numbered 43,892 (or 0.9 per cent. of the provincial population). Europeans comprised 25 per cent. of the provincial population both in 1911 and 1951. I really do not see how, in the light of these figures, any reasonable man can dissent from the conclusion of the Lange Report in 1921:—

"In the Transvaal the evidence and the statistic should go far to remove the misconceptions and allay the ill-founded alarm prevailing among some section of the community regarding the 'Asiatic menace'. It seems inconceivable to us that the few thousands of Asiatics in this province and their descen-

dants could ever succeed in swamping the European population, as has been so frequently and emphatically asserted."

Deliberately Tendentious

This conclusion is as valid today as it was in 1921. Judged against it and the numerical facts, talk of "swarms" and "swamping" is just irresponsible or deliberately tendentious. However, we are still left with two of Mr. Hiemstra's charges: that our tiny Transvaal Indian community arrived here against the wishes of the White population and that they "dominate a part of the professional life of the country".

The evidence on the first point is conflicting. Certainly, there was an outcry among both Boer and British in the Transvaal in the middle 1880's against Indian immigration into the republic and against their commercial competition. Indeed, an Afrikaans historian in our local paper (*Rustenburg Herald*, December 11, 1953) went so far as to assert that the outcry originated mainly among British traders in Pretoria. In 1884 the South African Republic had signed the London Convention, article 14 of which entitled "all persons other than Natives" to enter, trade and own property in the Transvaal. This article 14 was, in fact, intended to apply to the *uitlanders*. But it did incidentally cover Indians, who were then just beginning to enter the republic in fair numbers. However, Law 3 of 1885, which was agreed to by Britain a year later as being necessary on grounds of health, excluded Indians in the Transvaal from citizenship rights and provided for their residential segregation because of "their neglect of sanitary measures and loathsome mode of living". This Law, the opinion of Milner in 1903 that "the Indians are strangers forcing themselves upon a community reluctant to receive them" and the various provincial ordinances between 1903 and 1907 designed to limit Indian entry into the province, culminating in the first passive resistance campaign and the Smuts-Gandhi agreement of 1913 with its complete ban on any further Indian immigration into the Transvaal—all these might be cited as evidence of European wishes to keep the Indians out.

Nominee Sale

On the other hand, we have the fact that the nominee sales by which Indians acquired property in the Transvaal, in spite of the law prohibiting it, required a European seller and a European nominee as well as an Indian buyer. It is all very well to castigate the European sellers and nominees as "short-sighted", "selfish" or "merely mercenary". The fact remains that many well known Boer and British families all over the Transvaal collaborated in these transactions. Certain Boers and

money-lending helpful in their struggle against the wealthier and more business-minded *uitlander*; and our local Afrikaans historian has admitted that some of these people deliberately encouraged the establishment of Indian firms as trade rivals to the British. (*Rustenburg Herald*, January 22, 1953). Further, there is the undeniable fact that under the Government of the Republic trade licences were made available to Indians. In one of his purple passages at Nylstroom Mr. Hiemstra suggested that the outlook was dark for the Indians today because the sky was clouded with the wings of chickens coming home to roost. He even mentioned the sins of their fathers. But is it not plain to an impartial historian that the fathers of many people sinned and that the fowls in the air are a very mixed breed, some Indian, some Afrikaner and some of British descent?

Fair Conclusion

Summing up this period of our history, I think it is a fair conclusion that, while there was considerable *theoretical* opposition to Indians among the Europeans in general and particular opposition from the European commercial classes, there was also considerable *practical* assistance given to their entry and establishment in the province. My view is confirmed by the very fitful and lax application of Law 3 of 1885 and other discriminatory measures of this period; as well as by the widespread sales or lease of land to Indians outside segregated areas, even where these were actually proclaimed. The area marked 'Asiatic Bazaar' on our Rustenburg town plans is a case in point. It was set aside for Indians, but has never been inhabited by them because they were provided with other and better sites by Europeans. The Indians were no doubt ingenious and persistent in their attempts to enter and settle in the Transvaal with its rich economic possibilities, but many Europeans in various walks of life encouraged or condoned their efforts, and others in official positions were unconcerned to enforce the existing regulations against them. *Europeans cannot escape the responsibility that by their acts of commission and omission they brought the Indians into this country and allowed a small number to settle in the Transvaal, where their nominee holdings and company rights have long been fully legalised. The Indians may be "an alien element in the population", but they are one which we introduced into the country and at whose entry into the Transvaal many of us or our ancestors connived. We cannot, therefore, now deprive them arbitrarily of long established rights without very grave injustice.*

Mostly Traders

As to their domination of our economic life, we are dealing in the Transvaal with a community

which reached 15,000 just before the war of 1899. At the censuses of 1904 and 1911 the provincial Indian population was just over 11,000 (or less than one-thirtieth of the European population). Today it is nearly 49,000 (or less than one-twenty-fifth of the European population). The Indians who came to the Transvaal and the Cape were mostly traders and this accounts for their heavy representation in the trade of those provinces in proportion to their numbers. About 50 per cent. of the Transvaal and Cape Indians belong to families who run shops, compared to only 9 per cent. in Natal. Overall, about 15 per cent. of our total Indian population belong to merchant families. It has been asked elsewhere why Indians cannot work with their hands, why they claim a sort of divine right to trade. The answer is, of course, that they make no such claim. The great majority of them in Natal (and in India) do work with their hands. But it so happens that entry into the Transvaal was closed when only a few of the better-to-do trading element had been able to afford the journey. Thus we are left here with a middle class Indian community whose only profitable outlets, owing to the conventional economic colour bar, are in commerce or the professions. Ask any middle class Afrikaner or Britisher if he would like his children to revert to manual labour and see if his reply differs from that of the Transvaal Indians.

A Myth

But when all this is said, Indian commercial "dominance" is still a myth. In the Union, Indians hold 10,513 shop (general dealers and fresh produce dealers) licences as against the Europeans' 69,018—i.e. almost exactly in their population ratio of one to seven. In Natal Indians hold 4,092 licences against Europeans' 11,964; in the Cape 1,596 against 24,964; in the Transvaal 4,825 against 29,135. With all respect to Mr. Hiemstra, this is not the pattern of "commercial domination". Naturally, owing to the uneven enforcement of the early segregatory legislation, including later the Gold Law, our Transvaal Indians are not exactly distributed throughout the province in accordance with their population density of 0.9 per cent. But wherever there is a group of Indians more numerous and with more licences than their provincial figures entitle them to, there must as a corollary be other areas with less Indians and fewer licences. Particular instances can, therefore, be very misleading. In Nylstroom Indians hold 14 licences against 13 European—a condition which Mr. Hiemstra rather extravagantly claimed as "complete Asiatic domination of the trade of a White town". Here in Rustenburg at the 1951 census we had (according to the preliminary figures) 7,232 Europeans, 617 Indians (in-

cluding 15 Malays), 244 Coloureds and 6,210 Africans for a total of 14,303. Our Indians hold 48 Government licences, 3 municipal ones and run 2 other small businesses (tailoring and dress-making). Europeans hold 60 licences besides running a number of other businesses, and the number of European shops is increasing all the time. In view of the expanding economy of the district, there seems to be trade enough for everyone who manages his affairs with reasonable prudence and no one could legitimately protest that our commerce is "Indian-dominated".

I am sorry, Sir, to have taken so long over past history and present facts. But neither is well understood by the public which is too often served up special items divorced from their context or opinions based more upon emotion than facts. It is not easy to counter this sort of thing without briefly painting the full picture. But if ever a country needed a sane and factual approach to its human relations, which we call race relations, it is South Africa today.

Rustenburg

Now I will address myself to the particular matter of the Indians in Rustenburg. In our proposal of October 26, 1953, we said that some Indians have lived here since 1883 and owned property since 1887. These dates have been challenged in the local press by Mr. H. M. Rex. On some other occasion I would be glad to discuss this historical question further with Mr. Rex. He concedes that all the early Rustenburg documents in the office of the Landdroos were lost or destroyed through causes unknown. He has also quoted (*Rustenburg Herald*, December 11, 1953) a protest by European citizens dated December 12, 1885, against the lease of a house by ex-Landdroos P. J. van Staden to Indian traders and a statement by Landdroos C. J. Brink dated February 23, 1887, that "up to this time no Indians are established here". But since he admits that Indians did establish themselves permanently in Rustenburg either in 1887 or 1888, the difference between him and us is not of much importance in the present inquiry. I think Mr. Rex would agree with us that Indians first came to Rustenburg some time between 1883 and 1885 and first settled here some time between 1885 and 1888. Mr. Rex is, of course, correct in claiming that no Indians were registered owners of property until 1913. The Law prohibited their ownership being legally registered. But they did, in fact, begin to acquire property through European nominees some time between 1885 and 1887. Although, naturally, there are no legally registered documents to prove these contraventions of the then existing law—contraventions, it must be stressed, which required collusion by European sellers and nominees

no less than by Indian buyers—there do exist a number of nominee agreements drawn up between the Indian purchaser and his European nominees, among whom Messrs. W. Glover, Friggens & Co., Parker, Wood & Co., H. S. L. Polak and Landdroos C. J. Brink were prominent. I, therefore, assert that Indians have effectively owned property in Rustenburg since late in the 1880's, although most of our present Indian Community or their ancestors arrived here between 1900 and 1918. It is, further, common ground between us and Mr. Rex that the first Indian shop was licensed in Rustenburg about 1887. Thus we have an Indian community which arrived here to trade some 70 years ago and which acquired most of the property it owns today between 65 and 35 years ago.

120 Families

There are now 120 Indian families numbering nearly 700 people—our original estimate of "about 800" was too high—living in Rustenburg. The commercial sites they occupy comprise the whole or parts of 21 erven; their residences occupy the whole or parts of 27 erven. But some of the residences and businesses are on the same erven, so that altogether 36 erven are involved, wholly or in part. I have endeavoured to calculate the value of Indian-owned property. To do this I have taken the 1952 municipal valuation of the site and improvements. Then I have considered the position of each site individually (i.e. whether it is in a central, much sought after locality or further out of the business centre of the town) and the extent to which known sales of comparable property have exceeded the municipal valuation. Hence I have arrived at a rough estimate of the present market valuation of the properties—that is, the price that might be agreed upon between a willing buyer and a willing seller in the open market. I should make it clear that my figures are admittedly an estimate, varying in a few cases from as much as 1952 municipal valuation plus 200 per cent. to as low as 1952 municipal valuation plus 20 or 30 per cent. The average figure is 1952 municipal valuation plus 85 per cent. I must also explain that I have used exactly the same procedure and standards when attempting to estimate the market value of European-owned properties involved in the various Indian Group Area proposals.

According to my calculations, Indians own property worth nearly £269,000 in Rustenburg. In addition they rent property worth £109,000 from European owners and themselves lease property worth £8,000 to European tenants.

Grounds Of Opposition

Before coming to our own proposals for an Indian Group Area, I must explain the several grounds on which we oppose the

Town Council's proposals, since these must be taken to represent the official opinion of the European citizens of the municipality expressed through a majority of their elected representatives. Our grounds of opposition fall under two main heads—that the Council's plans are unjust and extravagant.

The charge of injustice is implicit in the history of the Indians in this town. Here is a group of people who have been legitimately settled in the town for many years, have acquired property, built a school and a mosque, established businesses which are an asset to people of all race groups but (judging from their clientele) especially to Europeans, and who have lived here usefully and peacefully. It is now proposed to uproot them and transplant them entirely to a new site on the eastern outskirts of the town beyond the railway line, a mile or more from the centre of the town—not because they wish it, not even because they have been troublesome where they are, but solely because Europeans desire to live in greater residential segregation and conceivably because some Europeans hope to remove or damage trade rivals. *Even if full compensation is offered—and nothing in the Act makes it obligatory to pay any compensation—this would still be an unjust action.*

Full Compensation Not Intended

But it seems very clear that full compensation is not intended—that is, the compensation which an impartial tribunal would allot for compulsory removal from home and established business sites, for any loss that may occur owing to compulsory sale of property within a fixed time limit, for loss of school and mosque and, perhaps most of all, for loss of business profits in a much less favourable commercial locality. I do not need to remind you, Sir, that the courts are excluded by the Act from functioning as appeal tribunals in matters of compensation. I do not see how evicted persons under the Act can reasonably be assured that the "adequate compensation" offered by executive authorities, of which there has been mention in regard to the Western Areas expropriation scheme, will anywhere near approximate to the "full compensation" which might be claimed in an impartial court of law. The scale of compensation laid down in the Resettlement of Natives Act—viz., purchase price plus 6 per cent per annum—would give our Rustenburg Indians only about half the true market value of their properties. And the more recent suggestion that a public corporation may be created to buy up properties of those displaced under the Act in order to avoid "undue loss" is no more reassuring to prospective victims, unless it is stated who has the power to decide what constitutes "undue loss".

Indeed, unless Mr. Hiemstra's Nylstrom speech is out of date—and I have not seen it publicly renounced—there is no intention at all of coming anywhere near "full compensation". You will no doubt recall that at Nylstrom Mr. Hiem-

stra said: "I am not here to go through the hollow pretence of arguing that the new areas are equally fit for trade as the areas where the Indians are today and it certainly does not require long hours of tedious cross-examination to establish this fact." He did not exclude the possibility—as I do not here, where our Council has been somewhat more magnanimous than at Nylstrom—that a fairly flourishing trading community might in time be established in the new area, but he added: "I say at once that there are going to be losses, there are going to be substantial losses and no one can deny it. But that is a result of the Act and it will have to be faced." Mr. Hiemstra then gave a specious historical account of the arrival of the Indians in the Transvaal, from which he deduced that they deserved to bear these losses. For reasons already given I do not share either his interpretation of history or his conclusion. I consider that we Europeans have to face the fact that the Indians are here as settled and legitimate citizens of our land and that they are, therefore, entitled to full compensation if removed compulsorily from where they live and work. It is the very negation of all western ideals of civilisation and justice, which is an essential ingredient of any (particularly Christian) civilisation, that one race group should be forcibly moved about because that is the wish of another race group, and yet be made to bear the "substantial losses" which such a move entails. In making this submission, I have assumed (since nothing has yet been said to the contrary) that the Town Council means to allow Indians to own freehold property in the areas to which it is proposed to remove them. If that is not so, all that I have said and still have to say about the actual figure required for compensation applies with immeasurably added force. Finally on this point, Mr. Hiemstra suggests that Indians might establish flourishing trade in the new areas "in time". Yes, but who is going to compensate them for the "time" during which they are rebuilding their goodwill and clientele—the expense that moving from one site to another inevitably involves and the time that it takes to get a business going again on a new and less favourable site?

Further Point

One further general point, before we move on to the actual cost of the Council's proposals. It was suggested by an anonymous correspondent in the local paper *Rustenburg Herald*, December 18, 1953) that we 37 signatories "oppose the removal of the highly unsatisfactory conditions at the lower (north) end of the town." Nothing could be further from the truth. We deplore the pegging laws which restrict Indians to the houses and land they occupied in 1939. These laws not only result in a most unhealthy degree of overcrowding, they make it impossible to enforce health and sanitary by-laws or anti-slum legislation until an area for Indian expansion is provided. If this inquiry provides for such an area, we and the Indians will welcome it. But it seems to us neither just nor economically sensible to tackle the bad conditions by uprooting the whole community lock, stock and barrel, the good houses with the bad, shops and

slums together. Our own proposal suggests a much simpler and fairer method of approach.

But before coming to that, we must examine the financial implications of the Council's proposals, bearing in mind that Rustenburg's income from rates is about £44,000 p.a. out of a total budget of about £200,000 (much of which comprises non-profitable services like electricity water, sanitation, etc.). The Council originally put forward two possible sites for an Indian Group Area—both on the eastern outskirts beyond the railway, one to the north of the spruit, the other to the south. The former is known as Scheme B2, the latter as Scheme D. Both sites have electricity and water laid on to them, though not, of course, to the individual vacant plots.

Scheme B 2 And D

Scheme B2, which has been marked by your Board on the advertised map, comprises 64 demarcated erven on which there stand 36 houses inhabited by Europeans. Also included is an unspecified area of undemarcated Town land which is bare veld. As this area is far from the centre of the town, I have based my estimates on 1952 municipal valuation plus 10 per cent. I calculate that the market value of the 36 houses and their sites is £25,000 and of the vacant sites £5,000, giving a total of £30,000 to which must be added something for the undemarcated Town land.

Scheme D, which has apparently not found favour with your Board, comprises 180 erven on which there are 152 houses occupied, by Europeans. As this site is a little nearer than Scheme B2, I worked on 1952 municipal valuation plus 15 per cent. I estimate that the market value of the 152 houses and their sites is £200,000 and of the vacant plots £10,000, giving a total of £210,000.

Now, obviously there is a good deal of difference between these two sites. If, as now seems probable, the Council and your Board decide to proceed with Scheme B2, the disparity between what the Indians have (property worth about £270,000 and what they are to get (property worth a little over £30,000, if the value of the Town land is included) is so great that I hardly need to emphasise the enormous amount of compensation that would be required. It may be argued that the Indians will be allowed to sell their present property and then re-invest the sum realised in the new site. But I do not think it requires much thought to establish the improbability of Indians being able to recover the true value of their property when they have to sell within a fixed time limit or the lifetime of one generation. Naturally values will depreciate and they will have to accept what they can get in a very adverse market. Mr. Hiemstra rightly said that "there are going to be substantial losses". And the Indians will have to construct new houses and shops on a virtually barren area at prices far in excess of those prevailing when they built or bought their present premises. Exactly what loss will be incurred cannot be foretold and there are, of course, the European owners of this new site to be compensated also.

But I do not doubt that fair and just compensation—full compensation—

for this Scheme will cost the Council one or two hundred-thousand pounds. Perhaps someone better versed than me in the intricacies of municipal finance will translate these sort of figures into a percentage increase in the rate: and then tell the ratepayers not only that they must pay this fantastic sum for the convenience of removing the Indians, but also forego indefinitely the very many other improved amenities in our town which such a huge amount of money would buy. And I stress that this consideration applies merely to exchanging the Indian's present site for site B2. It excludes questions of compensation for loss of time and trading profits which I will discuss later. Thus, even if a public corporation is created to bear the property losses that are going to occur as a result of compulsory evictions under the Act, the Town Council will still be left with heavy liabilities under the other heads of compensation. And, of course, the losses borne by the corporation will eventually fall upon each of us individually as tax payers. You do not conjure away those losses by creating a body to pay them, though you may spread or disguise their impact.

Scheme D is, on the face of it, much more nearly a fair exchange. But since it is not now advertised for comment and objection, I need not deal with it. There are substantial objections to it too.

Three Other Grounds

In addition, there are three other grounds of compensation which will have to be met by the Council—not, as at present conceived, by the public corporation—whichever of its Schemes is adopted. I have assumed—and I think it is the Council's intention—that, whichever area is chosen for the Indians, they will be allowed freely to exercise their existing trade licences there. If, as in some other towns, there is any intention of curtailing the number of these licences or of restricting by race groups or otherwise the type of customer who may deal with Indians in their new Group Area, this would constitute an additional ground for compensation, which we need only consider if and when the Council announces any such intention. But, even assuming that all licences will remain valid for open trade, the Indians will suffer loss under the Council's schemes on two accounts. First, a period—surely not less than six months—during which the actual move of any one shop is taking place from site to site. During this time virtually no business will be possible and a claim arises for loss of profits, or for the locking up of capital (in those cases where it is available) in building and equipping a new shop while the old one carries on. Either way, Indians will suffer heavily during this transition period. I do not suppose the Council shares the widespread European illusion that every Indian trader is wealthy. A few are; most are men of very ordinary or small means, who have few capital resources outside their stock. Taking an average over the three years 1951-3 from the taxable gross trading profits, I have calculated that the Indian commercial profit in Rustenburg is not less than £90,000 per year. The claim for 6 months' transition or total stoppage of profits will, therefore, be £45,000.

Indisputable Fact

Secondly, there is the indisputable fact that, whichever of the Council's two sites is chosen, there must be an annual loss of trading profits owing to the new area being less central and accessible to customers of all race groups. I wish carefully to limit the claim here to probabilities. I do not say that the Indians will get no trade in the new area. They will get some, but less than at present. After the initial six months' transition during which little or no business will be possible, trade will slowly resume and eventually rise to a maximum figure which will inevitably be lower than the profits made in the present area. As your Board is apparently considering the least advantageous of the Town Council's two suggested sites, I do not see how the claim for loss of trade profits can reasonably be less than 50 per cent for the first three years and 33 1/3 per cent thereafter—that is to say, £45,000 for each of the first three years and £30,000 for every year thereafter. These figures (perhaps correlated to some volume of trade index to allow for increase in good years and decrease in bad years) have to be added to the very burdens of compensation which the ratepayers or taxpayers have already been asked to shoulder under the other heads and, unlike the other payments which are once and for all, these are a continuing burden, though I presume there is a recognised actuarial procedure for funding them, if either party preferred that.

Thirdly and lastly before coming to our own proposals, there is the question of the £109,000 worth of property at present rented by Indians from Europeans, less the £8,000 worth leased by the former to Europeans—say, a net total of £100,000 of property. This property will not be available for hire at either of the new sites, nor can many of the present Indian tenants afford to build premises of their own on the new sites. Precisely how the loss of these lease amenities now long enjoyed can be financially compensated or a substitute provided in the new areas eludes me as a layman. But, in drawing attention to legitimate claim for loss of enjoyed rights, I have the published support of Advocate Oswald Pirow.

Unjust And Extravagant

I hope that I have conclusively demonstrated that the proposals put forward by the Town Council are both unjust and extremely extravagant. I doubt if they will receive much public support when their full financial implications are understood. Of course, the relative ratios of injustice and extravagance will vary according to the amount of compensation that is envisaged. Even if compensation is to be paid on the scale that might be calculated by some impartial tribunal, any scheme of mass removal must remain somewhat unjust to the persons who are to be forcibly uprooted. The essential needs of society as a whole can sometimes be shown to justify overriding individual rights upon payment as of full compensation as money can provide. The first task of your Board, Sir, is to assess whether and to what extent that overriding justification can be invoked in this case. But, if you find in favour of invoking it, the project will be more unjust or less unjust in propor-

tion as the Council (with the possible assistance of a public corporation) accepts or rejects the claim for full compensation to the victims. The Council and the ratepayer (or the Corporation and the taxpayer) could, no doubt, afford a completely unjust scheme where no compensation was offered at all, as is legally possible under the Act. But it is my contention that neither the Council nor the ratepayers (nor, indeed, the corporation and the taxpayers) can afford a reasonably just settlement on the lines proposed.

Main Objective

We, therefore, set ourselves to look for a scheme which would secure the main objective of the Act—residential segregation—at a cost which this town can afford and in a reasonably fair and just manner. We started from the presumption, which all the facts support, that it is not possible and, indeed, is not necessary—to secure the same degree of physical separation as the Council proposes, if the cost is to be within our means. We have, therefore, to find a compromise between total geographical segregation, justice and expense. We suggested that this can best be achieved by confining the Indians substantially to the area they now occupy and allowing them to expand from there northwards over land at present uninhabited. The Group area we proposed in our document of October 26, 1953, is bounded on the north by the spruit, on the east by Van Zyl, Smit and Plein Streets (as far as erven No. 86 and 78, but including the east frontage of Plein Street between erven 103 and 86), on the South by Church Square, Pretorius and Loop streets, and on the west by van Staden Street and sufficient of Malan Street to include the present Indian Recreation Ground on the Town lands. There are two outlying areas on erven 968 and erven 1, 2 and 61 which might be the subject of further discussion.

Two Points

Before going on to the more general considerations covering this proposed area, I must make two points. We specially excluded from this area the United Tobacco Company's Storerooms on erven 1043, 1044, 1049 and 1050. This is a valuable business block. I can see no reason why the "frontier" between the European and Indian Group Areas should not be drawn so as to exclude this site. The fact that it abuts on Indian properties on erven 1055 and 1056, from which it is separated only by barbed wire, should present no insuperable obstacle, as this has long been the position and business premises are being used elsewhere as "buffer strips". Secondly, a symmetrically minded person might conclude from the map that the Indian business and residential sites situated on either side of Plein Street between erven 103 and 86 on the east frontage and 101 and 78 on the west frontage (together with the three blocks of Indian occupied buildings behind the west frontage) might "conveniently" be shifted into an Indian Group Area ending with Smit Street as its southern boundary. It is tempting to think this a "tidier" geographical solution. But I must stress that the Indian properties to the South of Smit Street are the most valuable (because the most central)

ones and they include both the school and the mosque. Any proposal to move them further north along Plein Street would involve claims for compensation under all the enumerated heads lower, certainly, than for uprooting the entire community as suggested by the Town Council, but still very substantial.

Our scheme has one great advantage over all others. It will not—with one small exception which I will discuss shortly—affect existing property values appreciably. The Indians have been where they are for many years during which values have adjusted themselves to their propinquity. It may be argued, as it was at Nylstrom, that the mere passing of the Group Areas Act presupposes a much more drastic separation of the races than is at present obtained by pegging legislation, whereas we are merely proposing to stabilise the *status quo*. This is not quite correct. But such force as the argument possesses must depend on particular cases. The Act does not say that all Indians must be moved anyway, though this was recently Mr. Hiemstra's contention at White River. Here in Rustenburg we have our Indians living in a quiet emotional atmosphere and a fairly compact geographical area which can, with a few small adjustments, be quite conveniently marked off from the European area. Except for the U.T.C. block and a short frontage of shops on the east side of Plein Street between Smit and Kerk Streets, the area we propose will be clearly demarcated with roads and boundaries. Once the Indian Group Area is proclaimed, if that is thought necessary, any European living or owning property in this vicinity can move or sell out at the value his property has had these last several years and be assured that, wherever else he settles in Rustenburg, no Indian can follow him—the Group Areas being intended as permanent for the foreseeable future whereas pegging legislation is merely a stoppage. In view of the long association of these nearby European properties with resident Indians and their central position close to the shopping centre and main roads, these European properties are unlikely to suffer in value by the mere proclamation of an Indian Group Area where we propose.

European Owned Properties

There are, however, European owned properties inside the area we propose. The built-on sites together with their buildings we estimate as worth £243,000, of which £109,000 is leased to and occupied by Indians. This leaves £134,000 worth of property (both commercial and residential) owned and occupied by Europeans. As we stated in our original proposal, The Indians have no wish to see these European owners or occupiers displaced. By all means, let them stay where they are under permit from the Minister, who might consider treating the outlying Indian-occupied areas in the same way. Since these permits will be in the gift of a European Minister, the European occupants need not fear for their tenure. They can consider it no less secure than at present. If they ever wish to sell out to Indians, they will be under no time limit or compulsion and can, therefore, afford to wait till a fair market price is

offered. In this central locality they would not have long to wait.

But the position of the European owners of 16 vacant erven (marked green on our sketch map) which, together with the Town land beyond and up to the spruit, we proposed to include in our Indian Group Area to allow for expansion, is rather different. The owners have at present a free market for these sites. After the proclamation of the Group Area, they would not have this and, as these vacant sites are mostly further out of town than the European occupied premises, their value may well slump. So we have proposed that these vacant erven should be acquired by the Indians, or the Council on behalf of the Indians, at their full, free market value. Their municipal valuation 1952 is £6,405. I estimate their market value to be about £14,000. Possibly the Council will think I have slightly over-valued these plots and their owners may think I have under-valued them. Any slight difference of opinion cannot be beyond possibility of amicable settlement on a basis acceptable to all. The Indian community has further offered (without in any way committing itself to be principle of Group Areas) that, if it will facilitate the purchase and transfer of these vacant sites, it will make the Council an interest-free loan to buy out their present owners, provided that the land is included in the Indian Group Area (if one is proclaimed) and/or made available for the expansion of Indian residence.

If these vacant plots and the Town land to their north were made available to the Indians, the Indian community could then itself undertake the clearing of the overcrowded slum conditions which now prevail in too many Indian houses. Europeans living near the Indians sometimes complain of the noise and crowding. Few of them realise that Indians cannot lawfully occupy land or houses non-Europeans did not occupy on April 30, 1939, and Indians may not occupy houses they did not lawfully occupy on March 15, 1946. It is not by their own wish that the Indian housing position has been virtually static for the last 15 years while children have grown up, married and produced children of their own. Once land is available for expansion, as we suggest—and the area we propose will meet present needs and natural increase for the foreseeable future—this insanitary overcrowding can be eliminated at no cost to the European ratepayer, health and anti-slum legislation can be enforced, and our Indian community can adopt western living standards, as they themselves wish.

Thus, assuming that we must have Group Areas in Rustenburg at all in spite of our long and proud history of racial harmony, there are the alternatives of the Town Council's Scheme which will inevitably inflict some hardship and privation on the many Indians and Europeans to be displaced and will be more unjust or less unjust according as it meets the bill for fair and full compensation; or our scheme, which admittedly will secure less complete—though, we think, adequate—geographical segregation, but which will be much more nearly just to both Europeans and Indians and will cost the European ratepayer nothing and the Indians only what they will willingly pay to secure vacant land for expansion.

White Man On Trial

Mr. Hiemstra said at Nylstrom that it almost appeared as if the White man was on trial for wanting to achieve the separation of race groups. Well, Sir, of course he is. In this country of many races, the European has exclusive control of political power. Therefore, he is responsible for the deeds of the Government of this country as (with trifling exceptions) no other race group yet is. Furthermore, in the present case, the European, and the European alone, has effectively expressed a desire on a national scale for residential segregation and he alone is to enforce this policy as judge and executor in his own cause. Naturally and inevitably he is on trial. He will be judged both in this country and beyond it—as he will also one day be called to account before an altogether higher court—by the way in which he implements Dr. Donges' parliamentary pledge that the application of the Group Areas Act would give "justice and fair-play" to all race groups; and in particular, he will be judged by his treatment under the Act of the unfranchised non-Whites who are his wards.

And we Europeans cannot rig that verdict in advance by some specious definition of the words "just" and "fair". The world knows, as we know in our hearts and consciences, that what is just and fair in this context is that any person, who is compulsorily moved in the pursuit of any social purpose whatsoever, shall be as nearly compensated for his property as if he were a willing seller in an open market of willing buyers and shall be fully paid out for stoppage of his legitimate work and for loss of profits or other amenities in the area to which he is moved. The European's whole intention in regard to segregation and apartheid is on trial over this question of Group Areas. We still have time to prove that we mean what the civilised world means when we talk of fairness and justice. Therefore, we 37 signatories appeal to the citizens and Town Council of Rustenburg to set our country an example of fair dealing in this matter. We hope that your Board's final recommendation to the Minister will be one of which we can all be proud.

Yours faithfully,
C. W. M. GELL.

THE NUMBER DAYS

By Stuart B. Jackman (SCM Press), 9/6

(C. W. M. GELL)

THE Rev Stuart Jackman, minister of the Pretoria Congregationalist Church, is the author of an unusual morality play which recently caused some stir in a London church. This little book, whose title is taken from the 90th Psalm, contains the text of five sermons on South Africa.

Mr. Jackman's diagnosis of our sick civilisation is stark and remorseless. Western civilisation itself is mortally ill because it lacks a unifying spiritual principle. Christianity has become a religion of words, not action. In one passage Mr. Jackson accuses religious liberalism of being "the germ of our sickness unto death." But the rest of his analysis is concerned with the failings of political and social policies, so that the charge is not pressed. Perhaps it was a pity to make it without qualification, for the doctrinal rigidity and conservatism of some of the Christian Churches are not without a share of the blame which Mr. Jackman otherwise apportioned so impartially and the record of his own Church is better than most in this respect.

Sick as western civilisation is, we in South Africa are in a far more desperate plight still. For here we have imported merely the technical and mechanical aspects of western civilisation, stripped of such redeeming cultural, moral and spiritual features as European society in some sort

retains, in order to build a material paradise for a small privileged minority of our population. Mr. Jackman is convinced that our "civilisation" is doomed—so convinced that he defines our problem not as how to preserve that civilisation; but how to ensure that the eternal Christian truths are handed on to the new civilisation that will succeed ours, not lost in the calamity which is bringing upon us those very evils we are most consciously trying to avoid.

For "the species of Fascism which is called Nationalism," being built on mutual mistrust and suspicion, on the community of anxiety and fear, denies the Fatherhood of God and the Brotherhood of man "in order that a minority group may continue for a little while to enjoy the luxuries they have come to call their right." Afrikaner Nationalism is not the cause but the product of our spiritual and ethical failure, "the beginning not of a new age but the end of an age so corrupt and decadent that it can no longer survive." In this last stage of a declining culture, the cult of naked power, albeit using the language of democracy and claiming Christian sanctions, leads inexorably to the totalitarian police state. Accepting the fact of the liberal failure to create a multi-racial society, Nationalism rejoices that this is the Will of God, that the pattern

of human progress is based on the predestined and justifiable domination of the white man.

Mr. Jackman's indictment—and this is the strength and truth of it—is not merely against Nationalist politicians, though there is a grievous guilt. It is against all of us so called Europeans in South Africa. "Every member of the community must acknowledge his or her share in the reckless and defiant living which has made it possible for such a power to take office, possible and indeed inevitable." We have lived for the day and material wealth. We have acquiesced in something very close to intellectual and economic serfdom for our non-white fellow-citizens. We have ignored or been careless of our social obligations and the moral challenge of our nominal spiritual allegiance. The overwhelming majority of us have consented in our hearts to apartheid as a plausible theory reconciling conscience and comfort. The Nationalists have only taken to their logical and untenable conclusion policies that were already begun and are strictly tacitly accepted by the United Party ("the opposition as it is whimsically called.") The Christian Churches have failed to practise as a living reality the inter-racial community of peoples which they preach. One even preaches and practises, a stern Old Testament morality. "It has accepted the essential difference between black and white, and is not interested in changing it. It believes in the spiritual and technical superiority of the European, and regards it as the gift of God."

Mr Jackman foresees the end of organised Christianity in South Africa. In order to preserve the existing order of force, the State must inevitably take ever increasing authority over all spheres of life. "It is bound, before it crashes, to usurp all other authority based on the human mind and heart," and this includes the authority of the Churches. Mr. Jackman's manuscript was written late in 1953, though the book is only just published. His prophecy now appears well on the way to fulfilment. He also noted, then, how even professed opponents of the Government were learning the tricks of appeasement, how to adapt their lives to the pattern that is being imposed. This tendency has gone so much further these last twelve months that one might echo the words of an American liberal writing about his own country: "Radicalism has made its peace with conformity, while still maintaining some of the postures of dissent."

Mr Jackman's is powerful indictment of contemporary South Africa. Yet it would be doing him a grave injustice to leave the impression that his criticisms are merely destructive and his thesis mere condemnation. He does see hope. He does have faith—though not necessarily the hope and faith that most of us would like to hear about. But it is not possible in a review adequately to summarise his main contention. Anyone who reads this book, whether he exactly agrees with

the author's analysis and beliefs or not, will be impressed by a tremendous sincerity, an apocalyptic vision and a real sense of holiness which are not common virtues in these uninspired days. Mr. Jackman knows that the essential and abiding Christian truth, as witnessed by the Cross, is the redemptive possibility of creative suffering. Sooner rather than later, we in South Africa will have to learn that truth in our own lives.

third class compartment from Bombay to Madras, was received by thousands of people at Madras station. He was taken in a spectacular procession through the main streets of Madras.

A motor cycle squad of Congress Sevaks headed the presidential procession. Then came caparisoned elephants and a party of South India's famous pipers. Smartly dressed Congress Sevikas added colour to the scene. Standing in an open car, which took him from the Central Railway Station, Shree Dhebar greeted the crowds with folded hands. Mounted police kept back surging crowds, but minor stampedes were unavoidable.

Shree Dhebar afterwards proceeded to Avadi to attend the preliminary meetings in connection with the session.

INDIA LETTER

THE resolution on the establishment of a Welfare State and a socialist economy is expected to pass with an overwhelming majority. The capitalists in the country seem to have reconciled themselves to this view. They seem to be satisfied with the reservation of certain industries for the private sector.

The establishment of the "socialistic pattern of society" does not mean that the Government will nationalise and purchase the existing industries held by private interest, as was done by the Socialist Government in United Kingdom. The first and foremost aim of the Congress to increase the production and employment to enhance the standard of living of the masses. The Government of India does not want to fritter away its slender resources on purchasing the existing industries. In whatever field the private investors do not come out with the necessary capital, the Government will step in and start industries.

'Harijan' has editorially criticized the change of aim and object of Congress from the "establishment of Co-operative Commonwealth" to "Socialist Society." The Editor of 'Harijan' Shree Maganbhai P. Desai writes: "If the suggestion to change the aim of the Congress is accepted, it would be a grave mistake on the part of the Congress. The change would mean delimiting the wider and more comprehensive ideal of world peace and Co-operative Commonwealth and resorting to a narrow and ambiguous creed. This might also lead to an undesirable situation of some important groups like the constructive workers getting out of the great organisation to which they still look upon for their political leadership. Or, it would land us into a fruitless attempt of interpreting the new term Socialism as equal to and meaning Sarvodaya. All admit that we in India have and desire to go differently from West. We should better therefore have our own unambiguous term for it and the 'Sarvodaya' is the fittest here"

The Government of India is actively considering the question of prohibiting the entry of foreign ships carrying arms into the three mile territorial waters of India. In order to make this ban legal, the Government will have to invoke a 76-year-old law which prohibited such entry. This prohibition will particularly affect the Portuguese settlement of Diu and Daman, as the Portuguese ships can not enter into these two settlements without infringing the Indian territorial waters.

The Congress President, Shree U. N. Dhebar, who travelled in a

BOOKS FOR SALE

Satyagraha In S.A.

—By M. K. Gandhi 15/-

A Gandhi Anthology

—By V. G. Desai 9/-

Dapoo's Letters To Ashram Sisters

—By Kaka Kalelkar 2/6

The Wit And Wisdom Of Gandhi

—By Homer A. Jack 22/-

Obtainable from:

'INDIAN OPINION,'

P/Bag, Phoenix, Natal.

BOOKS FOR SALE

GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)	5	0
PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal	12	6
TO STUDENTS—M. K. Gandhi	6	0
GANDHIAN ETHICS—Benoy Gopal Ray	2	0
BAPU—Marry F. Barr	4	0
COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi	25	0
FAMOUS PARSIS	7	6
SEVEN MONTHS WITH GANDHI—Krisnadas	12	6
STORY OF THE BIBLE—S. K. George	6	0
A RIGHTEOUS STRUGGLE—Mahadev Desai	2	3
THE POLITICAL PHILOSOPHY OF MAHATMA GANDHI—Gopinath Dhewan	17	9
GANDHI AS WE KNOW HIM—Intimate and - delightful incidents by various writers	9	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II.—M. K. Gandhi	14	0
THE STORY OF BARDOLI—Mahadev Desai	6	0
FROM YERAVDA MANDIR—M. K. Gandhi	1	0
MAHADEV DESAI'S EARLY LIFE —By Narahari D. Patil	2	6
DEHUMANIZATION IN MODERN SOCIETY —Rene Fulop-Miller	1	0

Obtainable from:

"INDIAN OPINION,"

P. Bag, Phoenix, Natal.

AFRICAN VIEWPOINT

REPLY TO LIBERAL CRITICISMS (2)

By JORDAN K. NGUBANE

REALISE it is difficult for the White Liberal not instinctively to think first of the power in the hands of the White voter. But there has, in recent years, been a fundamental shift in the balance of political forces in this country. While the Whiteman legally still retains the initiative to influence the pace at which political progress is made he has, since the resistance movement, lost to the African the initiative to change the direction of that progress. While very many Liberals appear to accept this accomplished fact they seem to find difficulty in translating their acceptance into workable policies.

I have said in several articles in the Press that the only way out of this impasse is via the perspective of priorities. The Liberals have to decide on who to win to their side first—the African masses or the White voters. To me it is clear that winning the confidence of the African (by advocating equality with no qualifications) is Priority Number One, if to convince the sacred White voter that Liberalism alone can come to terms with what most White people believe to be the African juggernaut.

You certainly will not win the confidence of the African if you start by setting up barriers before approaching him and before coming to terms with him on the basis of equality. It all leads to a vicious circle. If you can't win over the African you have no hope of getting anywhere near the White voter, for whom White nationalism has done so much. The White voter will sooner trust Strydom to see him through everything than Margaret Ballinger. And, in any case, it seems very unrealistic to estrange the African (who has enabled Liberalism to have its first Members of Parliament) in efforts to woo a White voter who flatly rejects Liberalism because, among other things, he believes it is impotent. From this angle the African holds the key into the very future of the Liberal Party. To say this gives him a position which should be of special importance to the Liberals is not to be consciously African; it is merely to be realistic.

But there is a second and very real danger in the recommendations. Already progressive White opinion is divided. The Congress of Democrats has come out with a franchise policy which is

acceptable to the African National Congress. This has made it possible for a number of Europeans known to me and who have no sympathies with communism to join the COD. For my part I do not like the Congress of Democrats. I do not say it is in any way communistic. But it has within it weaknesses which might one day make it a front serving the ends of the Moscow-men. Before it proves to me that it has shed these weaknesses, I shall prefer to walk warily.

On the other hand the Liberals, because of their composition and the quality of their ideals, are, in my opinion, not likely in the immediate future to be susceptible to left-wing pressures. Their indirect refusal to come out with an unqualified equalitarian policy is, to me, a distressing hankering after the political fleshpots of a colour-conscious society. This makes them suspect where they should not be. They are suspect even among the very Whites whom they seek to placate with their recommendations. If they were not, the men and women I know would not be in the Congress of Democrats. In short, Liberal equivocation on the franchise question is a shortsighted policy which defeats its own ends. In saying this I am not expressing a consciously African viewpoint. I merely draw attention to fatal weaknesses in the policy of hesitation on the franchise question.

While the Liberals make up their mind on a workable policy of priorities they cannot reasonably expect the average African or the White voter to take them with the seriousness which they deserve. But those of us who see in Liberalism the only hope for South Africa to-morrow cannot fold our hands and look on while the Liberals make up their mind. It is our duty to exert persuasive pressures on them in the direction of making Liberalism acceptable to the African. I am thinking of the African here as a majority group. If we can bridge the gulf between him and the Whiteman within the shortest time possible (since time is not much on our side) I presume Mr. Hill will say that we shall have done South Africa a service. My way of saying the same thing is to state that we shall have raised the African to the level of parity with the other groups within the shortest time possible. To say this is not to advocate dangerous short-

cuts. On the contrary an unqualified Liberal franchise policy as advocated by me is no shortcut. It involves a long stay in the political wilderness, away from governmental office when the Liberals are obviously impatient to get to Parliament already! In this light it seems to me Mr. Hill's side is not wholly free the "sin" of preferring dangerous shortcuts too.

Finally, Mr. Hill fears that we on the African side do not tell our masses, sufficiently enough, that they should consciously and explicitly reject sectional emotionalism. The acid test of a policy is its effect on those whose lives it is designed to influence. If we contrast Mr. Hill's poor tribute to African statesmanship here with the effects of the racial policies advocated by our leaders we shall find ourselves in an interesting position. If the African leaders have not done sufficiently what Mr. Hill says they should do why is there relatively so much racial peace in the face of so much race provocation in this country?

We are working towards the goal of a united nation whose many races shall be bound together by ideals cherished in common; a nation whose peoples shall have learnt to fall and rise together; to weep and laugh together—in short, a nation where we shall all be conscious, not of our colour or race or cultural background but of the things that shall bind us together as South Africans and as members of the larger human family. Those, like Mr. Hill, who are going in this direction complicate our mutual task and delay our march when they come forward with qualifications where ideals should be stated clearly, courageously and without trying to curry favour with people who will not be impressed by blurred ideals. If it must be equality, let it be that clearly. Strydom says plainly and quite unmistakably that it must be White baasskap. Let us, who reject his ideal, all take an unmistakably clear stand on equality and be prepared to rise or fall by that stand. When that is done nobody and least of all Mr. Hill, will have reason to feel that the African is cultivating a consciously African outlook on questions of the day.

All political comments in this issue except where otherwise indicated by Manilal Gandhi of Phoenix Settlement, Phoenix, Natal.

	per bag of 200 lbs.	@
Chana Dhall	"	£9/11/8
Toowar Dhall	"	10/0/0
Masoor Dhall	"	9/3/4
White Rice	"	7/10/0
Whole Chana	"	6/-/-
Whole Toowar	"	4/-/-
Whole Masoor	"	6/10/0
Delhi type Rice	"	9/3/4
Patna Type Rice	"	8/6/8

TERMS CASH WITH ORDER.
IMMEDIATE DELIVERY.

UNITED MILLING
INDUSTRIES COY.
19, 21 Commissioner Street,
Johannesburg.

HINDU DHARMA

By— M. K. Gandhi

Price 8s.

Obtainable From:

'Indian Opinion,'

P. Bag, Phoenix, Natal.

£ 1955

TURN THE FUTURE
INTO MONEY . . .

Salaries of £2,000 and more are being earned by qualified men who won success by training through The School of Accountancy. Untrained and unqualified you cannot compete. Guided and trained by us you can.

Write for this
FREE
72 PAGE BOOK
NOW

"The Direct
Way to Success"

The School's courses include:
ACCOUNTANCY, SECRETARSHIP, COST-
ING, BANKING, MUNICIPAL SERVICE,
BUILDING SOCIETIES, B. COM. DEGREE.

45 Years Successful Educational Service.

The School of Accountancy

ACCOUNTANCY HOUSE, 134 FOX ST.,
BOX 4592 (), JOHANNESBURG,
Also at: Box 2918, Cape Town; Box 1865,
Durban; Box 95, Ladysmith, Natal.

(2)

Cuticura
ANTISEPTIC
OINTMENT

You will find this world-famous antiseptic ointment invaluable for cuts, pimples, heat rash, itching and other irritations of the skin and scalp. It also allays inflammation and brings speedy relief and comfort to sore, tired feet.

Comforts aching FEET!

552

LIFE INSURANCE

Are you adequately insured?
Have you provided for your dependants?
Prepare for the future
Life Insurance gives peace of mind for the unknown future.

Insure with "THE OLD MUTUAL" your friend for Life—
The S.A. Mutual Life Assurance Society, which has
best Bonus record in the WORLD.

Representative:—

DAYABHAI PATEL

P.O. Box 1760,
JOHANNESBURG.

Phones:— } Business 33-0711
 } Residence 33-5961

Cable & Tel. Add.: "HARGVAN".

Phone 29388.

P. HARGOVAN & CO.
(PTY.) LTD.

**WHOLESALE MERCHANTS
AND IMPORTERS.**

P. O. BOX 1250.
155/7 Warwick Avenue
DURBAN.

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING
CO. LTD.

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants

—&—
Direct Importers.

**47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.**

Phone
Day 24169

Phone
Night 833459

L. RAJKOOMAR (PTY.) LTD.

14, CROSS STREET, DURBAN.

Funeral Directors and Manufactures of all classes of
Coffins and Wreaths]

Contractors to the INTERNATIONAL FUNERAL
INSURANCE COMPANY, LIMITED.

Reg. Office: 39 CROSS STREET, DURBAN

Country Orders for Coffins and Wreaths
accepted by phone and despatched by rail
at the shortest notice.

LATEST HINDUSTANI RECORDS

Anarkali	6 Records	£2 6 6
Albela	6 "	2 6 6
Amber	6 "	2 6 6
Afsana	5 "	1 18 9
Deedar	5 "	1 18 9
Aan	5 "	1 18 9
Sagai	5 "	1 18 9
Sangeeta	5 "	1 18 9
Torana	5 "	1 18 9
Boat Polish	4 "	1 11 0
Pooja	3 "	1 3 3
Dastan	5 "	1 18 9
Awaara	5 "	1 18 9
Saqi	5 "	1 18 9
Baazi'	4 "	1 11 0
Daag	4 "	1 11 0
Hamlog	4 "	1 11 0
Jaal	4 "	1 11 0
Podnam	4 "	1 11 0
Surayaseen	4 " 8 parts	1 11 0
Ahobie	3 "	1 3 3
Naujawan	3 "	1 3 3

We have large stocks of the following QUAWALI RECORDS,
Pankaj Mallik, Kanchwala, Shaiklal Ismail Azad, Yusuf Azad,
Kaltan Khan, Talat Mahmood, Ebrahim Ekbal and others.

Single Records at 7/9 postage and packing extra.

C.O.D. Orders accepted throughout the Union and Rhodesia.

Cash Orders Only accepted for Portuguese
East Africa.

We are Agents of FILM INDIA in English

Single Copies at 7/9 each. Postage Free.

Yearly £4-0-0, postage free.

AZAD CAFE

11a Kort Street, (First Floor,) Johannesburg
P.O. Box 3379, Telephone: 33-8583,
JOHANNESBURG.

FARM PRODUCE

We are cash buyers of all types of FARM
PRODUCE. Forward samples together with
quotations to:

AISEN SOUTH AFRICA (PTY.) LIMITED

111/3 Macosa House,

17 Commissioner Street

P.O. Box 11012. Phone: 33-8921

Johannesburg.

Bankers: BARCLAYS BANK D.C. & O.

BOOKS FOR SALE

UPANISHADS FOR THE LAY READER

—C. Rajagopalaachari 6 0

VEDANTA THE BASIC CULTURE OF INDIA

—C. Rajagopalaachari 5 6

BHAGAVAD GITA—Abridged and explained

by C. Rajagopalaachari 4 0

INTERNATIONAL SHORT STORIES

—The best from 23 countries 17 6

Obtainable from:

INDIAN OPINION,

P. Bag, Phoenix, Natal.

Phones: 29121/3 (Switchboard)
24179 (Manager)

Cables & Tel. Add:
"PROSPERITY" (All Branches)

P.O. Box 2197

(Established 1927)

Premier Produce Co. (Pty) Ltd.

General Wholesale Merchants
EXPORTERS AND IMPORTERS

Buyers and large Stockists of all kinds of Indian and European Groceries, Provisions, Soaps, Oils, Grains, Beans, Peas, Kaffircorn, Malt, Maize, Maize Products, Wheat, Wheaten Products, Crockery, Hardware and also Coal of all types.

All enquiries for Export and Import
to the Head-Office.

Head-Office: "PREMIER HOUSE"
364 Pine Street, Durban.

also at

JOHANNESBURG

Phones: 34-3554/5
P.O. Box 200, Fordsburg,
82, Crown Road,
Fordsburg, Johannesburg.

BENONI

Benoni Coal Site
Phone 54-1813,
Rangeview Coal Sites—54-2205
P.O. Box 392, Benoni.

DHIRUBHAI P. NAIK

Travel, Insurance & General Agent

Book with us for your travelling by Air, Sea or Land either to India or to any part of the world.

All types of Insurance—Life, Fire, Burglary, Riot, Storm, Accident, Plate Glass, etc.

Consult Us Free of Charge For Your Income Tax, Persona Tax, Writing Of Your Books, Trade Licences, Revenue Clearance Certificate, Passports And Immigration Matters.

Representative: National Mutual Life Asso. Of Australasia,
Yorkshire Insurance Co. Ltd.

Telephone: 33-9033. 29a Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

BETEL LEAVES (PAAN)

When ordering Betel leaves don't forget to write direct to the growers.

Any quality and quantity at wholesale prices.

A square deal all the year round.

A trial will convince you.

Don't hesitate to write to:

COTTONLAND BETEL LEAVES
GROWERS CO.

P.O. Box 7, Verulam, Natal.

—ATTRACTIVE— SAREE MATERIALS

Self Striped Georgette Creeps 45"
Green, White, Pink, Sky, Lemon
4/11 yd.

Self Check Fancy Volles with Block
Designs 45" 4/11 yd.

Fancy USA Floral Volles 38" 4/11 yd.

Two Tone and Rainbow Georgettes 45"
All Shades 4/11 yd.

Floral Bembergs 45" Red, Gold,
Green and Blue Designs 4/6 yd.

Bordered Georgette 45"
All Shades 3/11 yd.

Coloured Georgettes 45"
All Shades 3/11 yd.

Spotted Georgettes 45" Latest 4/6 yd.

Embossed Georgettes 45"
Basket Design 6/11 yd.

Georgette Jarl Work Sarees
£4-10-0 each

Georgette Sarees Cotton Embroidery
£3/15/0 each

Benares and Tinsel Jarl Borders
Big Range In Stock

BLOUSES

Chinese Embroidered Satin and
Georgette Blouses and Latest
Skippers 8/11 each.

CHAMPALS!

Plastic Fancy Tops with Heel
Size 3 to 7 - 18/6 pair
Also Leather 8/6 & 10/6 pair

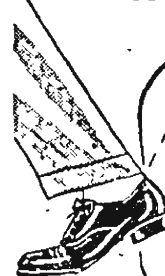
Write For Samples:

JAYBEE SILK HOUSE

39 MARKET STREET,

JOHANNESBURG.

Someone
Important
may
look at
your
shoes
to-day

KEEP A SHINE
ON YOUR SHOES
EVERY DAY WITH
THE BEST POLISH-
NUGGET

NUGGET'S SPECIAL WAXES PRESERVE THE LEATHER

ઇન્ડિઅન

ઓપિનિઅન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

પુસ્તક ૫૩ મું—અંક ૬
તા. ૧૧ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૫૫.
છુટક નકલ પેની ૬.
૬૨ શુક્રવારે બહાર ૫૩ છે.

તલવારની તાકાત

પ્રામાણિક વેપારનું સુદ્ધ :

પહેલાં વેપારીઓને મહાજન કહેવામાં આવતા હતા. શાસ્ત્રમાં લખ્યું છે કે, જે રસ્તે મહાજન જાય છે તે ધર્મનો રસ્તો છે. તે જો લૂટવાનું, ચુસવાનું, ઠગવાનું કરશે તો એજ ધર્મ બનશે અને સૌ હુંટવાનું, ચુસવાનું, અને ઠગવાનું કરશે. એથી વેપારીઓને માથે મોટી જવાબદારી રહેલી છે. તેમણે બહુજ સચ્ચાઈથી વેપાર કરવો જોઈએ.હકાનો માટે જેમ ત્રાજવાં જોઈએ તેજ રીતે જુઠાણું પણ જોઈએ એ જોટી વાત છે. ત્રાજવું કહે છે કે દાંડી સીધી રહે. કુરાનમાં લખ્યું છે કે, લગવાને અજબ અજબ વસ્તુઓ પેદા કરી છે, તેમાં સૌથી અજબ ત્રાજવું છે. ત્રાજવું એટલે ધન-સાક્ષ યાને ન્યાય, બિલકુલ સંતોષ.

—વિનોબા ભાવે.

આજે દુનીયામાં અનેક તાકાતો કામ કરી રહી છે. એક તાકાત તલવારની હોય છે. તેણે આજે અણું બોંબ અને હાઇડ્રોજન બોંબનું સ્વરૂપ ધારણ કર્યું છે. વિજ્ઞાનના યુગમાં તલવારની તાકાતનું રૂપાન્તર આ રાક્ષસના રૂપમાં થવાથી મનુષ્યનો કાણુ એના પરથી જતો રહ્યો. એ તાકાત આપણા હાથની નથી, તે રાક્ષસના હાથની છે. બાળકોને એવીજ કેળવણી આપવામાં આવે કે કોઈ તમાચો મારે તો તેની વાતનો જરૂર અમલ કરે તો એનો અર્થ એ થયો કે જ્યારે કોઈ શેતાન તેમને મારશે ત્યારે તેની વાત પણ તેઓ માનશે. એને બટલે પિતા બાળકોને સમજાવે કે, મારવા, પિટવા, કે ધમકાવવાથી મારી વાત હરગીજ માનશો નહીં પણ સમજમાં ઉતરે તોજ માનજો તોજ બાળકો અણું બોંબની સામે પણ ઉભા રહી શકશે. એટલે આપણે કોઈને દબાવશું નહીં અને કોઈથી દબાવશું નહીં.

પૈસાની તાકાત

બીજી તાકાત પૈસાની હોય છે. તમે જાણો છો કે પૈસાથી માણસને ખરીદી શકાય છે. કેટલાક લોકો માને છે કે પૈસાથી ધર્મ પણ થાય છે. આ જોટો વિચાર છે. પૈસા એક વસ્તુ છે. લક્ષ્મી બીજી વસ્તુ છે. લક્ષ્મી એટલે શ્રમ-શક્તિ, આ લક્ષ્મી તો પોષણ કરનારી છે. પૈસા શોષણ કરનારી વસ્તુ છે. શોષણ કરનારા કદી દાનપણુ આપે છે પણ એ દાન શોષણનો જ હિસ્સો છે. આ રીતે તલવારની સામે ઉભા રહેવાને માટે આપણી પાસે આત્મબળની તાકાત હોવી જોઈએ. એજ રીતે પૈસાનો સામનો કરવા માટે પરીશ્રમની તાકાત હોવી જોઈએ.

બુદ્ધિની તાકાત

ત્રીજી તાકાત બુદ્ધિની છે. બુદ્ધિ સ્વાર્થને માટે ચાલે તો તે બીજાઓને લૂંટે છે. બુદ્ધિનો હુડપયોગ અને સહુપયોગ બંને થઈ શકે છે. તેનો હુડપયોગ કરીએ તો ભોંખમ છે. પ્રેમથી બુદ્ધિનો ઉપયોગ કરીએ, પ્રેમથી લક્ષ્મીની વહેંચણી કરી લઈએ, પ્રેમથી હોંસાની સામે ખેડા થઈએ, તો સૌની તાકાત વધશે. પ્રેમની શક્તી હરેક પાસે છે....પ્રેમ શક્તીથી અમે કામ કરવા ઈચ્છીએ છીએ. લોકો અમને પુછે છે તમે કયાં સુધી દાન માગ્યા કરશો? અમે કહીએ છીએ કયાં સુધી. તમે તલવાર ચલાવ્યા કરશો? તમે એ પ્રયોગ દસ હંબર વર્ષથી કરતા રહ્યા છો તેમ છતાં શાંતી સ્થાપી શક્યા નથી. હવે અમને અમારી રીતે શોડાક વધે તો પ્રયત્ન કરવા દો?

—વિનોબાજી.

Phone 22905

Tel. ADD.: "GANDABHAI"

The Home Of
INDIAN SWEETMEATS.

G. C. Kapitan & Son
Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their
POSTAL ORDER with their orders.

Write For Price List.

બહારગામના ગ્રાહકોને ખાસ સુચના

ઓર્ડર સાથે પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવા મહેરબાની કરવી. મીઠાઈની કીમત ઉપરાંત નીચે મુજબ પોસ્ટલ ઉમેરવા વિનંતી છે.

નો. રોડશીયા શી. ૧-૦ રતલે. સમૂહ રોડશીયા
૬ પેની રતલે. યુનીયનમાં ૩ પેની રતલે.
પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો

**154 GREY STREET,
DURBAN.**

PHONE

33-2651

MASTER BROS.

(PTY) LTD.

MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS
HOUSE FOR KEEN CASH PRICES
83 West Street, JOHANNESBURG.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રા.) લીમીટેડ

હોલસેલ મન્યુફેક્ચરિંગ એન્ડ ઇમ્પોર્ટિંગ કંપની

રેશમી તેમજ સુતરાઈ કાપડ, વુલન સ્વચ્છ. પ્લાન્ડેટસ—બેબી બાબી માટે
નત નતનો માલ. તેમજ કેપીટન ન્યોરોટે સાગીઆ
બીએર માટે હમારે લાંબા પ્રથમ વખાસ કરવા બલામણુ છે.

33 વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

ફોન : 33-2651

ધીરુભાઈ પી. નાયક

મુસાફરી. વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

ઈન્ડિયાન અગર ઈન્ડિયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ ઈરિયાઈ અગર જમીન
મળે મુસાફરી કરવા થરે બેઠા અમારી મારફતે ખુલ્લો કરો.

ઈન્ડી, આગ, ચોરી, ફ્લેડ, અફરમાત, પ્લેટ્સાસ, વિગેરના વીમા અને
ઉત્તરાની આગીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ક્લેયરન્સ
સર્ટીફિકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો. પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લખવી
ખાજતામાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અને ગફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ચોરટૂ લીયા, ચોઈસાયર
ઈનરયુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રાંતનિધિ.

Phone : 33-9033. 29e Commissioner Street;
JOHANNESBURG.

સોપારી સાથે ખાવાના પાન
પાનનો ઓર્ડર મોકલતી વખતે ઉગાડનાર
ને પરખાઈ લખતાં નહિ ચુકરો.

કોઈ પણ ભતના અને કોઈ પણ જથામાં
હોલસેલ ભાવે.

આખું વર્ષ પુરા પાડીયું.

અજમાવી ખાત્રી કરી જુઓ.

નીચેના શીરનામે લખવાનું નહિ ચુકરો :

**COTTON LANDS BETEL LEAVES GROWERS CO.,
P. O. Box 7,
VERULAM, NATAL.**

લગન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણુના અને રોસ્પલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડશીયાના કોઈ
પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અને ઇન્ડ્રાક્ટ લઈયું.

કેપીટનસ બાલકની હોટેલ

(ધી કેનર મીઠાઈ હાઉસ)

એ અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુલ્લાપર - ડરબન.

ફોન નંબર ૨૩૪૧૪

ટેલીગ્રામ : KAPITAN.

તાજું ઉમદા ફ્રૂટ

ડરબનનું ટકાઉ આદુ ૧૦ પેની રતલ, મોટી કળીનું લસણ
શી. ૧-૬ રતલ, અથાણા માટે કાચી કેરી શી. ૫-૦ ૧૦૦.
પાપક શી. ૮-૦ ૧૦૦. પોસ્ટલ જુડુ.

કપુરી અને સેવલી પાન શી. ૫ રતલ; પોસ્ટલ જુડુ. - જાળ બારફીટ
શી. ૧૦-૬ ૨૩૧; લાંબી અને રફવેર બારફીટ શી. ૧૧ ૨૩૧.

દમો મોખા, ડાળ વિગેરે દરેક ભતની મોસરી અને મસાલો રાખીએ છીએ.

રોડશીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બ્રિટિશન કોંગોના ચોરટૂ ઉપર પુરતું
ખ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કદાવી મોકલ્યું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.
WHOLESALE FRUIT MERCHANTS
P. O. Box 251. DURBAN.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ છુટ, ડાઈનીંગરૂમ છુટ, વોઈશોપ, ડરેસીંગ રોમ્સ,
સાઈકલ મોડ ઓફીસ ડેસ્ક, બુક કેસ, ટેબલ, તકન કોફાયટ
ભાવે ખરીદી શકશો. ભતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને ફીચન ડરેસર—

જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈવાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશા તઈ-
વાર રહે છે. માન રોડશીયાના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર
આગલ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.

“ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન”

શુક્રવાર તા. ૧૧ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૫૫.

મી. ગેલનું નિવેદન

શુક્રવાર એકાદશીએ મી. ગેલે અત્યંત સ્પષ્ટતાથી જે નિવેદન કરેલું છે અને જેને માટે અમે સામાન્ય હિતને ખાતર આ અંકના મોટા ભાગને ઉપયોગ કરવાનું ઉચિત ધ્યાન છે, તેને માટે સાચું રસ્ટનબર્ગની જેમ હોદી કામ નહિ પરંતુ સમસ્ત યુનીયન ની હોદી કામ મી. ગેલની અત્યંત અણી છે. લેન્ડ ટેન્ચર એડવાઇઝરી બોર્ડ સમક્ષ આ કાયદા પર અનેક નિવેદનો આવી ચુકેલાં છે પરંતુ મુરોપીયનોના તેમજ બ્રિટન-યુરોપીયનોના હિતની દ્રષ્ટિએ આના જેવું સ્પષ્ટ અને હસાવનારું નિવેદન એક પણ આવેલું હોય એ વિષે અમને શંકા છે.

મેશક એટલું તો દીવા જેવું સ્પષ્ટ કરવામાં આવી ચુકેલું છે કે ખાસ કરી હોદી કામ અને સામાન્ય રીતે બ્રિટન-યુરોપીયન કામ તરફથી આ કાયદાને સિદ્ધાંતમાં સદંતર વખોડી કાઢવામાં આવેલા છે. અને જે વસ્તુ સિદ્ધાંતમાં ખરાબ હોય તે વ્યવહારમાં સારી નજ થઈ શકે. તેની પુરાઈ અમુક પ્રમાણમાં ઘટાડી શકાય. જે વસ્તુ મી. ગેલે તેની શીલ્પમાં ત્રીણી આપતની તરફ ધ્યાન આપીને કરવાને પ્રયત્ન કરેલા છે. તેમણે બોર્ડને જણાવેલું છે કે ઉચ્ચ કાયદાનો અમલ ન્યાયના છાંટા સરખાથી પણ અમલ થઈ શકે તેમ નથી. તેની અંદર રહેલા અન્યાયનું પ્રમાણ મુકસાન થયેલા પક્ષને જેટલે દરજ્જે મુકસાની ભરવામાં આવશે તેટલે દરજ્જે ઓછું કરી શકાશે. મી. ગેલની દલીલ એ છે કે હાલ જે સ્થિતિ છે તે સ્થિતિ જેમની તેમ રહેવા દેવી અને હોદીઓની વધતી જતી વસતીને ફેલાવાને માટે નવા લખા ખુલ્લા મુકી કહેવાતાં પ્રવેશન ને માટેના દાર બંધ કરવા અને એ રીતે અનેક પ્રતિબંધિત કાયદાઓને કોષ્ટક ઉપરિચિત થયેલા સંજોગોનાં કારણે હોદીઓને ગીચ અને ગલીચ સ્થિતિમાં વસવાટ કરવાની ફરજ પડી છે તે દુર થાય. આ વસ્તુ ગ્રૂપ એરીયાઝ એક્ટ જેવા અતિ ખરાબ કાયદા વિના પણ સિદ્ધ થઈ શકે છે. વ્યવહાર દ્રષ્ટિએ મી. ગેલે કહેલી મુચનાઓ કરતાં વધારે સારી મુચના આ થવી અશક્ય છે. અને તે રસ્ટનબર્ગનેજ લાગુ પાડી શકાય

એટલું જ નહિ પરંતુ યુનીયનના સઘળા ભાગોમાં જ્યાં ગ્રૂપ એરીયા આ સ્થાપવાનું હરાવાયું છે ત્યાં તે આદર્શ નમુનારૂપ છે. તેમની મુચના આ લાગતા વળગતા પક્ષને આર્થિક રીતે ઓછામાં ઓછું મુકસાન પહોંચે એ રીતે કાયદાનો અમલ કરવાને લેન્ડ ટેન્ચર એડવાઇઝરી બોર્ડને દારવણીરૂપ છે.

સરકારની દાનત જે ખરેખરજ કોમના સઘળા વર્ગોને ન્યાય અને અદલ ઇન્સાફ આપવાનીજ હોય તો જરૂર તે મી. ગેલ અને તેમના સાથીઓની આ મુચનાઓ ઉડા આભાર સાથે વિના સંભોષે સ્વિકારી લેશે. પરંતુ સરકારની શુભ દાનત છે ખરી? એજ સવાલ છે. અગ્રગણ્ય દાખલા તરીકે વેસ્ટર્ન એરીયાઝ રીમુવલ સ્કીમ કે જેની રૂએ, આફ્રિકનો, જેઓને વર્ષોથી જે જગ્યામાં સ્થાયી વસવાટ કરવા દેવામાં આવ્યો હતો અને પોતાની મીલકતોની માલીકી ધરાવવા દેવામાં આવી હતી, તેઓને મુંગા બાલકોની જેમ શહેરની બહાર દસ માઇલ દુર હાંકી કાઢવામાં આવી રહ્યા છે અને ત્યાં પણ તેઓને કાયમની અનિશ્ચિત સ્થિતિમાં રહેવું પડશે કારણ માલીકીનો હક બીનવી લેવાયા પછી રાજ્યકર્તાઓની મુનસુરી માં આવે ત્યારે ત્યાંથી પણ તેઓને નહિ કાઢી મુકવામાં આવે તેની શું ખાતરી? અને બાન્ડુ એન્સુરેશન એક્ટ-જે કાયદો ખાસ આફ્રિકનોની કેળવણીનું ધોરણ હકકું કરવાને ખાતરજ ઘડવામાં આવ્યો છે—એ પરથી જોતાં આજે હેતુ બ્રિટન-ગોરા ઓને ગોરા રાજ્યકર્તાઓના કાયમના શુભામોના દરજ્જાએ ઉતારી પાડવાનો છે. અને ખાસ કરી હોદીઓના સંબંધમાં, અમારે સખેદ જણાવવું પડે છે કે, સરકારની જાહેર થયેલી નીતી છે કે તેઓને આ દેશમાંથી હાંકી કાઢવા. તેઓની સામે લેવાઈ રહેલાં સઘળાં પગલાં તેનો સખળ પુરાવો આપી રહ્યાં છે. ૧૯૧૪ના સ્મટસ-ગાંધી કરાર અને ૧૯૨૭ના કેપટાઉન કરાર જે આ દેશમાં જન્મેલા અને લાંબા વસવાટથી જેઓએ આ દેશને પોતાના વતન તરીકે માનેલો છે તેઓને આશા આપનારા હતા કે તેઓ સુરક્ષિતતાથી સ્વમાનપ્રિય માનવીઓ તરીકે આ દેશમાં વસી

શકશે, તેને નકામો કાગળના ટુકડા તરીકે ગણી કાઢવામાં આવ્યા છે. આથી મી. ગેલે લીધેલાં મહાન પરિશ્રમ ને લેન્ડ ટેન્ચર એડવાઇઝરી બોર્ડ

તરફથી કે આ પ્રશ્ન સાથે સીધો સંબંધ ધરાવતા મુકી પ્રધાન કથું ધ્યાન દેવામાં આવે એ અત્યંત શંકા ભરેલું છે.

નોંધ અને સમાચાર

જાહેર મેળાવડાઓ પર પ્રતિબંધ ન્યાય ખાતાના પ્રધાન મી. સી. આર. સ્વાર્ટ્ઝ મંગળવાર ફેબ્રુઆરી તા. ૮મીથી વીસ દિવસને માટે બેહા નીસબર્ગ અને રૂડીપુર્ટનાં મેલ્ટરી રીયલ ડીસ્ટ્રીક્ટોમાં જાહેર મેળાવડા ઓપર બંધી લુકમ બજાવ્યો છે. બેહાનીસબર્ગના વેસ્ટર્ન એરીયાઝ માંથી આફ્રિકન કુટુંબોને મેડેલેન્ડ ખસેડવાને અંગે આ સાવચેતીનું પગલું લેવામાં આવ્યું છે. ખસેડવાનું કામ શનીવાર તા. ૧૨મીથી ચાલુ થવાનું હતું પરંતુ નાટાક મરકયુરીના ખબર પત્રના જણાવવા મુજબ નેટીવ રીસ્ટેલમેન્ટ બોર્ડ તરફથી ૧૫૦ નેટીવ કુટુંબોને સોફાયાટાઉનમાં મંગળવાર છુપી રીતે ચેતવણી અપાઈ હતી કે તેઓએ ખુધવારમા સવારના છ વાગ્યા મુધીમાં તેઓની જગ્યાઓ ખાલી કરી મેડેલેન્ડ આલ્યા જવું. એટલે કે સત્તાવાર જાહેરાત કરતાં ત્રણ દિવસ વહેલાં.

પ્રીટોરિયાથી સત્તાવાર બહાર પડેલાં નિવેદનમાં જણાવાયું છે કે: “ધાર્સ્તી ને માટે કારણ છે કે, બેહાનીસબર્ગ અને રૂડીપુર્ટના મેલ્ટરીરીયલ ડીસ્ટ્રીક્ટોમાં કોઈ પણ જાહેર સ્થળમાં કે જાહેરને માટે ખુલ્લાં એવાં કોઈ પણ સ્થળમાં ફેબ્રુઆરી તા. ૮મીથી લઈને વીસ દિવસ મુધી લોકોના કોઈ પણ પ્રકારનો જમાવટ થવાથી એક તરફથી યુનીયનના મુરોપીયનો વચ્ચે અને બીજી તરફથી બ્રિટન-યુરોપીયન વર્ગો વચ્ચે ઉત્કેરણીની લાગણીઓ ફેલાશે. આથી સુધારવામાં આવેલા રાયટસ એસેમ્બલીઝ અને કોમીનલ લો એમેન્ડમેન્ટ એક્ટ (૧૯૧૪ નો ૨૭ નંબરનો કાયદો)ની કલમ (૧) ની પેટા કલમ (૪) ની રૂએ મને મંગેલી સત્તાના આ ધારે બેહાનીસબર્ગ અને રૂડીપુર્ટના મેલ્ટરીરીયલ ડીસ્ટ્રીક્ટોમાં કોઈ પણ જાહેર સ્થળમાં કે જાહેરને માટે ખુલ્લું હોય એવાં કોઈ પણ સ્થળમાં ફેબ્રુઆરી તા. ૮મીથી લઈને વીસ દિવસ મુધી લોકોના જમાવટની બંધી કરવા માં આવે છે. આ મતાર્થ લુકમ પર ન્યાય ખાતાના પ્રધાને સહી કરી હતી અને પ્રીટોરિયાના પોલીસ હેડ-વોર્ટ્સથી બહાર પાડવામાં આવી હતી.

લેનેશીયા સ્કુલને બહુ ઉત્તેજન નથી મળ્યું. ટ્રાંસવાલ ઇન્ડિઅન કોંગ્રેસના એક્ટીવ એક્ટરી મી. અહમદ ઇ.

પંડલ જણાવે છે કે નેશનલીસ્ટોના પ્રચારથી કેળવણી ખાતાએ લોકોની સંમતી લીધા વિના ખુચસ-સની ઇન્ડિઅન હાઇ સ્કુલ બંધ કરી દીધી છે અને સેન્ટ્રલ સ્કુલ બોર્ડ તરફથી કોંગ્રેસને જણાવવામાં આવ્યું છે કે ખુચસ-સના મકાનનો રેટોરમ તરીકે ઉપયોગ કરવામાં આવશે.

કેળવણી ખાતાએ હોદી કામની બધી વિના લેનેશીયામાં પ્રીફેચીકેટ મકાન સ્કુલને માટે બાંધ્યું છે. હોદી કામે લેનેશીયાને બેહાનીસબર્ગના હોદીઓ માટે ગ્રૂપ એરીયા પતાવવા સામે વિરોધ ઉઠાવ્યો હતો અને એ યોજનાને તેઓએ વખોડી કાઢેલી છે. આ ખબર પડતાં કોંગ્રેસ-સેન્ટ્રલ સ્કુલ બોર્ડને અને ટ્રાંસવાલના કેળવણી ખાતાને મળી હતી અને લેનેશીયા વિષેની હકીકત તેઓને જણાવી હતી અને હોદી કામના વિરોધ વિષે જણાવ્યું હતું.

કોંગ્રેસે વિનંતિ કરી કે હોદી કામ અને કેળવણી ખાતાં વચ્ચે સંતોષ કરક સવાલનો ઉકેલ આવતાં મુધી ખુચસ-સની સ્કુલ કામચલાઉ ચાલુ રાખવી. આ વિનંતિ ગણકારવામાં નહિ આવી. ત્યાર બાદ મળાપોતી પેરન્ટસ એસોસીએશન સ્થપાઈ અને જે વિચાર્યો સંડોવાયા હતા તેઓ ને માટે ઉપલી સગવડના બદલામાં શહેરના મધ્ય ભાગમાં બીજી સગવડ ની આદર કરી. પરંતુ કેળવણી ખાતાં એ નવી ટર્મ શરૂ કરવાને એ સગવડ સ્વિકારી નહિ.

હવે હોદી કામ તરફથી નવી ખાનગી સ્કુલ ચલાવાઈ રહી છે. ૩૦૦ ઉપર વિદ્યાર્થીઓ તેનો લાભ લઈ રહ્યા છે.

લેનેશીયાની સ્કુલમાં માત્ર આવન છોકરાં ગયાં હતાં અને મારી ખાત્રી છે કે શહેરમાં તેઓને માટે બીજી સખચ કરવામાં આવેલી હોવાની બધી થશે એટલે એ સંખ્યા પણ ઓછી થઈ જશે.

ત્રણ નવાં ઠાંકતરો

ત્રણ પારસી ઠાંકતરો જેઓ હમણા જ ઠાંકતરી અભ્યાસ પૂરા કરી ઓટન થી અન્ને આવેલા છે તેઓનો સત્કાર કરવા સોમવાર બન્ધુઆરી તા. ૩૧મી ના ગાંધી હોલમાં એક સુંદર જલસો થયો હતો. આ ઠાંકતરો ડો. એલ ઇ બલભાઈ રતમજી, એચ. આર. સી. પી, એલ આર. સી. એસ.,

એલ. એમ., (ડબ્લ્યુ.એન) મીસીસ અને મરુકમ જલભાઈ રતમજીના સુપુત્ર છે ડો. ખોરશીદ નસરવાનજી જીનવાલા, એમ. બી. સી. એચ. બી., બી. એ. એ. (ડબ્લ્યુ.એન), જે.એ. મી. રતમ જલભાઈ રતમજીની સાથે અઠ રાયેલાં છે અને ડો. રતમજી સોરાબજી રતમજી એમ. બી. સી. એચ. બી., બી. એ. એ., એલ. એ. એચ., એમ. પી. એસ. આઈ., એલ. એમ., (ડબ્લ્યુ.એન) જે.એ. મી. અને મીસીસ સોરાબજી રતમજીના પુત્ર છે.

એક વખત ડો. ન્યારે ડરબનમાં બેઠા હોઈ દાકતરો હતા અને તે બંને પારસી દાકતરો-દાકતર આર. એમ.

નાનજી અને ડો. હીરાભાઈક હતા. આને ધણા હોઈ દાકતરો થઈ ગયા છે અને આ ત્રણુ નવા દાકતરોથી તેઓમાં ઉમેરો થયો છે, એને જાણી ને ખુંથી થઈએ છીએ કે આ દાકતરો રતમજી કુટુંબના છે અને મી અને મીસીસ સોરાબજી રતમજીને તેમજ મીસીસ જલભાઈ રતમજીને તેઓના સુપુત્રોએ મેળવેલી સિદ્ધિને માટે અને હાર્દિક સુભારક યાદી આપીએ છીએ અને ડો. જીનવાલા સહીત ત્રણે દાકતરોને સુખાકાંઈ આપવા સાથે તેઓની ભવિષ્યની હાર્દિક સંરૂપ યાચો એવું ઇચ્છીએ છીએ.

ને હરકત કરશે અથવા વિરોધ કરશે તેણે ગુને કરેલા અણાશે અને ગુનેગાર કરતાં વધુમાં વધુ પા. ૧૦૦ તા દંડને અથવા વધુમાં વધુ ૭ માસની કેદની અથવા બંને સજાઓને પાત્ર કરશે.

હયાત કાયદામાં સારજન્ટ અથવા તેના કરતાં ઉચ્ચ હોદ્દો ધરાવનાર અમલદારનેજ ઉપરોક્ત સત્તા આપનારી કલમ હતી તેમાં સુધારો કરી તે સત્તા સાધારણ પોલીસને આપવા માં આવી છે.

પોલીસ રાજ પુરું સ્થાપવાને નવું ખીલ

ક્રી મીનજ પ્રોસીજર એન્ડ એવીડન્સ એક્ટને-૨ ખીલ નામનું નવું ખીલ પોલીસ-૨માં દાખલ કરવામાં આવ્યું છે તે પોલીસની મકાનમાં દાખલ થવાની સત્તામાં વધારો કરનાર છે. ખીલ કોઈ પણ જગ્યા, મેજસ્ટ્રેટ, કે જરૂરીસ એક ધી પીસને અમુક સંજોગમાં પોલીસને મકાનમાં દાખલ થવા વોરન્ટ આપવાની સત્તા આપે છે. એવી ફરિયાદ કરવામાં આવે કે, એવું માનવાને કારણ છે કે અમુક મકાનમાં ભરાઈ રહેલી અથવા ભરાનારી મીટીંગથી યુનીયનની આંતરિક સુરક્ષિતતા અથવા કાયદો અને સુન્ય વસ્તી જાળવવી જોખમમાં આવી પડવા સંભવ છે તે આજે વોરન્ટ આપી શકા. એવું ખીલમાં જણાવાયું છે.

વોરન્ટ અમુક દરજ્જાનાં જ અમલદારને આપી શકાશે. કોઈ પણ પોલીસને એવું માનવાને વાજબી કારણ હશે કે વોરન્ટ મેળવતાં થનારી ઠીલ એવા વોરન્ટને હેતુ નકામો કરી દેશે તે તે જાતે સઘળા વાજબી વખતે લાગતા વળગતા મકાનમાં ત્રગર વોરન્ટ દાખલ થઈ શકશે અને તેની તપાસ કરી શકશે અને યુનીયનની આંતરિક સુરક્ષિતતા જાળવવાને પોતાને યોગ્ય લાગે એવી વાજબી પગલાં લઈ શકશે અને સામાન્ય રીતે વોરન્ટ હોય તેવીજ રીતે વર્તી શકશે.

ધાસલેટથી ચાલતો રેડીયો આશાના એક એકુત યુવાન શ્રી રામ વાદવ જેઓ ચોવીસ વર્ષના નિઝાનીક છે તેમને ધાસલેટથી ચાલતા રેડીયાની શોષ ૧૯૪૧માં કરી હતી. ત્યાર પછી એલ ઈડીયા રેડીયોમાં જોડાઈ તેઓએ તે શોષને વધુ સફર બનાવી. તેઓની ભારત સંશોધન પ્લાતામાં બદલી થઈ. આ રેડીયો જે વેપારી પદ્ધતીથી તેનું ઉત્પાદન કરવા માં આવે તે તે ૮૦ રૂપીયાનો એક પડે અને રાજ જે આઠ કલાકને ડિસાથે ચલાવાય તે માસીક ત્રણ રૂપીયાનું ધાસલેટ તેમાં વપરાય.

વ્યવહાર બંધ થઈ ગયો હતો. આ દિન દર સાલ "શહીદ દિન" તરીકે ઉજવાશે. મહાત્મા ગાંધીનાં જ નહિ પરંતુ આઝાદીની લડતમાં જેઓના જન ગયા છે તે સઘળાને નિમિત્રો.

ખજુરમાંથી સાકર ઇરાકમાં ધણા મોટા પ્રમાણમાં ખજુર થાય છે. ખજુરનો પાક અનિશ્ચિત હોય છે. કોઈવાર ખુબ ઉતરે અથવા કોઈવાર સાવ સાધારણ ઉતરે ધણે ઉતરે ત્યારે વાણી મુલે એટલે કે ૧ રૂપીયાનો ૪૨ રતલ ખજુર ઇરાકમાં મળે. આથી યુનેસ્કો એ વિજ્ઞાનીઓને ત્યાં એકલી ઇરાકની આર્થિક સ્થિતિને મદદ કરવા સંશોધન કરવા કહ્યું. વિજ્ઞાનીઓએ જોયું કે વાણી મુલે ખજુર વેચાય છે અને સાકર બહારથી આયાત થાય છે. આથી અનેક અખતરો કરી ખજુરમાંથી સાકર બનાવવાનું તેઓએ શોધ્યું. હવે ઇરાક પોતાની સાકર પોતેજ બનાવી નાણા દેશમાં રોકશે.

વરસાદ ગયા અહવ ડીયાના ભુધવારથી સોમવારની મધરાત સુધી પડેલા લાંબા વરસાદથી એક મહિનામાં પડેલા જોઈએ તે કરતાં વધારે પડી ગયો છે. જન્યુઆરી મહિનામાં વરસાદનું સાધારણ પ્રમાણ ૪.૧ ઈંચ છે જ્યારે પાંચ દિવસમાં કુલ ૪.૭૩ ઈંચ જેટલો પડી ગયો છે. આખા મહિનામાં ૭.૦૬ ઈંચ પડ્યો છે. છેલ્લા પાંચ દિવસમાં આખા નાટાલ પ્રાંતમાં પડેલા વરસાદનું પ્રમાણ નીચે પ્રમાણે છે : - મેરીટાઈમમાં ૫.૫૦ ઈંચ, હીલ્ટન રોડમાં ૮.૦૫ ઈંચ, રીયમન્ડમાં ૫ ઈંચ, સેન્ટ યુશીયામાં ૮ ઈંચ, અમ્મીન્ડોમાં ૭.૦૦ ઈંચ, ડોહસટાડમાં પાંચ ઈંચ, માટાડીએલેમાં ૩.૦૦ ઈંચ, હીલ્ટનમાં ૪ ઈંચ, ઇકોપોમાં ૪.૦૦ ઈંચ, સ્ટેંગરમાં ૬ ઈંચ, ઇસાવે માં ૫ ઈંચ, બર્ગવીક્માં ૪ ઈંચ, સેડીસ્મીથમાં પોણા ત્રણ ઈંચ, સ્પેટ રોટમાં ૩ ઈંચ, ક્વનરીનનમાં ૫.૦૦ ઈંચ, અન્ડરબર્ગમાં પોણા ૭ ઈંચ અને ઇન્ડરવેમાં ૫ ઈંચ.

વોરન્ટ પોલીસને તપાસ કરવાને અને યુનીયનની આંતરિક સુરક્ષિતતા અથવા કાયદો અને સુન્યવસ્થિતતા જાળવવાને અથવા ગુને થતો અટકાવવાને કોઈ પણ વાજબી પગલાં લેવા ને કોઈ પણ વાજબી વખતે તેવા મકાનમાં દાખલ થવાને સત્તા આપશે.

કોઈ પણ ગુનાની કે કહેવાતા ગુનાની તપાસ કરતી વખતે પોલીસને એવું માનવાને વાજબી કારણ હશે કે અમુક મકાનમાં અમુક માણસ પાસે ગુનાને માટે પુરાવો છે તે તે વગર વોરન્ટ એ મકાનમાં દાખલ થઈ એ માણસને સવાલો પુછી શકશે અને તેની પાસેથી કેરીયત લઈ શકશે. પોતાને દાખલ થવાની સત્તા મળી હશે તેવા મકાનમાં દાખલ થવાને અથવા તેને દાખલ થવા દેવા સામે વિરોધ કરવામાં આવે તે તે વિરોધ નો સામનો કરવાને તે પોલીસ જરૂરી બળ વાપરી શકશે. તે કારણ સર જરૂરી જણાશે તે તે મકાનનો દરવાજો કે પારી તોડી શકશે.

વિજ્ઞાનના પ્રચાર માટે ઇનામ વિજ્ઞાનની પ્રગતિની વ્યાપકતા ન થાય ત્યાં સુધી તેનો ખાસ કરી કાયદો ન થાય એમ જણાતા ભારતના ઉદ્યોગપતિ શ્રી. પટનિ કે ૧૯૫૧માં યુનેસ્કોને સારી એવી રકમ ભેઠ આપી અને હર્ષીમ પારીતોષકની સ્થાપના કરી. એમાં જે કોઈ વિજ્ઞાનની શોધો નો વધુ પ્રચાર લેખન, બાવણ, અથવા ફિલ્મ દ્વારા કરે તેને તે પારીતોષક ૧૦૦૦ પાઉન્ડનું આપવામાં આવેમાં આ વરસનું અમેરીકાના એક લેખક જેઓ એક વર્તમાનપત્રમાં વિજ્ઞાનની સમજ આપતા લેખો લખતા તેમને મળ્યું છે.

એક મુસ્લીમ લાંબાંતુ દાન પુર્ણિયા જલ્લો ખીહારના એક છેવટ ના ભાગમાં આવેલો છે. જ્યાંના મુસ્લીમો એક દિવસ વિનોબાજીને મરજીદમાં આમંત્રણ આપી લઈ ગયા હતા. ત્યાં વિનોબાજીએ કુરાનની કેટલીક આયાતો પડી અને એકપથી રહેલા તથા પોતાના કામને મદદ કરવા ઉપદેશ આપ્યો. ત્યાંના એક મુસ્લીમ જમીનદારે વિનોબાજીને ૪૫૦૦ એકરનું દાન કર્યું. વિનોબાજીએ કહ્યું-તમે બિનખેડી પડતમ જમીનનું આ દાન કર્યું છે. હવે અમે હકની રજા તમારી પોતીની જમીનને છોડી ભાગ માંગીએ છીએ.

દાખલ થવા દેવાને તેણે સાંભળી શકાય એ રીતે અવાજ કર્યો છતાં અને દાખલ થવાનું કારણ જણાવ્યા છતાં પણ જો તેને દાખલ થવા દેવા નહિ આવેલ હોય તે તે તેમ કરી શકશે.

શહીદ દિન મહાત્મા ગાંધીની નિર્વાણ તીથી જન્યુઆરી તા ૩૦મીના હોદ્દા ભરમાં સવારે ૧૧ વાગે જે મીનીટ મીન ખરવામાં આવ્યું હતું જે વખતે રરતે જતા સઘળા ગાણસો અને વાદન

નમ્રતાથી તે બાઈએ કહ્યું, આપનો હક અમને કમળ છે પણ અમારામાં આંશોનો પણ અધિકાર હોય છે. અમે પાંચ બાઈએ અને જે બેને છીએ. વિનોબાજી કહે તે મને આઠ મો ભાગ મળવો જોઈએ. તે બાઈએ ઉરત આઠમાં ભામની બેતીની જમીન દાન પત્ર પણ કરીને આપ્યું

ગ્રૂપ એરીયાઝ એક્ટ

મી. ગ્રેસ અને બીજા યુરોપીયનોએ

રસ્ટનબર્ગને માટે કરેલી ફલીલ

[મી. સી. ડબલ્યુ. એમ. ગ્રેસે નીચે પ્રમાણેનો પત્ર લેન્ડ ટેન્ચરે એડવાઈઝરી બોર્ડના સેક્રેટરીપર મોકલેલો છે, તેની અંદરની ફેટલીક વિગતો જોઈને કે રસ્ટનબર્ગને લાગુ પડે છે છતાં સામાન્ય રીતે તે ગેરરેગ્યુલેટી સમવાવને માટે આફ્રિકનો, દોઈઓ અને કલોર્ડોને ગ્રૂપ એરીયાઝ એક્ટની કમ્પ્લેટ ફર કરવાની સધળી યોજનાઓને લાગુ પડે છે. આ ખાસ કેસમાં તેો થોડા એક સો દોઈઓ અને થોડા એક હજાર પાઉન્ડ સંડોવાયા છે. પરંતુ બીજાં એવાં શહેરો છે કે જ્યાં હજારો લોકો અને લાખો પાઉન્ડ સંડોવાયા છે. દાખલા તરીકે ડરબન સીટી કાઉન્સિલ ૬૩૦૦૦ દોઈઓ, ૮૦૦૦૦ આફ્રિકનો અને ૮૦૦૦ કલોર્ડોને ૩૦૦૦ યુરોપીયનોની સમવાવને ખાતર કલાવાદ કાંટરા માંગે છે. ત્યાં દોઈઓની માલીકીની નેહું લાખ પાઉન્ડની મીલકતો લઈ લેવામાં આવશે. જ્યારે યુરોપીયનોની પા. ૮,૫૦,૦૦૦ની લઈ લેવામાં આવશે. નિર્વાસિત થઈ પડનારા એકલા દોઈ ઝોનોને જ્યોહામાં એકી સમવાવે ઠેકાણે પાડવને દોહ કરોડ પાઉન્ડનો ખર્ચ થશે. અને તેમ છતાં પણ સરકારને લાગે છે કે કાઉન્સિલની યોજના પુરતી સખત નથી અને તેમાં સુધારો થવાની જરૂર છે.]

સા હેય, —આપની તા. ૪ જાન્યુઆરી ૧૯૫૫, અને તા. ૭ જાન્યુઆરી ૧૯૫૫ના 'રટાર'માં પ્રસિદ્ધ થયેલી જાહેર અખબારના સંબંધમાં આ રજૂઆત ની ચાર નકલ ખાસ કરી રસ્ટનબર્ગમાં હોઈદીઓને માટે મુચવા-એલા ગ્રૂપ એરીયાઝનાં સંબંધમાં, આપની સમક્ષ રજૂ કરું છું.

મારે ખુલાસો કરવો જોઈએ કે તા. ૪ સપ્ટેમ્બર ૧૯૫૪ના 'રટાર'માં પ્રસિદ્ધ થયેલી મી. ઝોલકરસની તા. ૩૧મી ઓગસ્ટની મુળ જાહેરઅખબારના જવાબમાં મેં અને બીજાં ૩૬ રસ્ટનબર્ગના યુરોપીયન વતનીઓએ તા. ૨૬ અક્ટોબર ૧૯૫૩ના એક દરખાસ્ત રજૂ કરી હતી, જેમાં, રસ્ટનબર્ગ ટાઉન કાઉન્સિલ તરફથી દોઈઓ માટે મુચવાપેલા ગ્રૂપ એરીયાનો અમુક કારણોસર (જેનો હું હવે પછી વિસ્તાર કરીશ) વિરોધ કર્યો બાદ, અમે મુચવું હતું કે, રસ્ટનબર્ગમાં જો ગ્રૂપ એરીયા કરવાની જરૂર જણાઈ હોય તો, તે એ વખતે રજૂ કરવામાં આવેલા રોચ પ્લેન મુજબ અને હવે રસ્ટનબર્ગના ટાઉન કાઉન્સિલ એરીયામાં જોવાને મુકવામાં આવેલા નકશામાં જણાવવા માં આવ્યાં મુજબ, મોટે ભાગે હાલ

દોઈ કામથી વસાયેલો ને હતો, જે ત્યાં રથપિવામાં આવે.

૩૭ સહી કરનારાઓની સંખ્યાનું કશું ખાસ મહત્વ નથી. એ દરખાસ્ત પર સહી કરનારાઓની એ વધુમાં વધુ સંખ્યા નહોતી. એ દરખાસ્ત મેં જ્યારે મુળમાં તબયાર કરી ત્યારે, હું એકલેજ એ મત ધરાવનારો નહોતો એવું પુરવાર કરવા પુગતા લોકોની મેં શોષ કરી. અમારા મુળ પત્રમાં બીજા પાનામાં ૩૬ સહીઓ સમવાવતાથી થઈ શકે તેમ હતી. એક સહી કરનારનાં પતિને એ પોતાની સહી પથ-ઉમેરવાનો આગ્રહ કર્યો એટલે ૩૭ સહીઓ થઈ. આથી અમારા કેસનો આધાર ઝોહી વધતી સંખ્યા પર નથી રહેલો, પરંતુ કેવળ તેના મુળ્ય દોષ ઉપરજ રહેલો છે. અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે સધળી દરખાસ્તોના કેવળ એજ ધોરણે વિચાર કરવા માં આવશે.

એક કાઉન્સિલરની ધમકી

મને ખબર આપવામાં આવ્યા છે— હું આશા રાખું છું કે તે ખાટા હશે— કે આપના તરફથી ધનારી જાહેર સુનાવણી વખતે એક કાઉન્સિલર તરફથી એવું બતાવવાની ધમકી આપવામાં આવી છે કે, અમે સહી કરનારાઓ પ્રત્યેકને સહી કરવા પાછળ કંઈક અંગત હેતુ રહેલો હતો. તેવા પ્રયત્નોથી અમારે કશું ડરવાનું નથી. તે નિષ્ફળ જવાનો છે. હકીકતમાં જો દોઈ ઝોને કાઠી મુકવાનું થયું રહ્યું છે તેઓને જ આ જાતનો આરોપ લાગુ પડે છે. પરંતુ અમે બંને પક્ષે અંગત ફિરિયાદો થતી જોવા ઇચ્છતા નથી. અમે પ્રત્યેક આ દરખાસ્ત પર અમારા અંગત દરજ્જામાંજ સહી કરી હતી કારણ ટાઉન કાઉન્સિલ તરફથી રજૂ કરવામાં આવેલી દરખાસ્તો ના કરતાં અમને એ વધારે સારી લાગી હતી. આથી પ્રત્યેક દરખાસ્ત નો વિચાર વ્યકિતમત લાભ દાનીપર નહિ પરંતુ તેના જ મુળ્ય દોષ ઉપરથી કરવા અમે આપને વિનંતી કરીએ છીએ.

ગેનીલયો સંબંધ

મારે સ્પષ્ટ કરવું જોઈએ કે, અમારી દરખાસ્ત રજૂ કરતાં, આ નાનકડાં શહેરમાં, જ્યાં સધળા વર્ગના લોકો વચ્ચેના સંબંધ દેખી શકાય તેવો ગેનીલયો છે, ત્યાં ગ્રૂપ એરીયાઓ પાડવા જરૂરી છે કે કેમ એ સવાલ પર અમે કોઈ પણ રીતે પ્રથમથીજ મત

બાંધી દેવા નથી ઇચ્છતા. દોઈઓના સંબંધમાં તેઓની વચ્ચે અને આફ્રિકનો કે હલોડો વચ્ચે સંબંધોને એવો એક પણ દાખલો અમારી જાણમાં નથી કે જે જાતી કે સંસ્કૃતિને આરોપી શકાય. દોઈઓ અને યુરોપીયનો વચ્ચે અમારી જાણમાં જે બતાવે છે કે જે કોઈં ચડ્યા હતા—એક ૧૯૩૮ માં બન્યો હતો, જ્યારે ફટલાક યુરોપીયન છોકરાઓએ દોઈનો ધરોપર પપરા ફેંક્યા હોવાથી ફેટલાક દોઈઓ એ તેઓને માર્યા હતા; અને બીજો ૧૯૫૩માં બન્યો હતો, જ્યારે ચાર યુરોપીયન છોકરાઓએ એક દોઈને માર્યો હતો. આથી અમારો એવો મત છે કે રસ્ટનબર્ગમાં જાતીના કારણે ગ્રૂપ એરીયાઓ જાહેર કરવાની જરૂર છે એ વસ્તુ પુરવાર કરવાની, જેઓ તેને મટે આગ્રહ કરી રહ્યા છે તેઓ ની ઉપર મોટી જવાબદારી રહી છે.

બીજું મારે જણાવવું જોઈએ કે અમે ૩૭ સહી કરનારાઓ ગ્રૂપ એરીયાઝ એક્ટને વિષે એકમત નથી. અમારા માં ના ફેટલાક તેને મુળમાંજ એવો અન્યાયી ગણીએ છીએ કે જેમાં કંઈ પણ વાળખી સુધારો થયો અશક્ય છે. બીજા સિદ્ધાંતમાં તેને મળતા થાય છે પરંતુ તેની ફેટલીક કલમો પર અથવા તે ફેટલાક રથાનિક અધિકારીઓ ને રીતે તેને લાગુ પાડવા માંગે છે તેને વિષે શંકા ધારવે છે.

તેમ છતાં અમારી દરખાસ્તના હેતુને માટે દેશના હુલાત કાયદા તરીકે તેને સિવકારી લેવાને અમે સમજા એકમત છતા. અમે જે ખાત્રી કરવા માંગતા હતા અને માંગીએ છીએ તે એ કે રસ્ટનબર્ગમાં, મુદ્દી પ્રધાને તેનું ત્રીજું વચ્ચન પાર્લામેન્ટ સમક્ષ રજૂ કરતી વખતે વચ્ચન આપ્યું હતું તેમ, સધળી જાતીના લોકો ને તે વાળખી અને ન્યાયી પણે લાગુ પારવામાં આવશે. તેમના ચોક્કસ શબ્દો આ પ્રમાણે હતા: 'આ કાયદો એવું એક પગલું છે, અને મોહું પમલું છે, કે જે ગોઈં દક્ષિણ આફ્રિકા ટકાવી રાખવાને અને સાથે સાથે આ દેશનાં બીન-યુરોપીયનોને ન્યાય અને અહલઇન્સાફ આપવાને યોગ્ય છે.'

હોઈદીઓનાં આગમનનો ઇતિહાસ

હવે સાચું, આપની બોર્ડ સમક્ષ અથવા બીજાં શહેરમાં તેની કમીટી ઓ સમક્ષ સુનાવણી વખતે ઠાંસવાલ માં હોઈદીઓના આગમનનો ઇતિહાસ વિષે ઘણું કહેવાયું છે. અને આપણા અહિના રથાનિક અખબારમાં તેના પર ફેટલીક ચર્ચા પણ થયેલી છે. ફેટલીક એક તરફી છુટી છાપ અસંબંધ

ઐતિહાસિક હકીકતો રજૂ કરીને ઘણો ઉજાગટ પેલા કરવામાં આવ્યો છે અને લોકોના મન ચુંચી દેવામાં આવ્યાં છે. પરંતુ બંને બાજુએ વાળખીપણે રજૂ કરીને સામાન્ય ઐતિહાસિક રૂપે આ સિવકારાવી અને આપણી દોઈ કેમ જ્યાં છે ત્યાં તેને રહેવાનો તેથી હક મળે છે કે કેમ અને ફેટલી હદ સુધી મળે છે એ નક્કી કરી શકાય છે.

એ વસ્તુ હું ખાઈ છું કે, સામાન્ય રીતે સિવકારવામાં આવશે કે, હોઈદીઓ આ દેશમાં પ્રથમ ૧૮૬૦ની સાલમાં, નાટાલ કોલોનીની મુટાએલી ધારા સભા દ્વારા આપવામાં આવેલા નાટાલ ની ગેરી વસતીના ધણાજ મોટા જાગના ચોક્કસ આમંત્રણથી આવ્યા હતા. ૧૮૫૬નો નાટાલનો ૧૨મો કાયદો, જે બીજાં વાંચનમાંથી સર્વાનુમતે પસાર થયો હતો, તેમાં વસાહતી દોઈ મજુરને પાંચ વર્ષ ગીરમીટમાં દાખલ થવાનું કરાવવામાં આવ્યું હતું અને ભાર બાદ પ્રત્યેક વસાહતી દોઈને, જે તેની ઇચ્છામાં આવે તો, ફરી ગીરમીટ માં જોડાવનું અથવા સ્વતંત્ર નાગરીક તરીકે નોકરી શોધવાનું કરાવવામાં આવ્યું હતું. એ કાયદામાં એવું પણ કરાવવામાં આવ્યું હતું કે દસ વર્ષ (પાંચ વર્ષ ગીરમીટમાં) નાટાલમાં નોકરી કર્યા બાદ જે હોઈદીઓ સ્વતંત્ર જવા માંગતા હોય તેઓને મફત બાઈ આપવું અને જે પાછા જવા નહિ ઇચ્છતા હોય અને આ દેશમાં રહેવા ઇચ્છતા હોય તો બોર્ડના બદલામાં તેઓને મફત સરકારી જમીન આપવી. એ બંધ છે કે હોઈદી ગીરમીટયા મજુરો આ શરતેજ નાટાલમાં આપાત કરવા જોવાને દોઈ સરકારે આગ્રહ લીધો હતો અને તેના દબાવણીજ આ શરતો કાયદામાં નાખવામાં આવી હતી. પરંતુ નાટાલે એ શરતો તેમજ ફૂલી ઓ સિવકાર્યો હતા. અને ૧૮૬૦થી ૧૯૨૧ સુધી સિવકારવા ચાલુ રાખ્યાં હતાં, જ્યારે બાદ નાટાલ પ્રતિક કાઉન્સિલના તેમજ યુનીયન સરકારના અભ્યાસ હેઠળ દોઈ સરકારે ગીરમીટયા મજુરોને હોઈદી મોકલવાનું બંધ કર્યું હતું. આ ફૂલીઓ (હમાલને માટે વપરાતા હોઈ શબ્દ)ને ઊડતાં પહેલાં માટે ભારપુર્વક જણાવવું જોઈએ કે જે શરતોએ તેઓ અહિં આવ્યા હતા અને જે મેં ટુકમાં ઉપર જણાવેલી છે, તેણે તેઓ ને ગીરમીટની મુદત પુરી થયા બાદ સ્વતંત્ર નાગરીકો તરીકે રહેવાનું ઉત્તેજન આપ્યું હતું. ગીરમીટ પુરી થયા બાદ તુરતજ તેઓએ હોઈક પાછા આવ્યા જવા ની શરતે તેઓને આપાત કરવા માં આવ્યા હતા એ બતાવવી હતીને માટે કરો પણ ઐતિહાસિક પુરાવો નથી. બીજું

૧૮૬૦થી ૧૯૧૧ સુધીમાં ગીરમીટમાં આયાત થયેલા ૧,૪૨,૦૦૦ કુલીઓ આ દેશમાં દાખલ થયેલી હોદીઓની કુલ સંખ્યાના ૮૧ ટકા (એટલે કે ચાર પંચમાંશ ઉપર) હતા.

આયાત મંદ પડી

૧૮૬૬-૭૪ના વચળામાં આર્યોક મંદીના કારણે તેમજ ૧૮૫૯ના ૧૪માં કાયદાની રૂએ નાટાલ કેટલીક જવાબદારીઓ ઉઠાવતાં સુદેહુ હોઇ કુલીઓની આયાત મંદ પડી ગઇ હતી. નાટાલના ૧૮૭૨ના ૧૨મા અને ૧૮૭૪ના ૧૯મા કાયદાઓથી રિથતિ સુધારવામાં આવ્યા બાદ ગીરમીટના હોદી મજુરોની આયાત ફરી શરૂ થઇ હતી. એજ વખતે અને ખાસ કરી ૧૮૮૦ બાદ, વધતી જતી હોદી વસતીની અનાજ અને કપડાંની જરૂરીયાતો પુરી પાડવા થોડાક હોદી વેપારીઓ નાટાલમાં દાખલ થયા હતા. આ સ્વતંત્ર વસાહતીઓમાંના કેટલાકને ખીજા પ્રતિમાં વેપારની તકોની ખબર પડતાં તેઓ ત્યાં દાખલ થયા અને ગીરમીટના મજુરો પછી પોતાની ગીરમીટની સુલત પુરી થયા બાદ ત્યાં દાખલ થયા. ૧૯૧૩માં થોડીક પત્નીઓ અને બાળકો (જેઓને માટે પણ દરવાજો દેવે બંધ થઇ રહ્યો છે) સિવાય સઘળા હોદીઓને માટે દક્ષિણ આફ્રિકાનો દરવાજો યુનીયને બંધ કર્યો તે વખતે સ્વતંત્ર હોદી વસાહતીઓનું પ્રમાણ કુલ હોદી વસાહતીઓનાં ૧૯ ટકા (એટલે કે એક પંચમાંશ કરતાં ઓછું) હતું.

અતિશયોક્તિ ભરેલા મત

ટ્રાંસવાલમાં મુખ્ય સંબંધ આપણે આ સ્વતંત્ર હોદી વસાહતીઓ સાથે છે. હકીકતમાં રસ્ટનબર્ગમાં એક પછી હોદી એવો નથી કે જે મુજ કુલીઓમાંથી અવતરેલો છે. ૧૯૫૩ના આરોપરમાં મી. વી. જી. હેઇમરટ્રાએ આપતી ખોડ સમક્ષ નાઇસ્ટરટમમાં કરેલા બહુ ગવાએલા ભાષણમાં જણાવ્યું હતું કે, "ચીના ડુકાનદારો સામે કશું વેર અનુભવ્યું નહોતું કારણ ચીનો પોતાની સંખ્યાથી તેમજ વેપારની ક્ષેત્રમાં ગોરી વસતીની આડે આવતો કે પોતાની સર્વવ્યાપકતા પ્રતાપતો જણાતો નથી. પરંતુ ગોરાના તેને અટકાવવાના પ્રયત્નને તિરસ્કારતા હોદીએ જોખમભરેલી હદ સુધી જમાવટ કરી છે."

દક્ષિણ આફ્રિકાના ગોરાઓમાં આવી જતના અતિશયોક્તિભરેલા મતોના હાલ બહોળો પ્રચાર થઇ રહેલો હોઇ હું ધારું છું કે આ "જમાવટ"ની ઇતિહાસ અને આંકડાની દ્રષ્ટિએ તપાસ કરવાની અને હોદીઓ ન્યાં આવેલા છે ત્યાં કેટલે દરજ્જે યુરોપીયનોની ઇચ્છાઓ વિરૂદ્ધ આવેલા છે એ વિચારવાની જરૂર છે. પ્રથમ સંખ્યા

ને વિષે હું સમજાવી ચુક્યો છું કે આપણા ચાર પંચમાંશ ઉપર હોદી વસાહતીઓ યુરોપીયનોના ખાસ આ મંત્રણથી દક્ષિણ આફ્રિકામાં આવ્યા હતા. વળી યુનીયન રથપાયા બાદ બે વર્ષ સુધી યુનીયન સરકારે પણ આ ગીરમીટના મજુરોની આયાતની નીતી ને ટેકો આપ્યો હોઇ અને ૧૯૧૧માં, હોદ સરકારે આ વસાહતની પ્રથા બંધ કરી ત્યારે તેની સામે પ્રચંડ વિરોધ કરવામાં પણ સામેલ થયું હોઇ આ દેશના ખીજા ભાગોથી પણ આ બાબત કેવળ નાટાલને જ લગતી હતી એમ ઠરાવી કાઢી નાંખી શકાતી નથી. આપણા હોદી વસાહતીઓમાં ના બાકીના એક પંચમાંશ પ્રથમ આ દેશમાં કુલીઓની ખાસ જરૂરીયાતો પુરી પાડવાને આકર્ષણ હતા, અને કેટલાક યુરોપીયનોએ વિરોધ કરવો શરૂ કર્યો તેમ છતાં પણ તેઓની આયાત ચાલુ રેવા દેવામાં આવી હતી કારણ તેને અટકાવવાથી ગીરમીટના મજુરોની ચાલુ આયાતને હોદ સરકારની સંમતિ જોખમમાં આવી પડત. હોદ સરકારે એ વસાહત જેવી બંધ કરી કે બે વર્ષની અંદરજ દક્ષિણ આફ્રિકાએ સ્વતંત્ર હોદીઓની વસાહતને માટે દરવાજો સંદંતર બંધ કર્યો અને સાથે સાથે ૧૯૧૩માં હોદીઓના આંતરપ્રાંતીય હલનચલને પર પછી-પ્રતિબંધ મુક્યો."

૧૯૧૨ માં

૧૯૧૧માં વસતી મજુની વખતે યુનીયનમાં યુરોપીયનોની વસતી ૧૨,૭૬,૨૪૨ની હતી અને એશીયાટીકો ની વસતી ૧,૫૨,૨૦૩ની હતી. યુરોપીયન વસતી કુલ વસતીની ૨૧.૪ ટકા હતી અને હોદીઓની વસતી ૨.૫ ટકા હતી. ૯૯.૫ ટકા એશીયાટીકો હોદીઓ છે અને તેથી દેવે પછી એશીયાટીક વસતીના આંકડાને હું હોદી વસતીનાજ આંકડા ગણીશ. આજે યુનીયનમાં ચીનાઓ થોડા એક હબરજ છે, જેઓ ચાલુ સૌકાની શરૂઆતમાં ખાદાને માટે હોદી કુલીઓના કરતાં તદ્દન જુદીજ રિથતિમાં આયાત કરવામાં આવેલા ચીના કુલીઓની ઓલાદો છે. ઘણા ખરા ચીનાઓને સ્વતંત્ર પાછા મોકલી દેવામાં આવ્યા હતા. તેઓની બાકી રહેલી થોડીક સંખ્યા વેપારમાં "આડે નથી આવતી" અને પોતાની "સર્વવ્યાપકતા જણાવતી નથી" એમાં ખાસ કશું તાજુખીબરેલું નહિ જણાય. ૧૯૫૧ની વસતી મજુની વખતે યુનીયન ની યુરોપીયન વસતી ૨૬,૪૩,૧૪૭ (અથવા કુલ વસતીની ૧૦.૯ ટકા) હતી અને હોદી વસતી ૪,૬૫,૫૨૪ (અથવા કુલ વસતીની ૨.૯ ટકા) હતી-"હાટી નીકળનારી ફળદ્રુપતા" વિગેરેની સંખ્યા વાતો-છતાં ૪૦ વર્ષ ના આગામાં અને વસતીઓના પ્રમાણ

માં બહુ મોટો ફેર પડેલો જણાતો નથી, ટ્રાંસવાલના સંબંધમાં ૧૯૨૧માં હોદીઓની વસતી ૧૧,૦૧૨ની (અથવા પ્રાંતની કુલ વસતીની ૦.૭-ટકા)-હતી. ૧૯૫૧માં તેઓની વસતી ૪૮,૮૯૨ (અથવા પ્રાંતની કુલ વસતીની ૦.૯ ટકા) હતી, જ્યારે યુરોપીયની વસતી ૧૯૧ માં તેમજ ૧૯૫૧માં પ્રાંતની કુલ વસતીની ૨૫ ટકા હતી. આં આંકડાની દ્રષ્ટિએ હોઇ પણ વાજબી માણસ ૧૯૨૧ના લાંબે કમીશનના નિર્ણયથી અસંમત કેમ થઇ શકે એ મારા સમજવામાં આવી શકતું નથી. લાંબે કમીશને આ પ્રમાણે નિર્ણય આપ્યો હતા :

"ટ્રાંસવાલમાં અખાએલી જુવાની અને રજુ થયેલા આંકડાપરથી, "એશીયાટીક બંધ"ના સંબંધમાં કોમનો અસુક વર્ગમાં વતી રહેલો ખોટો ખ્યાલ અને પાયા વમરની બચબીતતા ઘણે અંશે દુર થઇ જવી જોઇએ. આ પ્રાંતમાં રહેલા થોડાક હજાર એશીયાટીકો અને તેઓની ઓલાદો, ઘણી વખતે વ્યને દ્રઢતા પુર્વક કહેવામાં આવી રહ્યું છે તેમ, યુરોપીયન વસતીને હંકી દેવા માં કદિ પણ સફળ થાય એ વસ્તુ અમારા ખ્યાલમાં આવી શકતી નથી.

આ નિર્ણય જટલો ૧૯૨૧માં હોદી તેટલોજ આજે ખરો છે. તે તેમજ આંકડાઓપરથી જોતાં જમાવટ"ની અને "દાંકી દેવાની" વાતો ખીલકુલ ખેજવાખદાર અથવા જાણી કરી ખોડુ પૂત જીવં કરનારી છે. છતાં મી. હેઇમરટ્રાના હજુ ખીજા બે આરોપોને આપણે ઉલેલવાના છે. તે એ કે : આપણી નાની સરખી ટ્રાંસવાલની હોદી કોમ "ગોરી વસતીની ઇચ્છા વિરૂદ્ધ અહિ આવી હતી" અને "દેશ ના બંધાદારી જનનના અસુક ભાગપર તે વર્ચસ્વ ધરાવી રહી છે."

પહેલા મુદાપરની સાક્ષી વિરોધી છે. ૧૮૮૦ની મહવચમાં ટ્રાંસવાલમાં ધોટીશો તેમજ ખોર લોહોમાં, હોદી વસાહતીઓને રીપબ્લીકમાં દાખલ થવા દેવા અને વેપારમાં તેઓને હરીફાઇ કરવા દેવા વિરૂદ્ધ, પોકાર થઇ રહ્યો હતો. હકીકતમાં આપણા સ્થાનિક અખખાર ("રસ્ટનબર્ગ હેરડઝ" ના તા. ૧૧ ડીસેમ્બર ૧૯૧૪ના અંક માં) એક અફ્રિકન ઇતિહાસકારે એટલે સુધી કહી નાખ્યું હતું કે એ પોકારનો આરંભ મુખ્યત્વે કરી પ્રીટોરિયાના ધોટીશ વેપારીઓથી થયો હતો. ૧૮૮૪માં દક્ષિણ આફ્રિકાના રીપબ્લીક લંડનના કનવેનશનપર સહી કરી હતી, જેની ૧૪ મીક્લમ "નેટીવો સિવાય સઘળા મોહો"ને ટ્રાંસવાલમાં દાખલ થવાની, વેપાર કરવાની અને મીલકતની માલીકી ધરાવવાની છુટ આપ

નારી હતી. આ ૧૪મી કલમ ખરી રીતે "યુટલેન્ડર" (પરદેશીઓ)ને લાંબુ પાડવાને માટે હતી. પરંતુ અનાયાસે તેમાં એ વખતે સારી જેવી સંખ્યામાં દાખલ થઇ રહેલા હોદીઓનો પછુ સમાવેશ થતો હતો, છતાં ૧૮૮૫નો અને કાયદો, જેને આરોગ્યના આધારે જરૂરી હોવા તરીકે એક વર્ષ બાદ ધોટીશ સરકારે સંમતી આપી હતી, તેનાથી ટ્રાંસવાલમાં હોદીઓને નામરીક્તવના હોમાંથી ખાતલ કરવામાં આવ્યા અને "સ્વચ્છતાની બાબત માં તેઓ ની નિષ્કાળજી અને ખેડમ રહેણી"ના કારણે તેઓને માટે ઇલાવદા રહેલાજો (રેસીડેન્સયલ સેમેગેશન). રથાપવાનું ઠરાવાયું. આ કાયદો, ૧૯૦૩માં મીલનરે દશવેલો અભિપ્રાય કે, "હોદી ઓ, જે કોમ તેઓ માંમતી નથી. તેઓ ઉપર ફરજિયાત પોતાની હસ્તી લાદનારા પરદેશીઓ છે" અને ૧૯૦૩ અને ૧૯૦૭ના વચખાળામાં ટ્રાંસવાલ પ્રાંતમાં હોદીઓની વસાહત મખલિત કરનારા થયેલા અનેક પ્રાંતિક ઓર્ડીનન્સોના પરિણામે પહેલી સત્યાગ્રહની લડત થઇ અને ૧૯૧૩માં રમટસગાંધી સમાધાની થઇ, જેથી ટ્રાંસવાલમાં વધુ હોદી વસાહતપર સંપુર્ણ પ્રતિબંધ મુકાયો-આ સઘળું હોદીઓને બહાર રાખવાની યુરોપીયનોની ઇચ્છાના પુરાવા તરીકે ટાંકી શકયા.

ખીજ તરફથી આપણી સમક્ષ એ હકીકત ઉભેલી છે કે, ટ્રાંસવાલમાં હોદીઓપર મીલકતો ખરીદવાની બંધી મુકવામાં આવેલી હોવા છતાં ખીજના નામપર તે ખરીદવાને યુરોપીયન વેચનારની અને નામના યુરોપીયન ની તેમજ હોદી ખરીદનારની જરૂર હતી. યુરોપીયન વેચનાર અને નામના નીમા લા યુરોપીયને "સંકુચિત દ્રષ્ટિના" "સ્વાર્થો," "માત્ર પૈસાજ જોનારા" ઇલાદિ વિશેષજોથી ઇપકારવા એ ઠીકજ છે. પરંતુ એટલી હકીકત તો રહેજ છે કે ઘણા ખોર તેમજ ધોટીશ કુટુંબો આખા ટ્રાંસવાલમાં પડેલા હતા કે જેઓ આ વેપારમાં જાય આપી-હોદીઓને રલા-હતા. કેટલાક ખોરને તો વધારે પૈસાદાર અને વેપારી ભુલિના યુટલેન્ડરો વિરૂદ્ધની પોતાની જુબેશમાં હોદીઓ તો વેપાર અને નાણા ધીર ઘણા મહદ્દપ થઇ પડ્યાં હતાં; અને આપણા સ્થાનિક આફ્રિકાન્સ ઇતિહાસકારે કહ્યું છે કે, આમાંના કેટલાક લોકોએ ધોટીશની સામે હરીફ તરીકે હોદી પહેડીઓની રથાપવાને જીતેજ આપ્યું હતું. (જુઓ તા. ૨૨ જાન્યુઆરી ૧૯૫૩નું "રસ્ટનબર્ગ હેરડઝ.") વળી ખીજ એક ઇન્કારી નહિ શકાય એવી હકીકત એ છે કે, રીપબ્લીક સરકાર હેઠળ હોદીઓને વેપારના પરવાના આપવામાં આવતા હતા નાઇસ્ટરટમમાં પોતા એક નિવેદનમાં

છીએ. મી. હેઇમરટ્ટાએ સુચવ્યું હતું કે, દોહીએને માટે વાલ્યુ હવે ઘણું ઘણું છે કારણ તેઓના પાપો તેઓ પર ફરી વળ્યાં છે. તેઓના પાપોના પાપોનું મુલ્યન કરવા સુધી પણ તે ગયા હતા. પરંતુ એક તટસ્થ ઇતિહાસકારને શું દાવા જેવું ચોખ્ખું નથી કે આ પાપ માં ભાગીદાર બનનારા ઘણા લોકોના પાપો—ડેટલાક હોદી, ડેટલાક આ-દિકાર અને ડેટલાક ક્ષારીરા એવાદ ના પણ હતા!

ઉત્તેજન આપ્યું

આપણા ઇતિહાસના આ સમયની પુણ્યોત્તીમાં એ નિર્ણય પર આવવું, હું ધારું છું કે, બાળપી ગણ્યો કે, દોહી એ સામે સામાન્ય રીતે યુરોપીયનો નો ઘણો સિદ્ધાંતિક વિરોધ હતો અને ખાસ કરી યુરોપીયન વેપારી વર્તનો વિરોધ હતો. પરંતુ તે સાથે પ્રાંતમાં દાખલ થવામાં અને વેપાર સ્થાપવામાં તેઓને ઘણી બધાં મદદ પણ આપવામાં આવી હતી. ૧૮૮૫ના ત્રીજા કાયદાના અને એ સમયના બેદ પાસનારા પીળ કાયદાઓને જે નિષ્કાળથી અમલ થયો હતો તેપરથી તેમજ ન્યાં દોહીઓના વસવાટ માટે ઇલાવવા લાગ્યાં અને તેને કારણે તેઓને તેઓ તેઓને જીવો વેચવામાં અને લીસોપર આપવામાં આવી હતી એ પરથી જોતાં મારા આ મતને અનુમોદન મળે છે. આપણા રસ્ટનખર્મના ટાઉન પ્લેનમાં "એથીમાટીક બજાર" તરીકે નિર્દેશ એલો લતો તેનો એક ટુકો છે. એ લતો દોહીઓને માટે ઇલાવેલો પાડવા માં આંખે હતો પરંતુ તેઓને વસવાટ તેમાં નથી થયો કારણ યુરોપીયનો તરફથી તેઓને પીળ અને વધારે સારાં સ્થળે પુરાં પાડવામાં આંખે હતાં. બહોળી આર્થિક શક્તિઓથી ભરેલાં ટ્રાંસવાલમાં દાખલ થવામાં અને સ્થાયી થવામાં દોહીઓ બેચક ધણુજ આઠાક, આમલી અને પ્રયત્ન થાન હતા. પરંતુ દરેક પ્રકારના પુણ્ય યુરોપીયનોએ તેઓના પ્રયત્નોને ઉત્તેજન આપ્યું હતું અને દરજીજર થયો હતાં અને પીળ સત્તા ધરાવનારા એએ તેઓની સામે હયાત ધારાઓ નો અમલ કરવામાં બેપરવાઈ બતાવી હતી. યુરોપીયનોએ પોતાની બેપરવાઈ અને નિષ્કાળથી દોહીઓને આ દેશમાં દાખલ કર્યાં અને તેઓની નાની સંખ્યાને ટ્રાંસવાલમાં સ્થાયી થવા દીધી, ન્યાં તેઓની જીમના નામ પર અને કંપનીઓ દ્વારા ખરીદાયેલી મીલકતો દ્યારની દાયદેસર કરવા એવી છે, એ વસ્તુની જવાબદારી માંથી યુરોપીયનોથી છટકી જઈ નહિ શકાય. દોહીઓ "વસ્તી માં એક પરદેશી તત્વ" હશે પરંતુ તેઓને આપણેજ દાખલ

કરેલા છે અને ટ્રાંસવાલમાં તેઓની આયાતની સામે આપણામાં નો ઘણાંએ અથવા આપણા પુર્વ જોએ આંખ મીચામણા કરેલા છે. આથી આપણાથી હવે લાંબા સમયથી તેઓના સ્થાપિત થએલા હુકો તેઓને ચાર અન્યાય થયા સિવાય આ પુણ્ય દીધી છીનવી નહિ લેવાય.

વેપારમાં વર્ચસ્વ

આપણા આર્થિક જીવન પર તેઓના વર્ચસ્વના સંબંધમાં ટ્રાંસવાલમાં આપણે એવા કામ સાથે કામ લઇ રહ્યા છીએ કે જે ૧૮૯૯ના યુદ્ધની કંઈક સમય પહેલાંજ પંદર હજાર પહેંચી હતી. ૧૯૦૪ અને ૧૯૧૧ની વસતી ગણતરી વખતે પ્રાંતિક દોહી વસતી ૧૧૦૦૦ કરતાં સહેજ વધારે હતી (અથવા યુરોપીયન વસતીના તેમાં ભાગ કરતાં ઝોંઝા) હતી. આજે તે લગભગ ૪૯૦૦૦ની (અથવા યુરોપીયનના પચીસમાં ભાગ જેટલી છે. ટ્રાંસવાલ અને કેપમાં આવેલ દોહીઓ મોટે ભાગે વેપારીઓ હતા અને તેથી એ પ્રાંતમાં તેઓની સંખ્યાના પ્રમાણમાં વેપારમાં તેઓનું પ્રતિનિધિત્વ વધારે છે. ટ્રાંસવાલ અને કેપના પચાસ ટકા દોહીઓ દુકાનદાર કુટુંબો ના છે. ન્યારે નાટાલમાં નવ ટકા છે. એકંદરે આપણી કુલ દોહી વસતીના પંદર ટકા જેટલા વેપારી કુટુંબોના છે. અન્ય સ્થળે પુણ્યમાં આવેલું છે કે, દોહીઓ વેપારનો જાણે ઇશ્વરદત્ત હક ધરાવતા હોય એવો દાવો કેમ કરે છે, તેઓ હાથ વડે કેમ કામ નથી કરતા? તેનો જવાબ એ છે કે, હકીકતમાં તેઓ એવો દાવો કરતાજ નથી. નાટાલમાં (અને હોંદમાં) તેઓને મોટો ભાગ પોતાના હાથ વડેજ કામ કરે છે. પરંતુ એવું બનેલું છે કે ટ્રાંસવાલમાં વધારે સારી સ્થિતિના વેપારીઓની થોડી સંખ્યા દાખલ થઈ તેટલામાં તેઓની આયાત બંધ કરવામાં આવી હતી. તેથી અહીં આપણે દોહી કામનો વચલો વર્ષ છે જે પ્રચલિત આર્થિક વર્ણબેદના કારણે વેપાર અથવા પીળ બંધા સિવાય બીજું કંઈ નફાકારક કામ કરી શકતી નથી. અખમ વર્મના ઠોષ પણ આફ્રિકાનર કે જીટીઇરને પુછી જુઓ કે તે પોતા ના ઠોકરાંઓને પાછા ચારિરિક મજૂરી કરતા જોવા પુછી ધરો અને પછી જુઓ કે તેનો જવાબ ટ્રાંસવાલના દોહીના કરતાં કંઈ જુદો છે ખરો?

ગલત વાત

પરંતુ આ સહણું કથા બાદ દોહી વેપારમાં વર્ચસ્વ ધરાવે છે એ વાત તદ્દન અલત છે. યુનીયનમાં દોહીઓ ૧૦,૫૧૭ દુકાનના (બનરસ હીલર અને ફ્રેશ ગ્રોડ્યુસ) લાયસેન્સો ધરાવે

છે ન્યારે યુરોપીયનો ૬૯,૦૧૮-જેટલે કે, પોતાની વસતીના પ્રમાણમાં સાતે એક ધરાવે છે. નાટાલમાં દોહીઓ ૪,૦૯૨ લાયસેન્સો ધરાવે છે ન્યારે યુરોપીયનો ૧૧૯૬૪ ધરાવે છે; કેપમાં દોહીઓ ૧૫૯૬ લાયસેન્સો ધરાવે છે ન્યારે યુરોપીયનો ૨૪,૯૬૪ ધરાવે છે; ટ્રાંસવાલમાં દોહીઓ ૪૮૨૫ ધરાવે છે ન્યારે યુરોપીયનો ૨૯,૧૩૫ ધરાવે છે. મી. હેઇમરટ્ટા-પ્રત્યે માન સાથે કહેવું પડશે કે આ "વેપારમાં વર્ચસ્વ" ધરાવવા જેવું જણીતું નથી. સેએગેશનના અને પાછળથી સોનેરી કાયદાનો નીચમસર અમલ નહિ થવા ને ક્ષીપે સ્વાભાવિક રીતે ટ્રાંસવાલમાં તેઓની ૦.૯ ટકાની "બટ" વસતી પ્રમાણસર ફેલાઈ શકી નથી. પરંતુ ન્યાં દોહીઓની સંખ્યા તેઓના પ્રાંતિક આંકડાના પ્રમાણમાં વધારે હશે અને લાયસેન્સો વધારે ધરાવતા હશે તેવીજ રીતે પીળ એવા પણ લતા હશે કે ન્યાં દોહીઓની અને તેઓના લાયસેન્સોની સંખ્યા પ્રમાણ માં ઝોંઝી પણ હશે. એટલે ઠોષ એક ખાસ દાખલો ટાંકવો જુલાવામાં નાખનારો યજ પડે. નાઇસ્ટરટ્રમમાં દોહીઓના ૧૪ લાયસેન્સો છે ન્યારે યુરોપીયનોના ૧૩ છે-જે સ્થિતિને મી. હેઇમરટ્ટાએ ઉડાઉપણે "એક ગોરા શહેરંપર એથીમાટીકના સંપુર્ણ વર્ચસ્વ" તરીકે વર્ણવી હતી. અહીં રસ્ટનખર્મ માં ૧૯૧૧ની વસતી ગણતરી વખતે (પ્રાથમીક આંકડાઓ મુજબ) ૧૪૩૦૩ ની કુલ વસતીમાં અમારે ૭૨૩૨ યુરોપીયનો, ૬૧૭ દોહીઓ (જેઓમાં ૧૫ મલાયનો સમાવેશ થાય છે), ૨૪૪ કલડો અને ૬૨૧૦ આફ્રિકનો હતા. અમારા દોહીઓ ૪૮ સરકારી લાયસેન્સો ધરાવે છે, ૩ મ્યુનીસીપલ ધરાવે છે અને પીળ બે નાના વેપારો (ટિલ્ડરો અને ફ્રેસ મેર્કેટના) ધરાવે છે. યુરોપીયનો ૬૦ લાયસેન્સો ધરાવે છે અને એ ઉપરાંત પીળ અનેક ધધાઓ કરે છે અને યુરોપીયન દુકાનો ની સંખ્યા આખો વખત વધતીજ ન્યા છે. એ પ્રમણ્યો આર્થિક વિકાસ યજ રહેલો-હોવાથી જે ઠોષ પણ પોતાનો બધાં વેપાર પુછી યજાવતો હોય તેને માટે પુરતો ધધો છે અને ઠોષથી એવો વિરોધ કરી શકાય તેમ નથી કે આપણે વેપાર "દોહીના વર્ચસ્વ નીચે છે."

હું દિલગીર છું, સાહેબ, કે જૂતકાળ ના ઇતિહાસ અને વર્તમાન હકીકતો પર મેં આટલો લાંબો વખત રોક્યો. પરંતુ મેમાંથી એકની લોહોને પુરતી સમજ નથી કેમકે ઘણી વખતે તેઓ ની સમજ મુદાની બહારની હકીકતો બેદન રીતે; અને સત્ય હકીકતોને બદલે ઉચ્ચકારામેલી લામણીઓપરથી બંધાએલા મતો રજૂ કરવામાં આવે છે. આ

સ્થિતિનું ટુંકમાં સંપુર્ણ ચિત્ર આપ્ય વિના નિવારણ યવું સહેલું નથી. પરંતુ ઠોષ પણ દેશને આજે માનવ સંબંધો, જેને આપણે જાતીય સંબંધો (રેસ રીલેશન્સ) કહીએ છીએ, તેને ડહાપણથી અને સત્ય હકીકતો પરથી હાથમાં લેવાની જરૂર હોય તો તે દક્ષિણ આફ્રિકા છે.

રસ્ટનખર્મના સવાલ

હવે હું રસ્ટનખર્મના દોહીઓની ખાસ બાબત પર વિવેચન કરીશ. તા. ૨૬ અક્ટોબર ૧૯૫૩ની અમારી દરખાસ્તમાં અમે જણાવ્યું હતું કે, ડેટલાક દોહીઓ અહિ ૧૮૮૩થી રહેતા આવેલા છે અને ૧૮૮૭થી જર્મન માલીકો ધરાવતા આવેલા છે. મી. એચ. એમ. રેકસ તરફથી સ્થાનિક અખબારમાં આ તારીખો સામે વાંધે ઉઠાવાયેલો છે. પીળ ઠોષક પ્રસંગે આ ઐતિહાસિક પ્રશ્નની હું મી. રેકસ સાથે ચર્ચા કરવા પુછી. યજ. તેઓ કહ્યુલ કરે છે કે લેન્ડોસની ઝોશીસ માંના રસ્ટનખર્મના સધળા જુના દરતાવેને જુમ યજ મયા છે અથવા અજુબળયા કારણોસર નાશ પામ્યા છે. તેમજ એકસ લેન્ડોસ પી. જે. વેન રોકને દોહી વેપારીઓને એક ધરના આપેલાં લીસની સામે ૧૮૮૫ ની તા. ૧૨ ડીસેમ્બરના, યુરોપીયન નાગરીઓએ કરેલા વિરોધ અને લેન્ડોસ સી. જે. બ્રીકે ૧૮૮૭ની તા. ૨૩ ફેબ્રુઆરીના કરેલું નિવેદન કે, "અત્યાર સુધી અહીં ઠોષ પણ હોદી સ્થાપિત થયા નથી" એ ટાંક્યાં હતાં (જુઓ તા. ૧૧ ડીસેમ્બર ૧૯૫૩નું 'રસ્ટનખર્મ હેરલ્ડ'). પરંતુ દોહીઓ ૧૮૮૭ અથવા ૧૮૮૮માં રસ્ટનખર્મ માં કાયમને માટે સ્થાપિત થયા હતા એ વસ્તુ તેઓ કહ્યુલ કરતા ઠોષ તેમની અને અમારી વચ્ચેનો તફાવત આ તપાસમાં બહુ અગત્યનો નથી. હું ધારું છું કે મી. રેકસ અમારી સાથે એ બાબતમાં સંમત થશે કે દોહીઓ રસ્ટનખર્મમાં પ્રથમ ૧૮૮૩ અને ૧૮૮૫ની વચ્ચે ઠોષક વખતે આવ્યા હતા. અને ૧૮૮૫ અને ૧૮૮૮ની વચ્ચે ઠોષક વખતે પ્રથમ સ્થાયી થયા હતા. મી. રેકસની એ ફલીસ બેચક ખરી છે કે, ઠોષ પણ દોહીઓ ૧૯૧૩ સુધી મીલકતના રેજીસ્ટર્ડ માલીક બન્યા નહોતા. કાયદો તેઓની માલીકો કાયદેસર રજીસ્ટર કરવાની બંધી કરતો હતો. પરંતુ હકીકતમાં તેઓ ૧૮૮૫ અને ૧૮૮૭ની વચ્ચે ઠોષક વખતથી યુરોપીયન નોમીની દ્વારા ગ્રાપર્ટઓ મેળવવા લાગ્યા હતા. એ વખતના હયાત કાયદાનો આ બંધ જેમાં, બારપુર્વક જણાવવું. જેઠએ કે યુરોપીયન વેચનારોએ તેમજ નોમીની ઝો, જેમના નામ પર ગ્રાપર્ટઓ ખરીદાઈ હતી, તેઓ પણ, હોદી

ખરીદનારાઓના નેટલાજ કામદો બંધ કરનારા હતા-એ પુરવાર કરનારા સ્વા-ભાષિક રીતે કંઈ પણ કાયદેસર રજીસ્ટર થયેલા દસ્તાવેજો નથી. છતાં હોદી ખરીદનારા અને તેમના યુરોપીયન નોમીનીઓ વચ્ચે લગભગ ૧૮૯૫ નોમીની એક્રીમિન્ટો હયાત છે, જેમાં મેસર્સ ડબલ્યુ. એલવર, ક્રીગ્સ એન્ડ કો., પારકર, ગુડ એન્ડ કો., એચ. એસ. એલ. પોલાક અને લેન્ડ્રોસ સી. જે. ઈંક અગ્રમુખ હતા. આથી હું જણાવીશ કે, હોદીઓ ૧૮૮૦ની સાલના પાછલા ભાગથી રસ્ટનબર્ગમાં પ્રોપર્ટી અસર-કારક રીતે ધરાવતા આવેલા છે. જે કે હાલના હોદીઓ અને તેઓના પુર્વજો ૧૯૦૦ અને ૧૯૧૮ની મધ્યવચ્ચેમાં અહિં આન્ધ્રા હતા. વળી પહેલી હોદીની દુકાને રસ્ટનબર્ગમાં ૧૮૮૭ માં લાયસેન્સ મળ્યું હતું એ આખતમાં અમારી અને મી. રેકસની વચ્ચે કશો મતભેદ નથી. એટલે અહિંની હોદી કોમ ૭૦ વર્ષ પર વેપાર કરતા આવી હતી અને આને જે પ્રોપર્ટીની તે માલીકો ધરાવી રહી છે તેમાંની મોટા ભાગનો તેણે ૧૫ અને ૩૫ વર્ષની વચ્ચે મેળવી હતી.

આને લગભગ ૭૦૦ જણના ૧૨૦ હોદી કુટુંબો અર્થ છે. અમારો રસ્ટનબર્ગમાં રહેનારાનો "લગભગ ૮૦૦"નો પહેલો અંદાજ વધારે પડતો હતો. જે વેપારના રથનો તેઓ ધરાવી રહ્યા છે તેમાં ૨૧ આખાં અરવનોનો અથવા તેના ભાગનો સમાવેશ થાય છે; રહેઠાણમાં ૨૭ આખાં અરવનોનો અથવા તેના ભાગનો સમાવેશ થાય છે. પરંતુ ટેલક રહેઠાણો અને વેપારો એકજ અરવન ઉપર છે, જેથી બધા મળી ૩૬ આખાં અરવનોનો અથવા તેના ભાગનો સમાવેશ થાય છે. હોદી માલીકોની પ્રોપર્ટીના આવનો અંદાજ કાઢવાનો મેં પ્રયત્ન કર્યો છે. તેમ કરવાને મેં તે સમજના સુધારા સાથે ૧૯૫૨ના મ્યુનીસીપલ આવનો આશરો લીધો છે. પછી પ્રત્યેક સમજના વ્યક્તિગત સ્થિતિનો વિચાર કર્યો છે કે તે શહેરની મુખમાં આવેલ છે કે શહેરના વેપારના મધ્ય કરતાં દુર છે કે કેમ અને વેચાણેલી જાણવામાં આવેલી પ્રોપર્ટીના ભાવ અને મ્યુનીસીપલ ભાવ સાથે એ પ્રોપર્ટીના આવની સરખામણી કરેલી છે. મારે જણાવવું જોઈએ કે મારા આંકડા ડેવળ એક "અંદાજ" છે. તેમજ હોદી લતાઓમાં આવેલી યુરોપીયન પ્રોપર્ટીઓનો અંદાજ પણ મેં એવ રીતે કાઢ્યો છે.

મારા અંદાજ મુજબ રસ્ટનબર્ગમાં હોદીઓ લગભગ ૫૪,૬૯,૦૦૦ની કીમતની પ્રોપર્ટીની માલીકો ધરાવે છે. એ ઉપરાંત

તેઓ પા. ૧,૦૯,૮૦૦ની કીમતની યુરોપીયનો પાસેથી ભાડે રાખેલી પ્રોપર્ટી ધરાવે છે અને પા. ૮૦૦૦ની પ્રોપર્ટી તેઓએ યુરોપીયન ભાડુતોને લીસપર આપેલી છે.

હોદીઓ માટે રૂપ એરીયા માટેની અમારી દરખાસ્ત ઉપર આપું તે પહેલાં મારે ટાઉન કાઉન્સીલની દરખાસ્તોનો અમે વિરોધ કરીએ છીએ તેના કારણે જણાવવા જોઈએ કારણ એ દરખાસ્તોને મ્યુનીસીપાલીટીના નામરીકોના સત્તાવર મત તરીકે મળવી જોઈએ.

અન્યાયી અને ઉડાઉ

વિરોધના અમારા કારણો એ મુખ્ય મથાળાં નીચે આવે છે-કાઉન્સીલની યોજનાઓ "અન્યાયી" છે અને "ઉડાઉ" છે.

અન્યાયનો આરોપ આ શહેરના હોદીઓના ઇતિહાસપરથી મોટા છે. અહિં એવા લોકોનો સમૂહ છે કે જે વધુ વર્ષથી આ શહેરમાં કોર્પોરેશન સમાયે થયેલ છે, પ્રોપર્ટી મેળવેલી છે, સ્કૂલો અને મરજી બાંધેલી છે, સઘળા જાતીના લોકોને ઉપયોગી એવા વેપારો સ્થાપેલા છે (પરંતુ તેઓની ધરાઈ નેતા) ખાસ યુરોપીયનોને ઉપયોગી છે, અને તેઓ અહિં ઉપયોગી અને શાંત જીવન ગાળી રહ્યા છે. હવે તેઓને અહિંથી ઉખેડી કાઢી રેલવે હાઇવેની પેલી પાર શહેરથી એક માઇલ કે વધારે દુર શહેરની પુર્વની સરહદે સાવ નવાં સમજમાં કાઢવામાં આવનાર છે-નહિ કે તેઓની ઇચ્છા છે તેલા માટે, નહિ કે ન્યાં છે ત્યાં તેઓ તક્લીફ છે તેટલા માટે, પરંતુ યુરોપીયનો વધારે ઇલાવદા લતામાં વસવા ઇચ્છે છે તેટલા માટે અને કદાચ ટેલક યુરોપીયનો વેપારી હરીફોને દુર કરવા અથવા તેઓને તુકસાન કરવા સાથે છે તેટલા માટે. જે પુરે પુરી તુકસાની આપવામાં આવે, જે કે કાયદામાં કંઈ પણ તુકસાની આપવાનું ઠરાવાયેલું નથી-તે પણ એ એક અન્યાયી પગલું જ ગણાય.

પરંતુ એ ઘણું સ્પષ્ટ છે કે સંપૂર્ણ તુકસાની એટલે કે ધરમાંથી અથવા સમાયેલી વેપારની જગ્યામાંથી દરજ્જા વાત દુર કરવા માટે, અમુક યોક્ત વખતમાં પ્રોપર્ટી દરજ્જાત વેચાણે લેવાથી મએત તુકસાન માટે, સ્કૂલ અને મરજી ગુમાવવા માટે અને સૌથી વિશેષ વેપારના ઝોજા અનુકૂળ લતામાં જવાથી નફાની ધનારી ખોટ ને માટે તટસ્થ અદાલત તરફથી ઠરાવવા માં આવેલી તુકસાની-આપવાનું ધારવામાં આવ્યું નથી. મારે આખને ધાં આપવાની ભાગ્યેજ નરર હોય, સાહેબ, કે તુકસાની ની પાખતોમાં

ખાસ અપીલની અદાલતો તરીકે બેસનામાંથી કોર્ટને કાયદામાંથી ખાતલ સખતમાં આવી છે. કાયદાની રૂએ કાઠી મુકવામાં આવેલા લોકોને વહીવટી સત્તાધીશો તરફથી પુરતી તુકસાની ભરી દેવાની જે આફરે પાપમાં આવેલી છે, જેણું સુચન વેરન ઓરીયાઇ એકસપ્રોપ્રીએશન સ્કીમમાં કરવા માં આવેલું છે, એ તુકસાની કોઇ પણ તટસ્થ અદાલતમાં ઠાવે માંદવામાં આવેલ "સંપૂર્ણ તુકસાની"ની જરાયે તોલે પણ શી રીતે આવી શકે એ હું સમજી શકતો નથી. રીસેટલમેન્ટ એક નેટીવ્ઝ એક્ટમાં તુકસાનીનું જે ધોરણ આપવામાં આવ્યું છે- "ખરીફ દામ વત્તા વાર્ષિક ઇટકો-તેનાથી રસ્ટનબર્ગના અમારા હોદીઓને પોતાની પ્રોપર્ટીને માટે ખરા બજાર ભાવનાં માત્ર અર્થો જ ભાવ મળે. અને કાયદાની રૂએ નિર્વાસિત થયેલાઓને વધારે પડતી ખોટ થતી અટકાવાને તેઓની પ્રોપર્ટીઓ ખરીદી લેવાને એક પબ્લીક કોર્પોરેશન ઉભી કરવાની જે સુચના હમણા જ થયેલી છે તે પણ કાયદાના લોગ થનારાઓને ખલુ મોટી આશા આપનારી નથી. સિવાય કે, "વધરે પડતી ખોટ" શાને કહેવાય તેનો નિર્ણય કરવાની કોના હાથમાં સત્તા મુકવામાં આવશે એ જણાવવામાં આવે.

ખરેજ, "સંપૂર્ણ તુકસાની"ની કંઈક નજીક પણ આવવાને કશો ઇરાદો તો છેજ નહિ, સિવાય કે નાઇલ રટમનું મી. હેઇમરટાનું બાપણ નકામુ થઇ અર્થ હોય, જેની કશી જાહેરાત થયેલી મારા જોવામાં આવી નથી. આખને ધાં હરીજ કે નાઇલરટમ માં મી. હેઇમરટાએ કહ્યું હતું કે, "નવા લતા, જે લતાઓમાં આને હોદીઓ છે તેના નેટલાજ વેપારને માટે લાયક છે એવી દલીલના પોઠળ ટોંગમાં હું અહિં ઉતરવા માંમતો નથી અને એ હકીકત સ્થાપિત કરવા ને કંટાળા ખરેલી ઉલટ તપાસમાં કલાકો ગાળવાને કશો અર્થ નથી." નવા લતામાં વખત જતાં કદાચ આખાં વેપારી કોમ સ્થાપિત થવાની સહયતા તેમણે ખાતલ કરી નહોતી, તેમ હું પણ અહિં, ન્યાં અમારી કાઉન્સીલ નાઇલરટમના કરતાં થોડી વધારે ઉદારતા ખતાવતી આવેલી છે ત્યાં, તેવી સહયતાને ખાતલ કરતો નથી. પરંતુ તેમણે વધુમાં ઉમેર્યું હતું કે: "હું તુરતજ કહી હઉં છું કે તુકસાનીઓ થવાની છે, મોટી તુકસાનીઓ થવાની છે અને તેનો કોઇ ઇન્કાર કરવું નથી. પરંતુ એ કાયદાનું પરિણામ છે

અને તે સ્વિકારી લેવું પડશે." ત્યાર પછી મી. હેઇમરટાએ ટ્રાંસવાલ માં હોદીઓના આગમનનો સવિરતર ઇતિહાસ આપ્યો અને તે પરથી નિર્ણય કર્યો કે એ તુકસાની સદન કરવાને તેઓ લાયક છે. ઉપરજણાવામ મથલા કારણોસર હું તેમની અઇતિહાસિક વિમતો કે તેમના નિર્ણયો સાથે મળતો થતો નથી. હું માતું છું કે આપણે યુરોપીયનોએ એ હકીકત સ્વિકારવી પડશે કે હોદીઓ અહિં આપણા દેશના સમાયે અને કાયદેસર નામરીકો છે અને તેથી ન્યાં તેઓ વસી રહ્યા છે અને દામ કરી રહ્યા છે લાંથી જે તેઓને દરજ્જાત ખસોડવામાં આવવા ના હોય તો તેઓ સંપૂર્ણ તુકસાની મામવાને હકદાર છે. કોઇ પણ અમુક જાતીના લોકોની ઇચ્છા થઇ એટલે બીજા જાતીના લોકોને અહિંથી તલોં દરજ્જાત ખસોડવામાં આવે અને તેનાથી થતી મોટી તુકસાનીઓ પણ સહન કરવા દેવામાં આવે એ સુધારો અને ન્યાયના સમજા પશ્ચિમ ખપાલો, જે કોઇ પણ સુધારના અને ખાસ કરીને ખીસ્તી સુધારા ના સુળ સિદ્ધાંતો છે, તેનો વિષય છે. આ સ્વચ્ચાત કરતાં માની લીધું છે (કેમ કે હવે સુધી તેની વિરુદ્ધમાં કશું કહેવામાં આવેલું નથી) કે ટાઉન જે લતાઓમાં હોદીઓને ખસોડવા માગે છે ત્યાં તેઓને પોતાની પ્રોપર્ટીઓની માલીકો ધરાવવા દેવા માગે છે. જે એમ ન હોય તે તુકસાનીના જરરી આંકડાને વિષે હું જે સઘળું કહી સુધો છું અને હવે કહેવાનો છું તે ધણજ વધારે જણપુર્ક લાયક પડે છે. જેવટે આ સુધાર મી. હેઇમરટા સુચવે છે કે હોદીઓ નવા લતાઓમાં "વખત જતાં" કદાચ આખાં વેપાર સ્થાપશે. હા, તેઓ પોતાનું યુડીલ અને ધરાઈ પુનઃસ્થાપિત કરે એ અને નવા અને ઝોજા અનુકૂળ લતામાં પોતાનો વેપાર કરી જમાવે એ "વખત" દરમીયાન તેઓને તુકસાની ઠાણ ખરવાનું છે.

કાઉન્સીલની દરખાસ્તના યોક્ત અર્થના સવાલ પર અંવનાં પહેલાં એક વધુ સામાન્ય સુદો ઉકેલી લઉં. સ્થાનિક અખખાર ("રસ્ટનબર્ગ હેરલ્ડ" ના તા. ૧૮મી ડીસેમ્બર ૧૯૫૩) ના અંકમાં એક નવામાં યયોપત્રીએ લખ્યું હતું કે અમે ૩૭ સહી કરનારા ઓ "શહેરના ઉત્તર તરફ નીચે આવેલી સરહદ પર જતાં રહેલી અત્યંત અસતોષકારક સ્થિતિ દુર કરવા સામે વિરોધ કરી રહ્યા છીએ." એ કરતાં સત્યથી વેગળ ખીનું કશું જ ન હોય શકે. પેમીંગ કાયદાઓ ને, હોદીઓ ને તેઓ ૧૯૩૬માં વસવાટ કરી રહ્યા હતા એ ધરા અને જમીનોમાં જ મોટી સખનારા છે તેનો અમે શોચ કરીએ

એ કાયદા અવ્યવસ્થિત અને અનારોગ્ય અને ગ્રીય સ્થિતિ ઉત્પન્ન કરનારા છે એટલું જ નહિ પરંતુ દોહીઓને ફેલાવાને માટે ખીનો લતો પુરો પાડવામાં આવે નહિ ત્યાં સુધી આરોગ્ય અને સ્વચ્છતાના ધારાઓ અને એન્ડી-નરકમ કાયદાઓનો અમલ કરવો અશક્ય કરનારા છે. આ તપાસ જે એવે સત્તો પુરો પાડશે તેો અમે અને દોહી ઓ તેને આવકારીશું. પરંતુ આખી કોમને ગાંસડા પોટલા સહીત સારાને નરસાં સમજાં ધરોને, સારીને નરસી સમજાં દુકાનોને ઉમેડી કાઢીને ખરાય સ્થિતિને દાયમાં લેવાનું પગલું અમને ન્યાયી કે આર્થિક દ્રષ્ટિએ ડહાપણુ બરેલું નથી લાગતું. અમારી પોતાની ફરખાસ્ત વધારે સાદો અને વધારે વાળખી માર્ગ સુચવનારી છે.

પરંતુ તેના પર આવતાં પહેલાં

આપણે રસ્તનખર્ગના કુલ બે લાખ પાઉન્ડના બજેટ (જેનો મોટો ભાગ વીજળી, પાણી સેનીટેશન જેવી નફા નહિ ઉપજનારી સર્વિસોને છે) તેમાંથી રેટસમાંથી તેની લગભગ પા. ૪૪,૦૦૦ ની આવક ખ્યાલમાં રાખીને કાઉન્સિલ ના આર્થિક પરિણામોની તપાસ કરવી પડશે. કાઉન્સિલે પ્રથમ દોહીઓના ગ્રુપ એરીયા માટે બે શક્ય જગ્યાઓ સુચવેલી હતી જે બંને રેલવેની રેલી પાર પુરવની સરહદ પર આવેલી હતી. એક નાળાની ઉત્તરે અને બીજી દક્ષિણે. ઉત્તરે આવેલી રકમ બી (૨) તરીકે ઓળખાય છે અને દક્ષિણે આવેલી રકમ (ડી) તરીકે ઓળખાય છે. બંને સાઇટો પર વીજળી અને પાણી પુરા પાડવામાં આવ્યાં છે પરંતુ વ્યક્તિગત ખાલી પ્લોટો પર નહિ.

અધુરું.

ભારતનો પત્ર

(અમારા અખરપત્રી તરફથી)

મુંબઈ તા. ૧૧-૧-૫૫

બાલિ મહા યુજ્જ્વલતા એકમ બનનારા વિસ્તારોમાં સૌથી પાછળ રહેલું કચ્છ રાજ્ય હવે ઝડપભેર પ્રગતિ કરી રહ્યું છે. લાં સાચા એવા પ્રમાણમાં વિકાસ યોજનાઓ હાથ ધરાઈ રહી છે. કરાચીની ખોટ પુરે તેનું મોડું કંડલા બંધર બંધાઈ રહ્યું છે. ઉપરાંત કચ્છ માં જે સાચા નાના ગોળની રમકડા જેવી ટૂંનો ઘોડાની અતિએ દોડતી, તેને રથોને મીટર ગેઝજની રેલવે નાંખવાનો પથ પ્રારંભ થઈ ગયો છે. માંધી ધામ (કંડલા) થી અંબર સુધી મેટર ગેઝજ રેલવે નંખાઈ ગઈ છે. અને તેના પર રેલવે વ્યવહાર પથ શરૂ થઈ ગયો છે. રેલવે બોર્ડે માંધી ધામથી આધિપુર સુધી નવી મીટર ગેઝજ લાઇન બંધવાને અને આધિપુર થી કચ્છના પાટનગર જૂન સુધીની હાલની નાની ગેઝજની લાઇનને મીટર ગેઝજમાં ફેરવી નાખવાને મંજુરી આપી દીધી છે અને તેનું કાર્ય પથ જલદી શરૂ થઈ જશે. આ ઉપરાંત કચ્છને સૌરાષ્ટ્ર યુજ્જ્વલતા સાથેને રેલવે વ્યવહાર દુકાં અને ઝડપી બનાવવા માટે રેલવે બોર્ડે કંડલા-દીસા રેલવે પર કંડલાથી ૩૦ માઇલ દુર- આવેલા સમખિયાળા રેશનથી સૌરાષ્ટ્રના મોરબી તાલુકાના માળિયા રેશન સુધી ૨૪ માઇલ લાંબી નવી મીટર ગેઝજ રેલવે બંધવાને પથ નિર્ણય થયો છે. એટલે હાલમાં કચ્છ થી ટૂંના મારફતે આવનારને જે કંડલા થી દીસા અને પાલજપુર સુધી ફરીને મહેસાણા-થઇને અમદાવાદ કે વિરમ મામ આવવું પડે છે, તેના બદલે તેઓ સીવાજ સૌરાષ્ટ્ર-યુજ્જ્વલતામાં

પહેલી શકશે. કચ્છમાં દાખલ કરવામાં આવેલા વેઆણવેરા સામેની લડતના આગેવાનોની ધરપકડ થતાં લડત સાવ બંધ પડી ગઈ છે. ૨૧મી જાન્યુઆરીએ પ્રજા સત્તાક દિને કચ્છમાં દારૂબંધી દાખલ થશે.

નાના પાયાના ઉદ્યોગો
સૌરાષ્ટ્રમાં નાના પાયાના ઉદ્યોગોને વિકાસ કરવા તેમજ નવાં સાહસો શરૂ કરવા માટે સૌરાષ્ટ્રના ઔદ્યોગિક નાણા પંચે આજ સુધીમાં આશરે ૩.૨૫ કરોડની લોનો આપી છે. નવા શરૂ થતા ઉદ્યોગોમાંથી લગભગ ૫૦ ટકાને પંચે લોનો આપી છે. ઉપરાંત નાના પાયાના ઉદ્યોગો માટે એક હજારથી માંડી ૩.૨૦ હજાર સુધીની લોનો આપી છે.

સ્ટેટ ટ્રાંસપોર્ટ બસો
મુંબઈ રાજ્યના ધણા ભાગોમાં રાજ્ય-માલિકાની સ્ટેટ ટ્રાંસપોર્ટ બસો દોડતી થઈ ગઈ છે. ૧૯૫૬ ના જીન માસ પહેલાં રાજ્યના તમામ ભાગો પર સ્ટેટ ટ્રાંસપોર્ટની બસો દોડતી થઈ જશે અને ખાનગી સર્વિસોને બંધ કરવામાં આવશે. પહેલી ફેબ્રુઆરીથી સ્ટેટ ટ્રાંસપોર્ટની બસો ઉત્તર યુજ્જ્વલતામાં પાલજપુર, આજ, અંબાજી, પાટણ, સિદ્ધપુર પાટણ અને ઉત્તીના ભાગો પર ચાલુ થશે. ઉ. યુજ્જ્વલતાની બસો ના સમારકામ માટે અમદાવાદમાં મોટું કારખાનું શરૂ કરશે.
કેંગ્રેસનું સાહયું અધિવેશન
મદ્રાસ નજીક આવડી ખાતે કેંગ્રેસ નું ૬૦મું અધિવેશન ભરવા માટેની

તકવારીઓ સંપૂર્ણ થઈ ચુકી છે. કેંગ્રેસના ઉચ્ચ સત્તાધારીઓ મદ્રાસ પહોંચી ગયા છે. કેંગ્રેસ કારોબારીની બેઠક તા. ૧૭મી ૧૯મી જાન્યુઆરી સુધી, વિષય વિચારીણી સમિતિની બેઠક ૧૯મી ૨૦ અને ખૂલ્લી બેઠક ૨૧મીથી ૨૩મી જાન્યુઆરી સુધી મળશે. કેંગ્રેસનું આ અધિવેશન માત્ર કેંગ્રેસ માટેનું નહિ પરંતુ સમગ્ર દેશ માટે ઐતિહાસિક બનશે. પહેલી જ વખત કેંગ્રેસ ભારતમાં સમાજવાદી સમાજ રચનાના ધ્યેયને વરસે અને દેશ પ્રેમીઓને તુલન ભારતના નવ ઘડતરના કાર્યમાં એક બનીને પૂર્ણ શક્તિથી કાર્ય કરવાની પ્રેરણા આપશે.
વર્ષો પછી પહેલી વખત આ બેઠક તામીલનાડમાં મળી રહી છે. કેંગ્રેસ અધિવેશનની સત્કાર સમિતિના પ્રમુખ પદે એક સ્ત્રીને નિયુક્ત કરવાનું અને પ્રાંતિક કેંગ્રેસના પ્રમુખપદે એક એક હરીજનને પસંદ કરવાનું માન તામીલ નાડ કેંગ્રેસને જાય છે. કેંગ્રેસના માજી પ્રમુખ સ્વ. શ્રી એસ શ્રીનિવાસ આ. યંબરના ૫૪ વર્ષની વયના પુત્રી શ્રીમતિ અંબુજ અમલ સ્વામત સમિતિના પ્રમુખ તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા છે. ૧૯૨૦ની આસપાસ આઝાદીની લડતમાં જોડાણને જોશમાં જનારી થોડી બહેનોમાં શ્રીમતિ અંબુજ અમલ નું સ્થાન છે. તેઓ ધણી સ્ત્રી સંસ્થા ઓ સાથે સંકળાયેલાં છે.
ખુલ્લા અધિવેશનને સત્કારવા માટે થોડાકોન દિવસો બાકી છે લાં સમગ્ર મદ્રાસ શહેરને સારી રીતે શણગારવા માં આવ્યું છે. નાની મોટી હોટલો ચિત્રકાર થઈ ગઈ છે. ભારતના જુદા જુદા ખુરેથી આવેલા બાતીમળ ચહેરાઓ મોખેર દેખાઈ રહ્યા છે. મદ્રાસ થી ૧૬ માઇલ દુર આવડી ખાતે ૨૦૦ એકર ઉજ્જ્વલ જમીનમાં તપામ પ્રકારની આધુનિક સમગ્રો સાથેનું એક નાનું એવું નગર બંધ થઈ ગયું છે. તેને સ્વ. શ્રી સત્યમુર્તીના નામે સત્ય મુર્તી નગર નામ આપવામાં આવ્યું છે. કેંગ્રેસના અધિવેશન ઉપરાંત સંગીત અને પ્રાયમિક કેળવણીથી માંડીને ૬ વિષયો અને એશિયાઈ સંમદન સુધીના વિવિધ વિષયો અંગે જુદા જુદા જુદા તરફથી પરિપદો યોજાઈ રહી છે.
કેંગ્રેસના નવા પ્રમુખ શ્રી ટેવરભાઈ મુંબઈથી ત્રીજા વર્ષના ડબ્બામાં મદ્રાસ ગયા હતા. મદ્રાસ સ્ટેશને તેમને સત્કાર કરવા માટે હજારો માણસો ઉતરી પડ્યા હતા. સ્ટેશનેથી તેમને એક ખુલ્લી મોટર માંડીમાં સરખસરે ફેરવવામાં આવ્યા હતા. સરખસમાં મોખેર કેંગ્રેસ સેવકોની મોટર-સાઇકલો પર એક ટુકડી હતી. તેની પાછળ શણગારેલા દારૂઓ હતા. અને પાછળ દક્ષિણ ભારતના સુવિખ્યાત શરણાઈ

વખાનનાઓની ટુકડી હતી. સરખસમાં સુશોભિત કેંગ્રેસ-વિકાસો અને ફેરવ પુરું પાડતી હતી. ઘોડેચાર પોલીસ લોકોના ટોળાઓને સરખસના માર્ગ પર બાણ્યો વ્યવસ્થિત રાખતો હતો. આમ છતાં કચડા કચડીના નાના નાના બનાવો બની ગયા હતા.
કેંગ્રેસના નિમત્ત યતા પ્રમુખ શ્રી નેહરુએ મદ્રાસમિતિ જોગા તેમના હજાર શબ્દોના ઉવાલમાં જણાવ્યું હતું કે, ભારતનું રાષ્ટ્રીય ધ્યેય "સુખાકારી રાજ્ય અને સમાજવાદી અર્થ તંત્રની સ્થાપના છે. સમાજવાદી ધોરણે સમાજ રચનાનું ધ્યેય કેંગ્રેસના ધ્યેયમાં મૂળથી જ સમાવિષ્ટ હતું. અને હવે આપણે તેની સાવ રક્ષણ જાહેરાત કરવી જોઈએ અને દેશના વિકાસની યોજનાઓના તમામ તપાસકે તેને દ્રષ્ટિ સમક્ષ રાખવી જોઈએ.
સમાજવાદના ધણા અર્થ થાય છે. તેના શબ્દાર્થને વળગી રહેવાનું જરૂરી નથી. બીજા દેશોમાં સમાજવાદને નામે થઈ રહેલા કાર્યોનું અનુસરણ એથી પણ વધુ અનિચ્છનીય છે. ભારતની વ્યક્તિગત અને અધિકૃતિદાસિક ભુમિકા ધણી જ મજબુત છે અને તેણે એ ભુમિકાને ધોરણે આમજ વધવું જોઈએ.
આઝાદી પડીથી સિદ્ધિઓની અને બાલિકાર્યની સમાલોચના કરતાં શ્રી નેહરુએ જણાવ્યું હતું કે, ભારતને આઝાદી અપાવનાર અને એકતંત્રને બંધનાર કેંગ્રેસે દેશમાં આવી રહેલી સામાજિક અને ઔદ્યોગિક ક્રાંતિના પથપ્રદર્શક બનવું જોઈએ અને શાંતિ ભરી તથા લોકશાહી રીતો દ્વારા શક્ય તેટલી વધુ સંખ્યાના લોકોની શુભેચ્છા સાથે આવી ક્રાંતિ સર્જવી જોઈએ.
આ કાર્યમાં વિજળિક અને નિર્ભય દ્રષ્ટિથી કામે લાગી જવાની કેંગ્રેસીઓને હાકલ કરતાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે, જો કેંગ્રેસે પોતાની કામગીરી લાખ કાત સાથે અસરકારક રીતે બજાવવી હાય તો તેણે પોતાના આદર્શોને વધાર રહેવા ઉપરાંત ઉચ્ચ નૈતિક ધોરણ પથ જાળવી રાખવું જોઈએ. કેંગ્રેસીઓનું નૈતિક ધોરણ નીચુ મચેલું જોઈને મને ધણું દુઃખ થાય છે. પોતાને કેંગ્રેસી કહેવડાવતા ધણાં તેમને તથા કેંગ્રેસને નામેશી આપે જ્યેવી રીતે પણ વર્તતા અચકાયા નથી. જે આપણે ઉચ્ચ ધોરણ જાળવી નહિ થકીએ, તો આપણે આપણી કામગીરી અને આપણા માર્ગને અજવાળનો પ્રકાશ શુભાવશું.
કેંગ્રેસ અને સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામ સાથે ના પોતાના ૨૪ વર્ષ જીવના સંબંધોને ઉલ્લેખ કરતાં તેમણે કહ્યું હતું કે, સૌથી વધુ આપણને મદદમાં માંધી અને રવિન્દ્રનાથ ટાગોરે આપણને સાચો માર્ગ બતાવ્યો હતો અને પ્રેરણા આપી હતી. આઝાદી પડીના ૭૫

વર્ષમાં વિશ્વમાં ભારતની પ્રતિષ્ઠા વધી છે અને ભારતવાસીઓની પ્રગતિ માટે મજબૂત પાયો નાખાયો છે. આને દેશભરમાં મહાન કાર્યો હાથ ધરતાં અને પૂર્ણ કરવામાંથી આવતો આત્મ વિશ્વાસ છે અને દેશના ઉજ્જવળ ભાવિમાં શ્રદ્ધા છે. જે કે આપણે હજી આપણા ધ્યેયે પહોંચ્યા નથી- તેનાથી બહુ દુર છીએ, તેમ છતાં અત્યાર સુધીમાં કરેલી પ્રગતિ અને મેળવેલી તાકાત ભાવિ માટે આપણા માં શ્રદ્ધા ઉત્પન્ન કરે છે.

મહાત્મા ગાંધીએ આપણને મુળભૂત એવો બોધ પાઠ આપ્યો હતો કે, "ધ્યેય પર ઉપાયોનું વચરવ છે અને સાચું ધ્યેય સિદ્ધ કરવા માટે પશુ આપણે કદાપી ખોટા ઉપાયો ન લેવા જોઈએ." આને વિશ્વની ઘણી મુશ- ળેહીઓ એ હકીકતને આભારી છે કે ઉપાયોને કાંઈ મહત્ત્વ નથી. ભારતે પોતાની શ્રેષ્ઠ શક્તિ અનુસાર આંતર રાષ્ટ્રીય ક્ષેત્રે મહાત્મા ગાંધીએ ચીધેલા માર્ગ પર ચાલવાનો પ્રયાસ કર્યો છે અને તે આજ્ઞતાના ચારે ઉભેલા અને વિખવાદથી ભરપૂર વિશ્વમાં આખાસન આપનાર બન્યું છે. આપણે આંતરિક ક્ષેત્રે પણ ગાંધીજીના માર્ગને અનુસરવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે. દેશમાં વર્ષ બેકા હતા, લાડતો હતી અને સ્થાયિત હિનો તેમને તુકસાન કરે તેવા ફેરફારો નો સામનો કરતા હતા. કેમકે પશુ રાજદ્વારી કે સામાજિક સુધારા આવા પરરપર વિરોધી હિતો વચ્ચે અચડા મથુ જમાડે એ દેખાતું છે. આવી રીતે હિતોની અચડામથુ હોય, ત્યાં સમય પ્રગતિના હિતનોજ વિનય થવો જ જોઈએ. આમ યવુંજ જોઈએ પણ તેમ કરવામાં બીજાને હાની પહોંચાડવાનું કે ધિક્કાર કે હિંસાની લામણી દેખાવવાનું જરૂરી નથી. ધિક્કાર અને હિંસામાંથી અંતે કાંઈ શુભ પરિણામ આવતું નથી.

ભારત વિશ્વમાં કાંઈપણ દેશ કે પ્રગતે દુસ્મન ગણતું નથી. આપણે તમામ દેશોના ભલે તેઓ પરરપરના વિરોધી હોય-મિત્રો છીએ. કમબાજે પાકિસ્તાન સાથેના આપણા સંબંધો સારા નથી. બન્ને દેશો વચ્ચેના ઝગડાના પ્રશ્નોનો અંતે નિઠાસ તો આવશે જ એમાં શંકા નથી, ભલે તેમાં થોડો વધુ સમય લાગે. આપણે પોર્ટુગલ અને દક્ષિણ આફ્રિકા સાથે મોટી સમસ્યાઓ હતી. આપણે ઇ. આફ્રીકાની આંતરિક બાબતોમાં દરમી- પાનગીરી કરવા સાહતા નથી તેમ છતાં આપણે ઇ. આફ્રિકા ઉઘાડી અને આક્રમક રીતે જે "ગોરાઓની સર્વો- પરિતા" અને રાજબેદની નીતિને અનુ- સરે છે તેની સાથે સંમત થઈ ચકીએ તેમ નથી ભારતમાંના શીરંગી સરંધા નો ભારતમાં ભળવાનું જોઈએ. તે ભારતનોજ ભાગ છે અને તેના જોડાવા

વિના ભારતની કાંતિ પુરી નહિ થાય. સુખાકારી રાજ્ય અને સમાજવાદી અર્થતંત્રનું આપણું ધ્યેય ત્યારેજ સિદ્ધ થઈ શકે જ્યારે આપણી રાષ્ટ્રીય આવક તથા ચીજ વસ્તુઓના ઉત્પાદન અને સેવાઓમાં વધારો થાય તથા દેશમાં સંપુર્ણ રાજભારી રહે. આ આવક ની ન્યાયી વહેંચણી થાય અને કેમકે વ્યક્તિઓ કે જુથોને વિશીષ્ટાધિકાર ન મળે એ આપણું જોવાનું છે.

* * *
દીવ અને દમણમાં શીરંગીઓને શસ્ત્રો લાવતાં અટકાવવા માટે ભારત સરકાર ૭૬ વર્ષ જુનો ધારો ફરી અમલમાં ચુકવાનું વિચારી રહી છે. આ કાયદા પ્રમાણે શસ્ત્રો લાવતે આવતું કેમકે પશુ પરદેશી જહાજ ભારતના કિનારાથી ત્રણ માઈલ સુધીના ભારત ના પ્રાદેશિક દરિયામાં લાખત ન થઈ શકે. દીવ અને દમણનો બંદરો વિસ્તાર સાવ નાનો છે અને ભારતના પ્રાદેશિક દરિયા (ત્રણ માઈલના વિસ્તાર) માં લાખત થયા-વિના દીવ કે દમણ પહોંચી શકાય એમ નથી. હજી સુધી આ સંબંધમાં સરકારે કાંઈ ચોક્કસ નિર્ણય લીધો નથી.

* * *
પાકિસ્તાનના બવનર જનરલ જ. ગુલામ મહમદ ભારતના પ્રગલ્ભતાક દિનની ઉજવણીમાં ભાગ લેવા આવવા ના છે. આ પ્રસંગે ઝગડાના પ્રશ્નોની ચર્ચા કરવાનું નકમી થયું નથી. તેમ છતાં કાશ્મીરના વડા પ્રધાન એ પ્રસંગે દિલ્હીમાં કાશ્મીર અંગે ચર્ચા થવાનો સંભવ છે. ડો. ખાન સાહેબ પશુ કબાય દિલ્હી આવશે

પુર ચુરણ

—કેપ્ટન આરેજ રીવર નદીમાં પુર આવવાથી પા. ર૫૦૦૦૦૦નું તુકસાન થયું છે. ખેડુતોએ પોતાના પાકને યથેલાં તુકસાન માટે સરકારની મદદ

માંગી છે. પાકને તુકસાન થવા ઉપ- રાંત જમીન, રસ્તા, નહેરો અને પુલો ને તુકસાન થયું છે.

—ગયા સોમવારે ઉત્તર પ્રદેશ (હાઈ) થી ૧૬ માઈલ દુર ટ્રેન યાટા ઉપર થી ઉતરી પડતા ત્રણ ઉતાર્યો મરી ગયા અને ૧૮ જખમી થયા.

—ફોલ્ડસરસ્ટ અને સેન્ડસ્પુટ વચ્ચે ડરબન-બ્રેહાનીસખર્ગની મેઈન લાઈન ની ગાડી સાથે બીજી સામેથી આવતી પેસેન્જર ટ્રેન સવાર ૩-૫૬ વાગે અથડાવાથી ૧૨ નેટીવો મરણ પામ્યા અને ૬૫ થયા જખમી અકસમાતમાં સડોવાયેલી ટ્રેનો ડરબનથી બપોરે ૪-૩૦ વાગે રવીવારે ઉપડેલી એક્સ પ્રેસ અને બ્રેહાનીસખર્ગથી ડરબન સાંજના ૬-૧૫ વાગે પહોંચનારી હતી. સચળા મરણો ડરબન આવતી ટ્રેનો માં થયાં હતાં.

—યુનીયનમાં સીમેન્ટની તંગી હોવા થી ઇકોનોમીક એક્સેના પ્રધાન ડો. ફ્રેન હાઈને સીમેન્ટ પરદેશથી આયાત કરવા દેવાનું ઠરાવ્યું છે.

—કોમનવેલ્થના વડા પ્રધાનોની લંડન ખાતે મળેલી કોન્ફરન્સમાં યુનીયનમાંથી ન્યાય ખાતાનાં પ્રધાન મી. સ્વાર્ટ ગયા હતા તેઓ પાછા આવી ગયા છે. ત્યાં તેમના યથેલા સત્કારથી તેમને ઘણો સંતોષ થયો છે. સર વીન્સટન ચર્ચિલે તેમને દક્ષિણ આ- ફ્રીકાની બેર લગાઈ વખતના તેમજે લખેલાં પોતાના સંસ્મરણોનું પુસ્તક પોતાની સહી સાથે ભેટ આપ્યું હતું. મી. સ્વાર્ટે અહિં આવી મુલાકાતમાં કહ્યું કે અહિંની જેમ ઇંગ્લાંડમાં વહુ નો સલામ ચંબીર સ્વરૂપ પકડવા લાગ્યો છે. તેમજે કહ્યું કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં રીપબ્લીક સ્થપાશેજ એવો તેમને વિશ્વાસ છે.

—ઓરેજ રીવરમાં આવેલાં પુરથી ફારમરોને યથેલી તુકસાનીમાં સરકારે મદદ આપવા કહ્યું છે.

—તા. ૧૬-૧-૧૯૫૫ ના રોજ સુખા ભાઈ કુંવરજીનું અચાનક હૃદય બંધ પડવાથી અવસાન થયું હતું. અને તેજ દિવસે તેમને અગ્નિ સંસ્કાર કરવામાં આવ્યો હતો. સ્વર્ગસ્થ ત્રણ વર્ષ થયાં બીમાર હતા અને લગભગ ૭ મહિના યુટનહેમની હોસ- પીટલમાં કાંઠયા હતા. પોતે મળતાવડો સ્વભાવના હતા અને તેમના સહવાસ માં આવનાર સર્વેનો પ્રેમ સંપોદન કર્યો હતો. સ્વર્ગસ્થના વિધવા ગં. દીવાળીબેન તંથો તેમના પુત્રો તથા પુત્રી એ સ્વર્ગસ્થના આત્માની શાંતી માટે તેમના ગ્રંથે પ્રાર્થના કરી હતી અને જુદી જુદી સંસ્થાઓને દાન આપ્યું હતું.

—બુલવાયો અને ફોર્ટ વીક્ટોરિયાથી શેડેસીયા સાથે બેડાતો રસ્તો પુરોને લીધે બંધ થયો છે અને ક્યારે ખુલ્લો થશે એ કહી નહિ શકાય.

—બુકાપીમ, ઇનકમ ટેક્સ રીટર્ન-સં, લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ કલેક્ટર-શ અને ઇનસ્પેક્ટર-સ માટે મળો :

આર. વીકુલ
૨૧૩ મેડોસા હાઉસ, ૧૭ કમીશનર સ્ટ્રીટ, સેકન્ડ ફ્લોર, ફેરારાટાહિન, બ્રેહાનીસખર્ગ, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

વેચવાના છે
નવસારી સ્ટેશન રોડ પર, બનરમાં તથા સોસાયટીઓમાં મહાન અગર ખુલ્લા પ્લોટ લેવા માટે અગર નેશનલ સેવીંગ સર્વિસીકેટ (આવક વેરાથી સુકત બ્યાલ) ખરીદવા લખો:
એમ. જનાર્દન ભટ્ટ.
Authorised Agent For Government of India National Saving Certificate. બાળા સાહેબની હવેલી, Navsari, Bombay, India.

બે અઠવાડીક પંચાંગ							
વાર	ખ્રીસ્તી ૧૯૫૫ ફેબ્રુઆરી	હીંદુ ૨૦૧૧ માઘ કૃત્તિક	ચુસલમાન ૧૩૭૪ હીજરી ૧૭. ૭. આ.	પારસી ૧૩૨૪ મહેર	સુગ્રોહ્ય ક. મી.	સંપાર્શ્વ ક. મી.	ધાર્મિક તહેવારો-ઉત્સવો
શુક્ર	૧૧	૧૬	૪	૧૭	૧૩	૫-૩૨	૬-૪૮
રવિ	૧૨	"	૫	૧૮	૧૪	૫-૩૨	૬-૪૮
રવિ	૧૩	"	૬	૧૯	૧૫	૫-૩૩	૬-૪૮
સોમ	૧૪	"	૭	૨૦	૧૬	૫-૩૩	૬-૪૭
મંગળ	૧૫	"	૮	૨૧	૧૭	૫-૩૩	૬-૪૭
બુધ	૧૬	"	૯	૨૨	૧૮	૫-૩૪	૬-૪૭
ગુરુ	૧૭	"	૧૦	૨૩	૧૯	૫-૩૪	૬-૪૬
શુક્ર	૧૮	"	૧૧	૨૪	૨૦	૫-૩૪	૬-૪૬
રવિ	૧૯	"	૧૨	૨૫	૨૧	૫-૩૪	૬-૪૬
રવિ	૨૦	"	૧૩	૨૬	૨૨	૫-૩૪	૬-૪૬
સોમ	૨૧	"	૧૪	૨૭	૨૩	૫-૩૫	૬-૪૫
મંગળ	૨૨	સુદ	૩૦	૨૮	૨૪	૫-૩૫	૬-૪૫
બુધ	૨૩	"	૧	૨૯	૨૫	૫-૩૬	૬-૪૪
ગુરુ	૨૪	"	૨	૩૦	૨૬	૫-૩૬	૬-૪૪

મહાશિવરાત્રી

ज्ञान भणववा लायके पुस्तके

अज्ञाना इवन्ती	१	३
डेणवणी विहास (श्री. मयराणा)	३	०
जी पु. मयादा	४	९
संशुणी कांती	४	०
डेणवणी वडे कांती	७	१
पूव आकीठानी सहर (काका कावेळकर)	७	९
भारी छवन कथा (नेदर)	१५	०
कवधी अने संस्कृतीतुं भावी (राधा कृष्ण)	२	०
सवहार वडलकाय भाग १	१३	०
सवहारनां भायळो	१२	०
जेक धर्म युद्ध (अमदावादेनो मन्तुरेनी वडतने धतिदास)	१	३
आर्य विहापीड (शीलडेा मारो)	१	०
आदना तेर दिवस	१	०
धर्म संयन	५	०
छवन रोपन	८	०

Obtainable from:

'Indian Opinion'
P. Bag, Phoenix,
Natal.

नवल कथाओ

सारा सारा लेखकेतुं सुंदर साहित्य

कपाल कुंडला (लंका मंद)	१	१
नवलीकाओ (मिवाणी)	१	९
भगेवांछव (प्र. पटेल)	७	०
सोवरी गाथा ४	१	९
देवदास (सरदाबा)	५	०
भरे पाहीरे	१	०
मेघ पीड	७	०
नक्ष अरु मे	४	०
उभी वाट	८	३
उन्मथन	७	०
हवानी सहचरी	५	०
दोन इश	९	०
भरमा जायु	७	९
कठिंय वध	१०	१
अक्षुभुद धारा	७	३
शहीदिना संदेश (आयर वेन्डना शहीद)	४	०
कण्ठा देवी (साने शूरु)	२	३
सामना रघोपा साने शूरु	१०	०

भणवानुं हेकाळुं आ ओकीस:

'Indian Opinion' P. Bag.,
Phoenix, Natal.

गांधी साहित्य

पायानी डेणवणी (गांधी)	३	०
अभारा भा (स्वरुणा गांधी)	३	०
गांधीचो सवहार साधे पत्रव्यवहार	३	०
जायुनी सेवामां	१	०
असहकारो विचार	१	०
गांधीच (जेक अध्ययन)	१०	०
स्वरुणा सभारके अंक—('इन्डियन ओपिनियन')	१	१
गांधी सभारके अंक	२	०
जायुना-आ ने पत्रो (स्वरुणा पर सभायवा पत्रो)	२	३
दाधपौड	१	९
नण आभ्यान	७	१
भारी छवन कथा (भारतना राष्ट्रपती रानेन्द्रप्रसाद)	१५	०
हॉइनेा काभा त्रीडेण्ड (कासवाड विरो वणेकु)	१	०
आशोव्यनी गांधी	१	९

Obtainable from

"Indian Opinion"
P. Bag,
Phoenix, Natal.

गांधी साहित्य

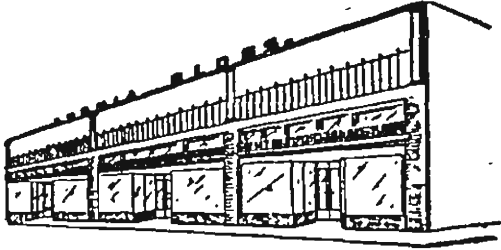
इ. आ. नेा धृतीदास	७	१
महादेव देशाधनुं छवन चरीत्र	२	३
महादेव देशाधनी डायरी	भा. १	१०
" " "	भा. २	१२
" " "	भा. ३	१९
" " "	भा. ४	८
" " "	भा. ५	११
जायुनी काशावासनी काकाणी	१५	०
हस्त हीभीत वॉड स्वरुण्य	५	०
आत्म कथा (गांधी)	७	३
गांधीचनी संक्षेप आत्म कथा	२	१
जायुनी गांधी (काका कावेळकर)	३	०
शम नाम (गांधी)	२	०
जायु भारी भा (मय गांधी)	१	१
जायुना पत्रो: (आश्रमनी पत्रो वपर)	२	९
जायुनी असहारी	५	०
गांधीच अने साभ्यवाद (श्री. मयराणा)	३	०
नीती नाशने माजे (गांधी)	२	०
अनासकती योग (गांधीचो गीताचो हरेयो अनुवाद)	१	९
भारतमा नोभळे (गांधी)	१	६
आश्रम सभनावली	१	०

Obtainable from:

'Indian Opinion'
P. Bag, Phoenix,
Natal.

K.M. Loodhia & Co.

Manufacturing Jewellers and General Dealers

22 ct Jewellery made to order in latest designs

આવિસ ફેરટ

સોનાના ઢાંગીના ખાસ અમારી જાતી દેખરેખ નીચે અમને અપાયેલ કામ સંતોષ પામે એવી રીતે કરીએ છીએ.

નેકલેસ, જુદી જુદી ઢીંગાઇનની ખંખડી અંગાડા, સાડીની પીન, વીડી અકકલ ઝેરીંગ વીગેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

દીવાળી બાદ મળેલા નવીન પુસ્તકો

લાવમાં ખાસ ઘટાડો કરવામાં આવ્યો છે. વહેલો તે મહેલો.

	શી. વે.
(1) અગ્નિ રત્નો ભાગ. ૧-૨	૨૨ ૬
(૨) રસીલાલું રસોડું	૧૩ ૬
(૩) ભગવદ્ગીતા	૪ ૬
(૪) નવગ્રહ વિધાન (મહોની શાન્તી માટે)	૪ ૬
(૫) સોળ સોનવારની કથા	૨ ૬
(૬) શીવ પાર્વતીની પ્હારટર દાસ્ટ મુર્તી (વતને માટે)	૧૫ ૬
(૭) અન્યનારયણની કથા	૨ ૬
(૮) વંદી પાઠ	૫ ૬
(૯) દેવ દેવીઓનો આરતી આર્ટ (દિ'દીમાં)	૩ ૬
(૧૦) નકશાઓ, હાંદુસ્તાન અને પાકીસ્તાન ૧૧ નકશાઓ	૫ ૦
(૧૧) નાની નાની નવલીકાઓ પાંચનો સેટ.	૧૦ ૬

અમદની ચંદા, મન્ડુલાલા, મારી પારોચાણ, ચતુરભાષીના પરાક્રમે, સાદસ. કથા, બુદ્ધી સાગર, ગંગા પરાણાઓ વિગેરે.

Obtainable from:

BHARAT MUSIC SALOON AND BOOKSELLERS

(Corner Grey & Lorne Streets)

286 Grey Street,

Phone: 26070.

DURBAN.

બેઠાએ છે હાડકાં

તમારાં સ્ટેશન કે સાઈડિંગિ
પહેંચતાં કરવા માટે
અમે ટનના
પા. ૭ આપીશું

ખાલી બેગો રેલ ધીરાયું ભરી પાછી મોકલી આપીશું
વધુ વિગતો માટે લખો:

THE

**BULLBRAND
FERTILIZERS LTD.**
SARNIA NATAL.

એટલું તમે લખો છા કે કેનેડાની વિશ્વ વિખ્યાત કંપની

સન લાઈફ ઓફ કેનેડા

ઉપરોક્ત કંપનીના હમો સત્તાવાર એજન્ટ છીએ.

ઉપરાંત

દક્ષિણ આફ્રીકાની નવિષ્ટ અદાલતની કેપ ઓફ ગુડ હોપ પ્રોવિડેન્સીયલ ડીવીઝન ના સરકાર તરફથી નીમાયેલા અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી ભાષાન્તરકાર છીએ તેમજ અંગ્રેજી ઈમીગ્રેશન અંગેનું કોઈ પણ ભવનું કામકામ વિના વીલંબે સ્વરીત ગવીએ થઈ શકે છે.

1. Wherever there is a particular Life Assurance Problem a Sun Life of Canada Plan can solve it.
2. Prompt settlement of claims is a maxim of the Company's Management.
3. During 1951 the Company paid over £15,000,000 to annuitants, policy holders and their families.

The Sun Life of Canada is a Leader in World Wide Assurance.

Consult us first.

C. C. PALSANIA

GENERAL AGENT

Business, Estate, Financial, Insurance and Immigration Consultant.
Sworn Translator.

100 Sir Lowry Road,
P.O. Box 4624.

CAPETOWN
Phone 32370

સુંદર નવી નવલ કથાઓ

માનવતાના તિલામ વેખીકા હેરીયેટ બિચર અતુવાદક ચર્યાન
ઓજા

સાથી રા. ના. પાઠક

ખાંડેકરના પુસ્તકોનો અતુવાદક

સોનેરી ડાયા

સ્વપ્ન સુદી

આશામીતારા

જાયા પ્રકાશ

ર. મ. દેશાઈ કૃત

વિવધી

Obtainable from:

**INDIAN OPINION-
P/Bag, Phoenix, Natal.**